บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก

โดย
การย์สิริ อิ่มโอษฐ์ธนากร

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2564

THE ROLE OF THE COURT IN ENFORCING PRISON SENTENCES

BY

KARNSIRI AEEMOATTHANAKORN

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT

OF THE REQUIREMENTS FOR

THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

FACULTY OF LAW

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2021

วิทยานิพนธ์เรื่อง

บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก

โดย

การย์สิริ อิ่มโอษฐ์ธนากร

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2564

รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานกรรมการสอบ

ผศ.ดร.สัญญพงศ์ ลิ่มประเสริฐ
กรรมการ

ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ. ร.ต. หญิง ดร. วรรณี ศุขสาตร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
30 พฤษภาคม 2565

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

Thesis entitled

THE ROLE OF THE COURT IN ENFORCING PRISON SENTENCES

by

KARNSIRI AEEMOATTHANAKORN

was submitted in partial fulfillment of the requirements

for the degree of Master of Laws

Rangsit University

Academic Year 2021

Assoc.Prof. Poom Moolsilpa, S.J.D.
Examination Committee Chairperson

Asst.Prof. Sanyapong Limpraseart, Ph.D.
Member

Asst.Prof. Thanee Vorapatr, LL.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)
Dean of Graduate School
May 30, 2022

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพตามที่ได้คาดหวังไว้ ด้วยการได้รับความช่วยเหลือจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ อาจารย์ผู้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นสำคัญๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยฉบับนี้ อีกทั้งยังช่วยเสนอแนะถึงข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิตทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สอนกระบวนการความคิด การวางแผนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพให้กับข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัว และนางสาวอนิสา มานะทน เจ้าหน้าที่ประจำคณะนิติศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนตลอดเวลาในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อนและน้องนักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแนะนำในทุกเรื่องจนทำให้ผู้วิจัยนั้นสามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปได้ด้วยดี หากงานวิจัยฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับในความผิดพลาดแต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

การย์สิริ อิ่มโอษฐ์ธนากร
ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

5905325 : การย์สิริ อิ่มโอษฐ์ธนากร
ชื่อวิทยานิพนธ์ : บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก
หลักสูตร : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์

บทคัดย่อ

การบังคับโทษจำคุก มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขพฤตินิสัยและทัศนคติของผู้ต้องขังก่อนถูกปล่อยตัวออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำ จึงได้ทำการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการเพิ่มหน้าที่ของศาลในการเข้ามาตรวจสอบการบังคับโทษร่วมกับราชทัณฑ์ซึ่งศาลเข้ามามีบทบาทที่น้อยมากในปัจจุบันอำนาจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดการบังคับโทษที่โปร่งใสและเป็นธรรมตามกฎหมาย และมีส่วนร่วมจากผู้พิพากษาของศาลไทยจะต้องให้ศาลเข้ามามีหน้าที่ในการบังคับโทษร่วมกับราชทัณฑ์ เพื่อทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาถึงความเป็นมาของการบังคับโทษ แนวคิด และทฤษฎีของกระบวนการบังคับโทษของไทยรวมถึงการวิเคราะห์บทบาทของศาลถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ถึงหลักเกณฑ์ในการให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังรวมถึงการให้องค์กรศาลและอัยการเข้ามามีหน้าที่ร่วมกับราชทัณฑ์ในการบังคับโทษ

ทั้งนี้การบังคับโทษเป็นมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับโทษจำคุก มีลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับโทษโดยตรงหากปรากฏว่ามีกฎหมายให้อำนาจแก่องค์กรหนึ่งองค์กรใดมากเกินไป ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบโดยองค์กรอื่นที่สามารถเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยการเพิ่มหน้าที่ของศาลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบังคับโทษร่วมกับราชทัณฑ์ อีกทั้งผู้ต้องขังควรมีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลโดยสามารถใช้สิทธิร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรง โดยศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาบทลงโทษและเข้ามาตรวจสอบการดำเนินการบังคับโทษ เพื่อความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง

(วิทยานิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 98 หน้า)

คำสำคัญ: การบังคับโทษ, หน้าที่, สิทธิ

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

5905325 : Karnsiri Aeemoatthanakorn

Thesis Title : The Role of the Court in Enforcing Prison Sentences

Program : Master of Laws

Thesis Advisor : Asst.Prof. ThaneeVorapatr, LL.D.

Abstract

The purpose of the enforcement of prison sentences is to correct the behavior and attitudes of prisoners before they are released into the society outside the prison. Therefore, the research was conducted to study to propose a law amendment guideline, namely the Corrections Act B.E. 2560, which increases the duty of the court together with corrections to examine the enforcement of sentences, in which the court plays a very small role at present, and most of the powers depend on corrections. To achieve transparent and fair enforcement under the law and the participation from the judges of the Thai courts, it is advisable for the court together with the corrections to have the duty to enforce the sentence to implement supervision and to provide justice to prisoners during the execution of their sentences. The objective of this research was to study the history of enforcement, concepts, and theories of Thailand's enforcement process, and an analysis of the court's role in the enforcement of prison sentences in the Federal Republic of Germany, the French Republic and the United Kingdom, as well as the criteria for entitlement to prisoners including the involvement of court and prosecutor's organizations with corrections in enforcing the sentences.

Nevertheless, the enforcement of sentences as a measure in the case of imprisonment directly restricts the rights and liberties of the enforced person. On the condition that there appears to be a law providing excessive power to any organization, it is necessary to have an audit performed by another organization responsible for examining the exercise of power of government officials. Consequently, the Corrections Act B.E. 2560 should be amended by increasing the duty of the court together with corrections to participate in the enforcement of sentences. Moreover, prisoners should have the right to file a petition to the court by exercising their right of filing a petition directly with government officials, in which the court is responsible for the consideration of sentences and investigation of enforcement actions for transparency and justice for prisoners.

(Total 98 pages)

Keywords:Enforcement of Sentences, Duties, Rights

Student's Signature …..... Thesis Advisor's Signature .....

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ก**
บทคัดย่อภาษาไทย		**ข**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ค**
สารบัญ		**ง**
สารบัญตาราง		**ฉ**
สารบัญรูป		**ช**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	4
	1.3 สมมติฐานการศึกษา	4
	1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
	1.5 วิธีการดำเนินการ	5
	1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
บทที่ 2	**แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก**	**6**
	2.1 แนวคิดทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	6
	2.2 ความเป็นมาของการบังคับโทษ	10
	2.3 หลักเกณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก	12
	2.4 อำนาจหน้าที่ในการบังคับโทษจำคุกตามคำพิพากษา	14
	2.5 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง	15
	2.6 บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย	22
บทที่ 3	**บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในต่างประเทศ**	**26**
	3.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	26
	3.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส	42
	3.3 สหราชอาณาจักร	61

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 4	**วิเคราะห์ขอบเขตอำนาจของศาลในกระบวนการบังคับโทษ**	**74**
	4.1 ขอบเขตอำนาจในกระบวนการยุติธรรมของศาลไทย	75
	4.2 การใช้อำนาจตรวจสอบของศาลในกระบวนการบังคับโทษ	79
	4.3 การใช้สิทธิทางศาลในกระบวนการบังคับโทษ	83
	4.4 หลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจำคุก	84
บทที่ 5	**บทสรุปและข้อเสนอแนะ**	**89**
	5.1 บทสรุป	89
	5.2 ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม		**94**
ประวัติผู้วิจัย		**98**

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564	2
3.1	จำนวนสถิติคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003	28
3.2	สถิติของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปี 2002	32
3.3	ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก	66

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่

3.1 แสดงคดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญา 31

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การบังคับโทษจำคุก ศาล มีความประสงค์ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องโทษ ให้มีความคิดไปในทิศทางที่ดีเพื่อไม่ให้หันกลับมากระทำความผิดซ้ำก่อนจะดำเนินการปล่อยตัวบุคคลนั้นออกไปสู่สังคมภายนอก แต่เมื่อได้พิจารณาความจริงนั้น การบังคับโทษจำคุกที่ได้กระทำอยู่ในปัจจุบันจะมุ่งกระทำต่อตัว "ผู้ต้องโทษ" โดยไม่ให้กลับมาแก้แค้นของผู้ที่เคยต้องโทษ ต้องคดีความ เมื่อได้รับการลงโทษเป็นการตอบสนองความรู้สึกและความต้องการของคนในสังคม เปิดโอกาสให้ผู้ที่กระทำความผิดมีชีวิตในสังคมได้โดยอิสระ ไม่มีคดีติดตัวมีความภาคภูมิใจ ความรับผิดชอบได้[1] ดังนั้น "โทษ" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ผู้ที่ถูกบังคับโทษจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมีหลักประกันการบังคับโทษ[2] ทั้งยังให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่ โดยการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนให้กับผู้ต้องขัง

การบังคับโทษจำคุกเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องโทษส่งผลโดยตรงต่อผู้ต้องขังมาก จึงพิจารณาถึงเจ้าหน้าที่หากกฎหมายให้อำนาจมากเกินไปจะส่งผลเสียแก่ผู้ต้องโทษจึงต้องการตรวจสอบโดยอาศัยอำนาจจากศาลร่วมกับกรมราชทัณฑ์[3] อย่างไรก็ตามการบังคับโทษโดยกรมราชทัณฑ์นั้น จะเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษอำนาจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนอกเหนือจากคำพิพากษาอีกด้วย อาทิ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังการพักโทษ การลดวันต้องโทษ การปล่อยตัวผู้ต้องขัง

---

[1]จาก *บทบาทของผู้พิพากษาในการพักการลงโทษ* (วิทยานิพนธ์), โดย รติบดี รชตะเมธากุล, 2556, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2556 โดย รติบดี รชตะเมธากุล ผู้แต่ง

[2]จาก *วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤติกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (น. 104-105), โดย ธานี วรภัทร์, 2554, กรุงเทพฯ: วิญญูชน

[3]จาก *การรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส* (น. 192), โดย อุทัย อาทิเวช, 2554, กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้งติ้ง

ก่อนกำหนด ตลอดจนการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งกรมราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติตามแนวทางกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเพื่อให้การดูแลผู้ต้องขัง อยู่ในข้อบังคับ ระเบียบ ซึ่งเป็นนโยบายกระทรวง[4]

อย่างไรก็ตาม การบังคับโทษนั้นโทษประเทศต่างๆ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร การบริหารงานราชทัณฑ์มีลักษณะพิเศษกว่าระบบงานราชทัณฑ์ของไทย ก็คือ ในกระบวนการชั้นบังคับโทษอำนาจไม่ได้มีเฉพาะกรมราชทัณฑ์การบังคับโทษ มีศาลพิจารณาด้วย นอกจากนี้ยังอาจจะมีองค์กรอย่างอื่นเช่นอัยการซึ่งกฎหมายนั้นร้องขอเสมือนกระบวนการทำหน้าที่หลักในชั้นบังคับโทษนั้นย่อมเกิดกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นจนจบ อันจะรวมถึงกระบวนการในชั้นบังคับโทษซึ่งเป็นกระบวนการหลังคำพิพากษาการลงโทษนั้นผู้พิพากษาพิจารณาร่วมกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เพื่อให้เกิดสมดุลและมีประสิทธิภาพในการบังคับโทษในทางอาญาจึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังนั้นด้วยและป้องกันการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมจากบุคคลอื่นใดเมื่อผู้ต้องขังและประชาชนรับทราบนั้นอาจจะขาดความศรัทธาและและย่อมกระทบความเชื่อมั่นในกระบวนการบังคับโทษขั้นตอนสำคัญหนึ่งของไทย อาจทำให้ขาดเสถียรภาพกระบวนการยุติธรรม ด้วยเหตุนี้รัฐบาลและกระทรวงยุติธรรมควรมีการทำงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์และศาลไม่ให้หน่วยงานใดมีสิทธิเด็ดขาดในชั้นบังคับโทษแต่เพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะได้นำเสนอต่อไปซึ่งในตารางที่ 1.1 จะแสดงถึงข้อมูลสถิติของผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ ซึ่งได้ทำการสำรวจไว้ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564 เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้ประเทศไทยเรายังมีผู้ที่ต้องโทษและจำนวนนั้นจะเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ซึ่งได้แสดงไว้ดังนี้[5]

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ(%)
1. นักโทษเด็ดขาด	204,851	26,637	231,488	81.172
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	46,611	6,254	52,865	18.537
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	21,444	2,663	24,107	8,453

[4]จาก *ระบบงานราชทัณฑ์ไทย* (น. 1), สำนักทัณฑวิทยา กลุ่มงานวิชาการด้านการงานราชทัณฑ์, ม.ป.พ, กรุงเทพฯ: สำนักทัณฑวิทยา

[5]จาก *รายงานสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564*, โดย กรมราชทัณฑ์, 2564, สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-10-01&report=

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564 (ต่อ)

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ(%)
2.2 ไต่สวน-พิจารณา	12,124	1,943	14,691	4.933
2.3 สอบสวน	13,043	1,648	14,691	5.151
3. เยาวชนที่ฝากขัง	19	0	19	0.007
4. ผู้ถูกกักกัน	39	7	46	0.016
5. ผู้ต้องกักขัง	687	77	764	0.268
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	252,207	32,975	285,182	100.00

ที่มา: กรมราชทัณฑ์, 2564

จากตารางที่ 1.1 เป็นตารางแสดงถึงข้อมูลสถิติของผู้ต้องขังราชทัณฑ์ในประเทศไทยได้สำรวจไว้ณ วันที่ 1 ตุลาคม2564 ซึ่งในตารางนี้จะแบ่งประเภทของผู้ต้องขังเป็นดังนี้

1) นักโทษเด็ดขาด
2) ผู้ต้องขังระหว่าง
    2.1) อุทธรณ์-ฎีกา
    2.2) ไต่สวน-พิจารณา
    2.3) การสอบสวน
3) เยาวชน
4) ผู้ถูกกักกัน และ
5) ผู้ต้องกักขัง

จะเห็นได้ว่า นักโทษเด็ดขาดนั้นจะมีเปอร์เซ็นต์ 80.277 มากกว่าประเภทอื่นทำให้เราเห็นว่าผู้ต้องขังในราชทัณฑ์ของประเทศไทยนั้นมีผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดอยู่เป็นจำนวนมาก ในการบังคับโทษของผู้ต้องขังอำนาจส่วนใหญ่จะอยู่กับกรมราชทัณฑ์ส่วนศาลนั้นมีบทบาทเข้ามาร่วมในการบังคับโทษน้อยกว่าทำให้ราชทัณฑ์มีอำนาจในการบังคับโทษผู้ต้องขังมากกว่าศาล เพราะราชทัณฑ์ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ในกรณีที่ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพผู้ต้องขังนั้นขาดสิทธิเสรีภาพในตนเอง ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาโทษ ทฤษฎี แนวคิด และกระบวนการบังคับโทษของประเทศไทย การให้สิทธิความคุ้มครองผู้ต้องขังตามหลักสากล

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์บทบาทการบังคับโทษจำคุกของศาลในประเทศไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร โดยจะศึกษาถึงหลักเกณฑ์การบังคับโทษจำคุกองค์กรศาลร่วมกับกรมราชทัณฑ์

1.2.4 เพื่อนำเสนอกฎหมายให้ศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการศึกษา

การบังคับโทษเป็นกระบวนการบังคับโทษตามหลักสากลและเป็นที่ยอมรับของประเทศทั่วโลกและเป็นกระบวนการบังคับโทษที่มีความโปร่งใสและมีสิทธิภาพ การออกคำสั่งทั้งหลายนั้นต้องไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังในระหว่างต้องโทษเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความสมดุลระหว่างในการบังคับโทษ ศาลจึงเข้ามาคุ้มครองเสรีภาพผู้ต้องขังหากพบว่าถูกละเมิดเสรีภาพระหว่างที่ได้รับโทษ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความสมดุลระหว่างในการบังคับโทษศาลจึงเข้ามาคุ้มครองเสรีภาพผู้ต้องขังมิใช่ปล่อยสิทธิขาดเพียงผู้เดียว เพื่อพิทักษ์ไว้ซึ่งหลักนิติธรรมกรมราชทัณฑ์ไทยทั้งนี้ การนำกระบวนการตรวจสอบโดยศาลมาใช้บังคับโทษเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์ก่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษนั้นใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาการบังคับโทษจำคุกของไทย มาตรา 1 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกของผู้ต้องขังโดยการใช้อำนาจของศาล โดยจะมุ่งศึกษาถึงมาตรการบังคับโทษเป็นหลัก รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีของการบังคับโทษจำคุก

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

1.5 วิธีการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้แนวทางจากเอกสารวิชาการ โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต ตลอดจนวิทยานิพนธ์ที่มีการศึกษาถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกของศาลไทย โดยรวบรวมข้อมูลและเอกสารพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กฎหมายพิจารณาความทางอาญาว่าด้วยการบังคับโทษอื่นๆ และกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรรวมถึงบทความ เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราทั้งในและต่างประเทศ ประกอบการศึกษาครั้งนี้

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบถึงการบังคับโทษจำคุก วัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎีตลอดจนกระบวนการบังคับโทษจำคุกของไทย และแนวคิดคุ้มครองผู้ต้องโทษตามหลักสากล

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการเข้าไปมีบทบาทการบังคับโทษของศาลในประเทศไทย

1.6.3 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร โดยทราบถึงหลักเกณฑ์ขององค์กรบังคับโทษจำคุกร่วมกับกรมราชทัณฑ์

1.6.4 เพื่อทำความเข้าใจกับกฎหมายที่ได้นำเสนอให้ศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก

การบังคับโทษนั้นเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการบังคับโทษ โทษจำคุกขอบเขตกรอบกฎหมาย ซึ่งในประเทศไทยการดำเนินการเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตนั้นการบังคับโทษ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ออกเป็นกฎกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย จากโทษหนักเป็นโทษเบา การอภัยโทษ รวมบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับโทษ เป็นต้น[6]

2.1 แนวคิดทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม คือ กฎหมายอาญาหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานอัยการ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎมหาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการชั้นสืบสวน สอบสวน พิจารณา พิพากษา บังคับคดี หรือกระบวนการอื่นใดอันจะก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคม[7] แนวคิด เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตามในวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคมจะต้องมีการปรับปรุงการสอบสวน การดำเนินคดี กระทำความผิดการลงโทษแล้วอย่างได้ผล ตามทฤษฎีนี้ต้องกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก ต้องกระทำตามขั้นตอนกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงตามทฤษฎีนี้ โดยจะส่งเสริมเสรีภาพค้นหาความจริง[8]ข้อเท็จจริงในคดีเพื่อให้ยุติในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด คือการให้ยุติอาชญกรรมในชั้นพนักงาน

---

[6]จาก *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8) (น. 46), โดย คณิต ณ นคร, 2555, กรุงเทพฯ: วิญญูชน

[7]จาก *กระบวนการและการบริหารงานยุติธรรมไทย* (น. 2), โดย กระทรงยุติธรรม, 2556, สืบค้นจาก http://www.moj.go.th/upload/mini110_informaiton/uploadfiles/25400_9270.pdf

[8]จาก กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7* (น. 12)

สอบสวนมากกว่าการนำคดีเข้าสู่ศาลโดยทั้งนี้เชื่อว่าขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมนั้นควรที่จะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนและอัยการเป็นส่วนใหญ่การดำเนินการตามขั้นตอนเสร็จได้ตั้งแต่ในขั้นตอนต้นๆ ของกระบวนการยุติธรรม จะช่วยให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ถูกกลั่นกรองออกไป และในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างรวดเร็ว ซึ่งในระบบกระบวนการยุติธรรมเช่นนี้ ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นผลที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งสิ้น 2 ประการ เช่น การปล่อยผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย ผู้บริสุทธิ์โดยเร็ว การดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานแน่นหนาหรือผู้ต้องหารับสารภาพ

การควบคุมอาชญากรรมมีกระบวนการยุติธรรมในบริบทของการป้องกันภายใต้ระบบการลงโทษมีหลักสำคัญ 2 ประการ คือ

1) การป้องกันบุคคลไม่ให้กระทำความผิด ในการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยเฉพาะป้องกันการทำความผิดครั้งแรก

2) การป้องกันและลดบุคคลไม่ให้กระทำความผิดได้อีกการยับยั้งการป้องกันโดยการแก้ไขผู้กระทำความผิด[9]

2.1.2 หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย

ยึดถือกฎหมายการคุ้มครองเสรีภาพสำคัญให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ยึดถือขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมแต่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยการที่รัฐมุ่งแต่จะควบคุมอาชญากรรมโดยลืมคิดถึงสิทธิของประชาชน เป็นเหตุให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการปราบปรามอาชญากรรมของรัฐอย่างมาก ดังนั้น ต้องมีกฎหมายพิจารณาความอาญาที่เน้นหนักไปในทางที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าพนักงานของรัฐ เช่น สิทธิของผู้เสียหาย สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของจำเลย การค้น การจับจะต้องมีหมายออกโดยศาล เป็นต้นตามกฎหมายความอาญาของไทยมาตรา 78[10] โดยนำทฤษฎีทั้ง 2 นี้เป็นแนวทางการบัญญัติเป็นกฎหมายซึ่งในวรรคแรกมาตรา 78เป็นไปตามหลัก Due Process Model หมายศาล ถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการจับกุมหรือค้นของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่คอยกลั่นกรองว่ามีเหตุอันสมควรให้ออกหมายหรือไม่ ส่วน (1)-(4) ของมาตรา 78

---

[9]จาก *บทบาทของกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมอาชญากรรม : รวมบทความในโอกาสครอบรอบ 60 ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์* (น. 130), โดย ประธาน วัฒนวาณิชย์, 2531, กรุงเทพฯ: พี. เค. พริ้นติ้งเฮ้าส์

[10]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 78

ทันท่วงทีเป็นไปตามหลัก Crime Control Model ที่เน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา[11]

โดยทษฎีนี้มีแนวความคิดว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเพราะว่ามีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำผิด แต่จะมีความผิดตามกฎหมายเมื่อได้ถูกพิจารณาพิพากษาชี้แจงว่าเขามีความผิดจริงตามหลักฐานเท่านั้น นอกจากนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาก็จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเขาอย่างถี่ถ้วน แต่ทฤษฎีนี้จะยึดหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการหรือฝ่ายปกครองจะเชื่อได้เพียงใด เพราะวิธีการปฏิบัติของตำรวจหรือพนักงานอัยการนั้นจะเป็นการปฏิบัติงานที่รโหฐาน ซึ่งอาจใช้วิธีการล่อลวง ขู่เข็ญ หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้นแนวความคิดของทฤษฎีนี้จึงไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และต้องให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงกับฝ่ายใด[12] ซึ่งความแตกต่างระหว่างทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) กับทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process Model) คือ หากมีการให้น้ำหนักกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมมากเกินไปอาจจะส่งผลให้สังคมนั้นยอมรับการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ได้แก่ การถูกล่อลวง ข่มขู่ การจับ การค้น ที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งอาจจะส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นถูกล่วงละเมิดได้โดยง่าย ในปัจจุบันไม่มีประเทศใดใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยเคร่งครัด แต่จะเป็นระบบผสมของทั้งสองทฤษฎี ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน และสามารถแก้ไขจุดบกพร่องตัวเองได้ และมีมาตรฐานเป็นเช่นเดียวกันทุกกรณี ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมที่ดีจะต้องเน้นสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งจะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม[13]

---

[11]จาก *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม) (น. 56), โดย เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2553, กรุงเทพฯ : พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย)

[12]จาก ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม, โดย ประธาน วัฒนวาณิชย์, 2520, *วารสารนิติศาสตร์, 9*(2), 151-152

[13]จาก กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7* (น. 13)

2.1.3 หลักนิติธรรม

นักกฎหมายชาวอังกฤษชื่อ เอ.วี.ไดซีย์ (A.V. Dicey) ให้คำอธิบายหลักนิติธรรมไว้ว่า การปกครองบุลคลนั้นมีความเสมอภาคทั้งสิ้น เสรีภาพของมนุษย์จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายเมื่อทำความผิดจะถูกลงโทษแต่ยังไม่เพียงพอที่จะป้องกันการข่มเหง เบียดเบียน หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพราะกฎหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นย่อมมีกิเลสโลภโกรธหลง[14]

ดังนั้นหลักนิติธรรมจึงเป็นการใช้กฎหมายอย่างมีเหตุผล เป็นระบบมีแนวความคิดตรงกันข้ามกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม โดยปราบปราม ป้องกันการแสวงหา การพิจารณาความเป็นธรรมเพื่อเปิดเผย

กล่าวโดยสรุป คือ กฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นจะต้องมีหลักไว้ให้ยึด ซึ่งก็คือหลักนิติธรรม หากออกนอกหลักก็ไม่มีผลใช้บังคับนอกจากนี้รัฐธรรมนูญที่จะเป็นหลักแห่งนิติรัฐได้นั้น จำต้องมีบทบัญญัติในประการสำคัญกล่าวถึงหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ได้แก่ เสรีภาพในร่างกาย ในทรัพย์สิน ในการทำสัญญา และในการประกอบอาชีพ โดยนัยนี้รัฐจึงมีฐานะเป็นคนใช้ของสังคมโดยจะถูกควบคุมอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้ว่า การที่รัฐจะเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั้น ย่อมมีอยู่วิธีเดียว ก็คือ การที่รัฐนั้นยอมตนอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัดเท่านั้นและหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าประเทศใดใช้หลักนิติรัฐจะต้องมีลักษณะดังนี้

1) ประเทศนั้น กฎหมายจะต้องมีการกล่าวถึงการรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมือง หากเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาล่วงเกินหรือห้ามไม่ให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพเจ้าหน้าที่รัฐจะมีความผิดในทางอาญา

2) ประเทศนั้น จะต้องแบ่งแยกขอบเขตอำนาจไว้อย่างชัดเจน เช่น นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีกฎหมายควบคุมเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด

---

[14]จาก *การตรวจสอบและควบคุมฝ่ายบริหาร โดยองค์กรตุลาการ* (น. 134), โดย ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2556, สืบค้นจาก http://search02.admincourt.go.th/cgi-bin/getdoc2?article/26100.pdf

3) ประเทศนั้น ผู้พิพากษามีอิสระ อำนาจบริหารจะไม่ถูกก้าวก่ายและแทรกแซงมีตุลาการศาลปกครองทำหน้าที่ดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ[15]

2.2 ความเป็นมาของการบังคับโทษ

การบังคับทางอาญาเป็นกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งเพื่อใช้ห้ามปรามการกระทำความผิดของประชาชน เพื่อความสงบสุขในอดีตยังไม่มีกฎหมายราชทัณฑ์และบัญญัติไว้อย่างกระจัดกระจายตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ในรัชกาลที่ 1 มีการชำระกฎหมายที่ใช้มาตั้งแต่โบราณรวบรวมเป็นประมวลกฎหมายตราสามดวง[16]เป็นหลักในการศึกษาเรื่องนี้[17] กฎหมายนี้ใช้มาจนถึงปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นบทบัญญัติและเป็นโทษทางอาญา การลงโทษก็เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้มีขอบเขตความประพฤติเสถียรภาพแก่สังคมผู้กำกับดูแลคือเจ้าหน้าที่ของรัฐใครฝ่าฝืนต้องได้รับการลงโทษ ในอดีตนั้นใครทำความผิดจะได้รับโทษ คือ การทรมานร่างกาย ประจาน ให้เกิดความอาย การดูหมิ่นเหยียดหยาม การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะเหมือนกับหลักการดังที่กล่าวมาแล้ว โดยจะแบ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาออกเป็น 5 ประการ ได้แก่

1) โทษที่ลงแก่ผู้ต้องโทษทางร่างกาย

การลงโทษลักษณะนี้สามารถแบ่งออกเป็นจากเบาไปหาหนักต่ออวัยวะ

2) ผู้ต้องโทษต่อทรัพย์สิน

การลงโทษสามารถแบ่งออกดังนี้ คือ ริบเงินเดือนริบเรือนเสียค่าปรับโดยความผิดนั้นลงโทษได้แก่กฎหมายการละเมิด

3) โทษผู้ต้องโทษโดยการลดฐานะทางสังคม

การลงโทษประเภทนี้หมายถึงการลดขั้น หรือลดตำแหน่ง ฐานะให้ต่ำลง รวมทั้งที่ได้ทำความผิดต่างๆ เป็นการลงโทษที่นิยมกันแพร่หลายในสมัยโบราณ โดยอาจจะแบ่งการลงโทษลักษณะนี้ คือ ถอดออกจากตำแหน่ง เป็นคนดูแลช้างประจาน

---

[15]จาก *กฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก* (ดุษฎีนิพนธ์), โดย ธานี วรภัทร์, 2552, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2552 โดย ธานี วรภัทร์ ผู้แต่ง

[16]จาก *กฎหมายตราสามดวง*, โดย วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี, 2564, สืบค้นจาก http://www.thailaws.com/aboutthailaw/thai_07.htm

[17]จาก *คำอธิบายเปรียบเทียบพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 เรียงตามมาตรากับกฎกระทรวง และมาตรฐานทั่วไปในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง* (น. 9-11.), โดย ประเสริฐ เมฆมณี, 2526, กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์

4) โทษภาคทัณฑ์

เป็นการลงโทษในอดีตเหมือนกับการลงโทษทางศาสนา การลงโทษลักษณะนี้จะกระทำโดยการไม่ให้ความช่วยเหลือต่อผู้ทำความผิดอันจะมีลักษณะเป็นการคาดโทษเอาไว้[18]

5) โทษเนรเทศ

ในประเทศไทยในอดีตการปฏิรูประเบียบการบริหารแผ่นดินสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 นั้น พระบรมราชโองการพระมหากษัตริย์จะทรงพระเมตตา โดยเมื่อมีการพิจารณาคดีเสร็จแล้วจะเห็นว่าจำเลยนั้นมีความผิด จะลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ต้องนำความขึ้นให้มีโทษเป็นรายไป [19] ดังนั้นเพื่อวินิจฉัยโดยกำหนดเวลาไม่ได้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นมีระยะเวลานานแค่ไหน ถ้าวินิจฉัยลงโทษแล้วก็ต้องทรงพระกรุณา เป็นเหตุให้ศาลต่างๆ ต้องนำความขึ้นบังคมทูลให้ทรงพิจารณากำหนดระยะเวลาอยู่เสมอ แก้ไข โดยการประกันตัวผู้ต้องขัง เรียกว่า “การประกันเชิงลา”[20]

ยกเลิกจารีตนครบาล วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2440 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ห้ามไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดลงโทษด้วยเครื่องเฆี่ยน เครื่องจำ เครื่องทรมาน พระราชทานพิเศษสำหรับศาลยุติธรรมลงโทษเอง เว้นโทษประหารยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทั้งหมด และจำคุกตลอดชีวิต โดยโทษเหล่านี้ยังคงต้องกราบบังคมทูลให้ทรงพิจารณาโทษอยู่ ซึ่ง มาตรา 247/2477 บัญญัติไว้คดีที่อภัยโทษชะรอไปก่อนเรื่องอภัยโทษหากจะถวายฎีกาเท่านั้น การขอพระราชทานอภัยโทษนั้นได้มาตรา 259/2477 ฎีกาถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำจะยื่นต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ซึ่งมีหน้าที่ฎีกาควรส่งกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว การขออภัยโทษดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังบัญญัติถึงการขอพระราชทานเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาหรือขอลดโทษด้วยโดยรอการลงโทษ เป็นต้น[21]

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

---

[18]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น 8)

[19]จาก *รายงานการวิจัยเรื่อง สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย* (น.307.), โดย เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิต แลนเกรฟ และประธาน วัฒนวาณิชย์, 2529, กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำรา สมาคมสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

[20]จาก คำปรารภ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ

[21]จาก เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ และคณะ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19* (น. 310)

2.3 หลักเกณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก

การบังคับโทษจำคุกนั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องมีความเป็นอยู่ที่คล้ายกับบุคคลทั่วไปภายนอกเรือนจำให้ได้มากที่สุดซึ่งจะมีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.3.1 หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย

การลงโทษอย่างมีเหตุผลที่เป็นภาวะวิสัย ย่อมไม่ลงโทษการกระทำความผิดเท่านั้น การลงโทษโดยคำนึงถึงคนที่กระทำความผิดถูกลงโทษไม่กระทำความผิดขึ้นอีกเป็นสิ่งสำคัญ โดยสรุปแล้วมีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้

1) หลักการความคล้ายเรือนจำ ก็คือ จัดการการดำรงชีวิตของผู้ที่อยู่ในเรือนจำให้มีความคล้ายอยู่ภายนอกเรือนจำให้มากที่สุดกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ภายนอกคุกและภายในคุกจะต้องคล้ายกัน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ที่ได้รับโทษจำคุกนั้น ทำให้ตนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกและกลับคืนสู่สังคมได้

2) การหลีกเลี่ยงผลเสียงจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการต่างๆ ในการลงโทษและการบังคับโทษจะต้องเลี่ยงผลเสียเพื่อไม่ให้ทำลายความเป็นคน โดยการลงโทษผู้ต้องขังอย่างทารุณภายในเรือนจำหรือการตัดข่าวสารภายนอกทำให้ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากเจ้าพนักงาน

3) เลี่ยงผู้กระทำสิ่งทำลายลักษณะประจำตัวของคนนั้น ก็คือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกขังในเรือนจำย่อมทำให้มีโอกาสให้ผู้กระทำความผิดครั้งแรกต้องมาอยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิดที่มีโทษร้ายแรง ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมคนอื่น โดยผู้กระทำความผิดครั้งแรกนั้นย่อมอาจจะมีโอกาสที่จะซึมซับความเลวได้มากกว่าปกติทำให้ผู้ที่จะกลับตัวนั้นหมดโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงนิสัยตัวเองที่ไม่ดีมาเป็นคนดีนั้นไม่สามารถเป็นอย่างที่ต้องการของสังคมภายนอกได้

4) การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษหรือพยายามใช้โทษปรับเป็นหลัก ในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็นโดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้น

5) การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด ซึ่งจะเป็นอำนาจของกรมราชทัณฑ์ที่จะพิจารณาทำการปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนกำหนด ก็ต่อเมื่อจำเลยนั้นออกไปจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคมภายนอกหรือความเหมาะสมโดยกรราชทัณฑ์จะเป็นผู้พิจารณาก่อนที่จะปล่อยตัว

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

6) การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษโดยการพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่กระทำผิดมาแล้วหลายครั้งเป็นต้น

7) หลักการคืนคนดีสู่สังคมการบังคับโทษที่มุ่งผลสำเร็จ ในการสร้างจิตสำนึกสร้างความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่จะต้องโทษให้ได้[22]

ซึ่งการที่จะบำบัดปรับปรุงแก้ไขนักโทษของแต่ละคนนั้นจะไม่เหมือนกัน แต่จะต้องมีวิธีการวิเคราะห์หาสาเหตุและมาวางแผนการบังคับโทษเป็นรายๆ ไปอันจะส่งผลสุดท้ายให้เกิด คือ เมื่อผู้ต้องโทษนั้นได้พ้นโทษแล้วจะไม่กระทำความผิดนั้นซ้ำขึ้นอีก[23]

1) แนวความคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

กฎหมายบังคับโทษที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพราะการบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม โดยจะต้องมีสิทธิเสรีภาพให้แก่ผู้ต้องโทษในความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องให้ความเสมอภาคและให้ความโปร่งใสแก่ผู้ต้องโทษและยังสามารถตรวจสอบได้จากองค์กรภายนอกและภายในหรือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบกับเนื้อหาของกฎหมายและการดำเนินการบังคับโทษนั้นจะต้องไม่ทำลายวัฒนธรรมเดิมหรือลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในการดำรงชีวิตของผู้ต้องโทษ ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องโทษในเรือนจำนั้นจะต้องมีสภาพที่คล้ายคลึงกับภายนอกให้ได้มากที่สุดกฎหมายจะไม่กำหนดให้กระบวนการบังคับโทษนั้นไปทำลายความเป็นมนุษย์หรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง โดยการทำร้ายผู้ต้องโทษด้วยวิธีที่โหดร้ายทารุณไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจ รวมถึงวาจาจะเป็นการดูถูกผู้ต้องโทษ ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาทำหน้าที่ร่วมกันในการจัดการบังคับโทษด้วยภายใต้ของภาครัฐตั้งแต่ก่อนการบังคับโทษจนถึงภายหลังการปล่อยผู้ต้องโทษออกจากเรือนจำ ในส่วนโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นหากได้พิจารณาถึงผลของกฎหมายอาญาสารบัญญัติจะเห็นได้ว่า การที่ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นเป็นการที่ศาลเลือกที่จะใช้โทษชนิดและประเภทนี้แล้วในการพิจารณาพิพากษานั้นจะต้องการความเด็ดขาดในการตัดโอกาสการกระทำความผิดของบุคคลนั้นอย่างถาวร กล่าวคือ จะแยกผู้กระทำความผิดดังกล่าวนั้น

---

[22]จาก *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง: กรณีศึกษาสิทธิในการดำดงชีวิต* (วิทยานิพนธ์), โดย ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ, 2548, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2548 โดย ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ ผู้แต่ง

[23]จาก *บทบาทของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก* (วิทยานิพนธ์), โดย กัญวดา นิยมผล, 2560, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2560 โดย กัญวดา นิยมผล ผู้แต่ง

ออกจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษในการตัดโอกาสการกระทำความผิดอย่างเด็ดขาด[24]

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้อธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า “โทษจำคุกตลอดชีวิต” เป็นโทษที่เป็นการตัดขาดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพื่อความปลอดภัยของประชาชนส่วนรวม แม้ว่าโอกาสพ้นโทษของผู้กระทำความผิดนั้นจะมีอยู่ก็ตาม ในประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นถือได้ว่าเป็นโทษที่ทดแทนโทษประหารชีวิตทีเดียว การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตกับกรณีที่ไม่ขัดต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้อธิบายไว้ว่า “การจำคุกผู้กระทำความผิดจนตลอดชีวิตไม่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้ว่าการจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นเวลานานนั้นจะกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างร้ายแรงได้ก็ตาม แต่การลงโทษผู้กระทำความผิดให้จำคุกโดยมีกำหนดเวลาก็อาจจะมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกันกับการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต เมื่อการจำคุกผู้กระทำความผิดจนตลอดชีวิตไม่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังกล่าวมาแล้วโทษจำคุกตลอดชีวิตจึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ”

“โทษจำคุกตลอดชีวิต” เป็นโทษสถานหนึ่งที่ศาลนั้นจะใช้แก่ผู้กระทำความผิดได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ได้กำหนดโทษเท่านั้นและโทษนั้นอาจจะได้รับความตามความเหมาะสม บทบัญญัติของกฎหมายยังห้ามไม่ให้เพิ่มโทษ ตามมาตรา 51 [25]

2.4 อำนาจหน้าที่ในการบังคับโทษจำคุกตามคำพิพากษา

ในการบังคับโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด หรือการมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษนั้นเป็นการบังคับโทษในทางอาญาและราชทัณฑ์มีอำนาจรับผิดชอบการดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลรวมถึงการกำกับดูแลบุคคลตามคำสั่งของกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนงานราชทัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 รวมถึงกฎกระทรวง ข้อบังคับและระเบียบต่างๆ ของกรมราชทัณฑ์[26] ซึ่งในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ยังได้กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำรวมถึงเงื่อนไขในการปฏิบัติงานตาม

---

[24]จาก *สิทธิ เสรีภาพของนักโทษเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540* (วิทยานิพนธ์), โดย ทวีศักดิ์ รอดโพคา, 2544, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2544 โดย ทวีศักดิ์ รอดโพคา ผู้แต่ง

[25]จาก ทวีศักดิ์ รอดโพคา, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 24* (น. 78)

[26]จาก เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ และคณะ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19 (น. 335)

อำนาจหน้าที่ไว้ โดยให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้อำนวยการเรือนจำทั่วไปมีอำนาจบังคับบัญชากิจการของเรือนจำทั้งหมด โดยมีรองอธิบดีเป็นผู้ช่วยอำนวยการเรือนจำ

2.5 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง

สิทธิของผู้ต้องขังเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง ซึ่งได้มีการเรียกร้องให้มีการรับรองและคุ้มครองในฐานะที่เป็นสิทธิพลเมืองเมื่อในอดีต โดยเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นจากความพยายามในการเสาะหาหลักเกณฑ์พื้นฐานของแต่ละคนของผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นเคยถูกหาว่าเป็นคนที่ไม่ดีและยังได้รับการช่วยเหลือในขอบเขตจำกัดเมื่อในอดีตต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นโดยให้มีการรับรองสิทธิของผู้กระทำความผิดเอาไว้จนเป็นแนวทางของกฎหมายในแต่ละประเทศ

แนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังได้เริ่มจากการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องขัง แต่ยังมีลักษณะที่ไม่เป็นรูปธรรมมากนักต่อมาสิทธิของปัจเจกบุคคลได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นเครื่องป้องกันที่ประชาชนนั้นมีต่อการใช้อำนาจรัฐรวมทั้งเรียกร้องสิทธิของผู้ต้องขังในเรื่องเกี่ยวกับข้อกำหนดของเรือนจำและข้อเสนอให้มีการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังอื่นๆ เหตุผลที่มีการนำมาอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องขัง คือ การที่ผู้ต้องขังนั้นถูกแยกตัวออกไปจากสังคมปกติทำให้ต้องถูกจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหว เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก โดยหลักการแล้วการที่จะกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงสิทธิของผู้ต้องขังให้เป็นอย่างไรนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาโดยยึดวัตถุประสงค์ของการลงโทษเป็นหลัก ไม่ว่าสิทธิที่กำหนดนั้นจะเป็นสิทธิตามกฎหมายหรือสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ การลงโทษเพื่อยับยั้ง การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน และการลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุง ซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษเหล่านี้นั้นได้นำมาสู่การกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปรับปรุงหรือเพื่อความยุติธรรมนับเป็นวัตถุประสงค์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในระยะหลัง ในขณะที่การลงโทษที่มีวัตถุประสงค์ในการหน่วงเหนี่ยวกักขังบุคคลก็จะมีผู้ยอมรับว่ายังเป็นการกระทำที่ชอบธรรมและจำเป็นต้องทำเพื่อผลในการป้องกันสังคมอยู่ผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นปัจเจกชนยังมีสิทธิบางส่วนที่ยังเหลืออยู่จากการถูกลงโทษซึ่งขอบเขตของสิทธิในส่วนที่เหลือเหล่านี้นั้นจะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แต่ละประเภทนั้นนำมาใช้ คือ หากการลงโทษผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์และเหตุผลหลักเพื่อการป้องกันสังคม ให้ปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นๆ ดังนั้น การสูญเสียสิทธิของผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษจำคุกก็น่าจะเป็นเพียงการถูกแยกตัวออกจากสังคมเท่านั้น และบุคคลนั้นจะ

ยังคงมีสิทธิบางประการที่เหลืออยู่ ซึ่งรัฐจำต้องตระหนักถึงการป้องกันรักษาสิทธิเหล่านั้นของผู้ถูกจำคุกด้วย ในกรณีนี้ได้มีผู้เสนอว่า การจำคุกบุคคลซึ่งเป็นการกระทำที่แทรกแซงความเป็นมนุษย์ในเชิงลบนั้นควรเพิ่มภาระความรับผิดชอบของสังคมในด้านบวกควบคู่ไปด้วย ภาระในด้านบวกอาจจะทำโดยการให้สิทธิผู้ต้องขังในการมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร การให้โอกาสในการทำงานหรือการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น[27]

การที่จะรักษาปกป้องสิทธิของผู้ต้องขังตามแนวคิดดังกล่าวให้ได้ผลนั้น รัฐควรจะจัดหาสิ่งอำนวยนความสะดวกและรับรองสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องขังในรูปแบบของสิทธิตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การให้การศึกษา การรักษาโรค หรือความจำเป็นพื้นฐานทางกายที่จำเป็นในชีวิตอื่นๆ การได้รับสิทธิต่างๆ เช่น ที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ รวมถึงให้ความคุ้มครองในด้านการถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตลอดไปจนถึงให้สิทธิบุคคลเหล่านั้นในอันที่จะได้มีโอกาสเรียกร้องหรือโต้แย้งหากถูกละเมิดสิทธิดังกล่าวได้ด้วย โดยอาจให้สิทธิผู้ต้องขังยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้เมื่อถูกละเมิดสิทธิในกรณีที่ผู้ต้องขังนั้นถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นได้รับรองไว้ ตามหลักสากลได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการให้สิทธิผู้ต้องขังกระทำเพื่อป้องกันตนเองหากถูกละเมิดตามกฎหมายดังนี้[28]

1) ในการยื่นเรื่องร้องทุกข์ตามหลักสากรโดยให้สิทธิแก่ผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นกฎหมายการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษที่สำคัญในกรณีที่ประชาชนนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิ โดยจะต้องบอกให้ผู้ต้องโทษนั้นได้รีถึงวิธีการและรายละเอียดต่างๆ ตั้งแต่วันแรกที่ถูกส่งเข้าไปในสถานที่คุมขัง

2) ในการยื่นเรื่องร้องทุกข์ตามกฎหมายไทยโดยให้สิทธิแก่ผู้ต้องโทษ เป็นการออกโดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ตามกฎของกระทรวง ซึ่งเป็นเรื่องการร้องทุกข์ยื่นเรื่องต่างๆ รวมถึงการถวายฎีกาตามข้อ 120-126[29]โดยจะกำหนดให้กระทำด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ในการร้องทุกข์นั้น ซึ่งกระทำด้วยวาจาให้เจ้าหน้าที่ทำการบันทึกเสียงไว้ ไม่ว่าจะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือจะต้องลงชื่อผู้ที่ร้องทุกข์ด้วย และให้ทางเรือนจำเตรียมเครื่องเขียนและเอกสารต่างๆ เอาไว้สำหรับผู้ต้องโทษที่ในการยื่นเรื่องร้องทุกข์หรือถวายฎีกาโดยการจัดทำเอกสารการร้องทุกข์หรือถวายฎีกานั้นเรือนจำจะต้องมีสถานที่ที่เหมาะสมที่ให้ผู้ต้องโทษนั้นได้ทำเอกสารการร้องทุกข์รวมถึงการทำเรื่องถวายฎีกาไว้ด้วย กรณีผู้ต้องโทษต้องการให้เป็นความลับเจ้าพนักงานเรือนจำห้ามอยู่ใกล้กับผู้ต้องโทษในขณะที่ผู้ต้องโทษได้ทำเอกสารร้อง

---

[27]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น. 30-31)

[28]จาก ประเสริฐ เมฆมณี, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17* (น. 20)

[29]จาก กฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 120-126

ทุกข์เพื่อไม่ให้เรื่องที่ผู้ต้องโทษได้เขียนไปนั้นรู้ถึงเจ้าพนักงานเรือนจำหรือคนอื่นที่เกี่ยวข้องยกเว้นการที่ผู้ต้องโทษนั้นได้ยอมให้เจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่อยู่ได้เท่านั้น

ซึ่งการยื่นเรื่องร้องทุกข์หรือถวายฎีกาจะต้องยื่นต่อกับพัศดีเรือนจำหรือจะใส่ไว้ในกล่องที่ทางเรือนจำจัดไว้ก็ได้ เมื่อพัศดีได้รับหนังสือที่ผู้ต้องโทษนั้นได้เขียนร้องทุกข์ไว้ให้เปิดอ่านเพื่อที่ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมถึงการช่วยเหลือและแก้ไขตามคำร้องที่ผู้ต้องโทษนั้นได้เขียนหนังสือร้องทุกข์มา โดยจะทำการเสนอให้ผู้บัญชาการเรือนจำพร้อมกับรายงานเรื่องที่ผู้ต้องโทษนั้นได้ร้องทุกข์มารวมถึงการชี้แจงการปฏิบัติ แต่หากผู้ต้องโทษต้องการที่จะให้หนังสือร้องทุกข์หรือคำถวายฎีกาที่ตนเองนั้นได้เขียนไว้ปิดความลับ โดยจะสอดหนังสือไว้ในซองที่ปิดมิดชิดและให้เขียนไว้หน้าซองว่าลับ ซึ่งเจ้าพนักงานเรือนจำห้ามเปิดอ่านโดยเด็ดขาดโดยหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่ไปส่งหนังสือคำร้องทุกข์หรือคำถวายฎีกาของผู้ต้องโทษเท่านั้น ถ้าเป็นหนังสือถึงรัฐมนตรีหรือทูลเกล้าฯถวายให้ส่งไปถึงอธิบดีเพื่อดำเนินการ เมื่อคำสั่งรวมถึงคำชี้แจงถูกตอบกลับคำร้องทุกข์รวมถึงการถวายฎีกานั้นจะต้องบอกให้ผู้อื่นนั้นรับรู้ด้วยและจะต้องมีการลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานไว้ด้วย โดยหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษนั้นยังไม่มีการกำหนดไว้โดยยึดถือเป็นหลักปฏิบัติสากลที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญซึ่งได้แก่[30]

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืององค์กรสหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากล โดยได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right 1948) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และต่อมามาตรฐานดังกล่าวนั้นได้รับการบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆ ของสิทธิมนุษยชน[31] ได้แก่ อนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน (ECHR) 1950, The American Convention on Human Rights 1969 เป็นต้น และสาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มีดังนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดมาตรฐานเรื่องนี้ไว้ในข้อ 9 ว่า บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้

---

[30]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น. 32-33).

[31]จาก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1948 และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง 1966

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง ได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ 9 ซึ่งได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับหรือกักขังโดยพลการดังนี้

3) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพ และความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุม หรือคุมขังโดยพลการมิได้ บุคคลใดจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยและอาศัยกระบวนการตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย (ข้อ 9.1)

4) บุคคลผู้ถูกจับกุม ย่อมได้รับการแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตน โดยพลัน ในเวลาที่มีการจับกุม (ข้อ 9.2)

5) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาย่อมจะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้อื่นผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน[32] เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบและได้รับการพิจารณาในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวมิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่า ระหว่างรอการพิจารณาคดีบุคคลนั้นจะต้องถูกคุมขังอยู่แต่การปล่อยชั่วคราวนั้นจะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมีตัวผู้นั้น อยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา (ข้อ 9.3)

6) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลได้วินิจฉัยโดยไม่ชักช้าคือ ความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น หรือหากมีการควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้น (ข้อ 9.4)

7) บุคคลใดที่ตกเป็นผู้ถูกจับหรือควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ข้อ 9.5)

จะเห็นได้ว่า ตามกติกาฯ ข้อ 9 ข้างต้นนั้น ได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุมคุมขังบุคคลว่าจะต้องทำภายในของเขตที่กฎหมายนั้นได้กำหนด และได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรศาล หรือเจ้าพนักงานถึงเหตุที่จับในทันทีที่ถูกจับ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้ และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายอย่างไรก็ตาม จากการที่มีการรับรองว่า มนุษย์นั้นมีสิทธิมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาตั้งแต่กำเนินและไม่มีผู้ใดสามารถพรากไปจากบุคคลนั้นได้ จึงได้มีการแบ่งสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ว่ามีสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งสิทธิพลเมืองนี้เป็นสิทธิของบุคคลทางกฎหมาย มีทั้งสิทธิอันจำเป็นต่อสถานะในความเป็นคน และสิทธิอันเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะแบ่งได้ดังนี้

---

[32]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น. 34)

1) สิทธิพื้นฐานของบุคคล โดยเป็นหลักพื้นฐานซึ่งจะมีสิทธิจำเป็นในตัวบุคคลที่ได้รับในการดำรงชีวิตไม่โดนบังคับให้เป็นทาสรวมถึงการไม่ถูกทรมานหรือทารุณ ต้องมีความเท่าเทียมกันและมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากศาลอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมรวมถึงมีสิทธิในการสงสัยว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำไว้ก่อนจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง

2) สิทธิส่วนบุคคลและทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่มีความข้องเกียวกับส่วนตัวของบุคคลซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของสิทธิที่มีอยู่ในทรัพย์สิน โดยจะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย[33]

หลักการเพื่อคุ้มครองผู้ต้องขังตามการรับรองการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติตามข้อมติที่ 43/473 ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.1988 (พ.ศ.2531) โดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกคุมขังหรือจำคุกทุกประเภท ดังนี้[34]

ข้อ 1 บุคคลที่ถูกคุมขังหรือจำคุกจะต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนนั้นจะมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กันทุกคน

ข้อ 8 ผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดีควรจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้ถูกพิพากษาให้ลงโทษ ซึ่งถ้าเป็นไปได้ให้แยกกันระหว่างนักโทษเด็ดขาดกับผู้ที่ถูกคุมขังออกจากกัน

ข้อ 17(1) ผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดีจควรจะมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือโดยที่ปรึกษาตามกฎหมายและยังต้องได้รับการแจ้งสิทธิในทันทีหลังจากที่ถูกจับดำเนินคดี

ข้อ 17(2) กรณีที่ไม่สามารถจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายให้ตนเองได้ศาลควรจะจัดการหาให้โดยจะไม่เสียค่าใช้จ่ายหากผู้นั้นไม่มีเงินพอที่จะจ่าย

ข้อ 36(1) ผู้ที่ถูกคุมขังในฐานะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือได้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดควรจะได้รับการคาดเดาก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์และควรได้รับการปฏิบัติเหมือนอย่างข้อสันนิษฐานนั้นจนคำพิพากษานั้นจะถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง โดยต้องมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองให้บุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิต่อสู้คดีหรือแก้ข้อกล่าวหาตามกฎหมายได้

ข้อ 36(2) การจับกุมหรือคุมขังบุคคลดังกล่าวในระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาคดีซึ่งจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ต่อคดีนั้นและต้องทำตามกฎหมายในเงื่อนไขรวมถึงวิธีการที่ได้กำหนดไว้ โดยการออกคำสั่งกำจัดอิสรภาพของบุคคลโดยที่ไม่เป็นไปตาม

---

[33]จาก *สิทธิมนุษยชน* (น. 56-58), โดย สมชาย กษิติประดิษฐ์, 2551, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[34] จาก *กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ* (วิทยานิพนธ์), โดย สมรัตน์ เข็มศิริ, 2553, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2553 โดย สมรัตน์ เข็มศิริ ผู้แต่ง

จุดมุ่งหมายหรือไม่ได้เป็นการป้องกันหรือขวางกระบวนการยุติธรรมรวมถึงการรักษาความปลอดภัยหรือความเป็นระเบียบของสถานที่คุมขังแล้วจะกระทำไม่ได้

ข้อ 37 ผู้ที่ถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีจะถูกนำตัวไปยังศาลหรือองค์กรอื่นตามกฎหมายที่ได้กำหนดทันทีที่จะกระทำนับแต่เวลาที่ถูกจับ เพื่อตรวจสอบและทำการวินิจฉัยในการควบคุมตัวผู้นั้นว่าเป็นการชอบหรือจำเป็นหรือไม่ การคุมขังบุคคลในระหว่างการสอบสวนพิจารณานั้นจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีหมายที่ได้ออกโดยชอบขององค์กรที่ออกคำสั่งคุมขังนั้น ผู้ที่ถูกคุมขังมีสิทธิจะทำหนังสือระบุถึงสิ่งที่ตนเองนั้นได้ถูกปฏิบัติในระหว่างถูกคุมขังให้องค์กรที่ตรวจสอบได้ทราบถึงข้อเท็จจริงได้

ข้อ 38 บุคคลที่ถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีควรจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วรวมถึงสิทธิที่จะได้รับจากการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี

ข้อ 39 นอกจากเป็นเหตุจำเป็นพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ บุคคลที่ถูกขังในระหว่างการดำเนินคดีควรได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวตามสิทธิที่บุคคลนั้นจะได้ นอกจากศาลรวมถึงองค์กรอื่นที่มีอำนาจในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวจะเห็นเป็นแบบอื่นตามกฎหมายกำหนด ซึ่งการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีนั้นอาจมีการทบทวนคำสั่งใหม่ได้กรณีมีความจำเป็น[35]

นอกจากการกำหนดสิทธิของผู้ต้องขังในระดับสากลแล้วนั้น ยังมีการกำหนดอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยี่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันผู้ต้องขังมิให้ถูกกระทำจนเกินเหตุอันควร โดยมีการตกลงเปิดให้ลงนามสัตยาบันและภาคยานุวัติโดยข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ 39/46 ตามข้อ 27(1) โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1984 โดยรัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้พิจารณาว่า ตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ การยอมรับสิทธิที่เท่าเทียมกัน และโอนมิได้ของสมาชิกทั้งปวงแห่งครอบครัวมนุษย์เป็นรากฐานแห่งเสรีภาพความยุติธรรม และสันติภาพโลก ซึ่งได้คำนึงถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามอนุสัญญาตามข้อ 5 หางปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และข้อ 7 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยต้องมิให้บุคคลใดตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อห้ามในการกระทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสาระสำคัญ ดังนี้

---

[35]จาก หลักการเพื่อคุ้มครองผู้ต้องขังตามการรับรองการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติตามข้อมติที่ 43/473 ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.1988 (พ.ศ.2531) ข้อ 1,ข้อ 8, ข้อ 17(1)-17(2), ข้อ 36(1)-36(2), ข้อ 37-39

1) อนุสัญญานี้คำว่า ทรมาน คือ การกระทำโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานรวมถึงการทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อบุคคลนั้น เพื่อให้ได้คำสารภาพจากผู้ที่ได้กระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำลงไปแล้ว

2) ให้รัฐภาคแต่ละรัฐดำเนินมาตรการต่างๆ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร ทางตุลาการหรือมาตรการอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพผล เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำทรมานในอาณาเขตใดซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐของตน

3) ไม่มีพฤติการณ์พิเศษใด ไม่ว่าจะเป็นสงคราม หรือสภาพบุคคลที่จะเกิดสงคราม การขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดที่ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับการทรมานได้

4) คำสั่งจากผู้บังคับบัญชาหรือจากทางการ ไม่สามารถยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับการทรมานได้

5) รัฐภาคีต้องไม่ขับไล่ ส่งกลับ (ผลักดันส่งกลับออกไป) หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ภายใต้อันตรายที่จะถูกทรมาน

6) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับประกันว่า การกระทำทรมานทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของตน ให้ใช้หลักการเดียวกันนี้สำหรับการพยายามกระทำการทรมาน และสำหรับการกระทำโดยบุคคลที่เป็นการสมรู้ร่วมคิด หรือการมีส่วนร่วมในการทรมานด้วย

7) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐทำให้ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดที่มีโทษ ซึ่งมีระวางที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำเหล่านี้

8) ดำเนินมาตรการต่างๆ ที่อาจจะจำเป็นเพื่อให้ตนนั้นมีเขตอำนาจ

9) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับประกันว่า การศึกษาและข้อสนเทศเกี่ยวกับการห้ามการทรมานเข้าไปบรรจุอย่างสมบูรณ์ในหลักสูตรการฝึกอบรมบุคคลากรที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งที่เป็นพลเรือนหรือทหาร พนักงานทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัว การสอบสวน หรือการปฏิบัติต่อปัจเจกชน บุคคลที่อยู่ภายใต้ภาวะของการถูกจับกุม การกักขัง หรือการจำคุก ไม่ว่าจะในรูปแบบใด

10) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับประกันว่า ปัจเจกบุคคลที่ได้อ้างว่าตนถูกทรมานในอาณาเขตใดก็ตามที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐนั้น มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจของรัฐนั้นและที่จะทำให้กรณีของตนได้รับการพิจารณาตรวจสอบโดยพลัน และปราศจากความลำเอียง

โดยเจ้าพนักงานผู้คุ้มครองให้พ้นจากการประทุษร้ายหรือการข่มขู่ให้หวาดกลัวทั้งปวง อันจะเป็นผลจากการร้องทุกข์หรือการให้พยานหลักฐานของบุคคลนั้น[36]

โดยข้างต้นที่ได้กล่าวมาเป็นอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติรวมถึงการลงโทษอื่นที่ทารุณโหดร้ายทำร้ายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องโทษจนไม่มีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้มีการพิจารณาในการตรวจสอบในการรับรองถึงกระบวนการพิจารณารวมถึงการสอบสวนในข้อเท็จจริงของการเรียกร้องในการกระทำที่ได้เกิดขึ้นอย่างทรมาน โดยจะมีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบอีกครั้งรวมถึงมีการรับรองสิทธิผู้ร้องทุกข์และผู้ที่ถูกกระทำอย่างทรมานให้ได้รับความมั่นใจว่าจะปฏิบัติอย่าเป็นธรรมของการดำเนินคดีในทุกขั้นตอน ซึ่งหลักดังกล่าวทั้งหมดของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติรวมถึงการลงโทษอื่นที่โหดเหี้ยม ไร้มนุษยธรรม ก็จะถูกนำมาใช้บัญญัติกฎหมายของประเทศไทยในการพิจารณาคดีรวมถึงขั้นตอนการชี้แจงสิทธิโดยชอบตามกฎหมายหรือการพบทนายความหรือบุคคลอื่นที่ไว้ใจเมื่อมีการถูกจับดำเนินคดี[37]

2.6 บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย

การบังคับโทษจำคุก จำเป็นต้องทำการศึกษาถึงกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตราการการบังคับโทษ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการและหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ในกฎหมาย และนำมาวิเคราะห์หาความเหมาะสมในการบังคับใช้ต่อไป

2.6.1 บทบาทของศาลในการบังคับโทษตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 10 ส่วนที่ 1 ได้กำหนดถึงอำนาจของศาลและยังให้ศาลนั้นได้มีอำนาจโดยอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยถูกต้องและเป็นธรรม[38] และในการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่จะตั้งขึ้นได้ตามพระราชบัญญัติ[39] โดยได้มีการ

---

[36]จาก อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.

[37]จาก *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีการร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479* (วิทยานิพนธ์), โดย ระพีพรรณ วรรณกลัด, 2554, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2554 โดย ระพีพรรณ วรรณกลัด ผู้แต่ง

[38]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 188 วรรคหนึ่งและวรรคสอง.

กำหนดเรื่องการรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งหากพลเมืองชาวไทยถูกกระทำจนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ตามมาตรา 51 เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรงและยังเป็นสิทธิของประชาชนในการที่จะเร่งรัฐให้รัฐดำเนินการต่างๆ รวมถึงการฟ้องหน่วยงานของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่รัฐ[40] มาตรา 25 โดยเป็นการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหากประชาชนชาวไทยถูกละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ[41]และมาตรา 28 เป็นการกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งในการจับหรือคุมขังใครจะนั้นจะไม่สามารถกระทำได้ยกเว้นศาลจะมีคำสั่งหรือมีหมายศาลเท่านั้น เช่นเดียวกับการทรมาน หรือการลงโทษแบบโหดร้ายต่อนักโทษโดยไร้มนุษยธรรมก็ตาม[42]

ทั้งนี้ ประชาชนชาวไทยทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน โดยประชาชนทุกคนจะมีความเสมอเท่าเทียมกันในกฎหมายรวมถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือผู้กระทำความผิดที่ถูกศาลพิจารณาตัดสินลงโทษจำคุกให้มีความเท่าเทียมเสมอกันในการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

2.6.2 บทบาทของศาลในการบังคับโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

ซึ่งในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ รวมถึงกระบวนการหลังจากพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดของศาลแล้ว ซึ่งจะรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษไว้ตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับการบังคับโทษตามกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ได้ให้คำนิยามความหมายไว้ตามมาตรา 4 เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายการบังคับใช้มากขึ้น ซึ่งเรือนจำตามมาตรา 4 นั้นหมายถึง สถานที่ใช้คุมขังผู้ต้องโทษหลังคำพิพากษาของศาลโดยรัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาวางอาณาเขตไว้รวมถึงความหมายของผู้ต้องขัง[43]โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานไว้ในหมวดที่ 2 ตามมาตรา 17

---

[39]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 189

[40]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 51

[41]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 25

[42]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 28

[43]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 4

อธิบดีของกรมราชทัณฑ์จะกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำเอาไว้[44] ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ผู้บัญชาการเรือนจำอาจแต่งตั้งให้ข้าราชการหรือบุคลากรจากส่วนราชการอื่นเป็นผู้ช่วยเหลือกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราวได้ โดยให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานเรือนจำการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ตามมาตรา 21[45] มาตรา 22 และมาตรา 23 บัญญัติให้เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธแก่ผู้ต้องขังได้เฉพาะกรณีตามที่มาตราดังกล่าวกำหนดไว้เท่านั้น และยังรวมถึงกรณีที่ผู้ต้องขังหลบหนี(ตามมาตรา 25)[46]

โดยในหมวดที่ 5 ส่วนที่ 3 บัญญัติเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ต้องขัง อันมีสาระสำคัญอยู่ในมาตรา 52 ซึ่งหากนักโทษเด็ดขาดคนใดมีความประพฤติดี มีความอุตสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษาและทำการงานเกิดผลดีหรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับการเลื่อนขั้น สิทธิในการลา การพพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุกและนอกจากนี้ มาตรา 46 ยังให้สิทธิผู้ต้องขังในอันที่จะยื่นคำร้องทุกข์ หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ อย่างไรก็ตาม หากผู้ต้องขังคนใดกระทำผิดวินัยในส่วนที่ 7 วินัยและบทลงโทษ มาตรา 69 ให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำเป็นผู้มีหน้าที่พิจารณาลงโทษผู้ต้องขังนั้นด้วยวิธีการต่างๆ ได้ และในส่วนที่ 3 มาตรา 53ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับมาตรา 52 บัญญัติเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ต้องขัง โดยสาระสำคัญจะอยู่ในมาตรา 53 ซึ่งบัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการพักการลงโทษตามมาตรา 52 (7) หรือนักโทษเด็ดขาดซึ่งได้ลดวันต้องโทษจำคุกตามมาตรา 52 (5) หรือ (6) และถูกปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น ต้องปฏิบัติตนโดยเคร่งครัดตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้สำหรับความประพฤติของตน ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นข้อหนึ่งข้อใด นักโทษเด็ดขาดผู้นั้นอาจจะถูกจับมาอีกโดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายจำคุกและนำกลับเข้าจำคุกต่อไปตามกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ และให้ผู้มีอำนาจสั่งการพักการลงโทษตามมาตรา 52 (7) หรือการลดวันต้องโทษจำคุกตามมาตรา 52 (5) หรือ (6) สั่งถอนการพักการลงโทษหรือถอนการลดวันต้องโทษจำคุกที่ยังเหลืออยู่ และจะลงโทษทางวินัยอีกด้วยก็ได้” ซึ่งในการบังคับโทษจำคุกนั้นมีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ ก็คือ การจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะแต่การจำกัดเสรีภาพบุคคลจากการกระทำความผิดอาญา การบังคับโทษไม่ได้เป็นแค่โทษที่จำกัดเสรีภาพเท่านั้นแต่จะเป็นวิธีการเพื่อ

---

[44] จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 17

[45] จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 21

[46] จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 22-23

ความพ้นภัยในการจำกัดเสรีภาพภายใต้กฎหมายอาญาเยอรมัน การกระทำความผิดทางอาญาเป็นส่วนประกอบของการบังคับโทษ และเป็นหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ[47]

สำหรับการบังคับโทษจำคุก หากวิเคราะห์ถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะเห็นได้ว่าตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไม่ได้กล่าวถึงการเข้ามามีหน้าที่ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมของศาลในการดำเนินการหรือ การออกคำสั่ง ในงานราชทัณฑ์ โดยอำนาจหน้าที่ทั้งหมดตามที่ได้กล่าวมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้อุปกรณ์หรืออาวุธต่างๆ ในการควบคุมผู้ต้องโทษภายในเรือนจำ การลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องโทษ การปล่อยและการพักการลงโทษ รวมถึงการมีคำสั่งถอนการพักการลงโทษหรือถอนการลดวันต้องโทษจำคุกที่ยังเหลืออยู่ ซึ่งในกรณีนี้ล้วนแต่เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องโทษทั้งสิ้น และการใช้อำนาจดังกล่าวของเจ้าพนักงานเรือนจำสามารถกระทำได้ในทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการร้องขอต่อผู้บังคับบังชาระดับสูง หรือกระบวนการตรวจสอบโดยองค์กรอื่นๆ เช่น กระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนอื่นๆ ที่จะต้องมีการตรวจสอบอย่างละเอียดจึงจะมีการพิจารณาบังคับโทษผู้ต้องขัง[48]

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

[47]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 , มาตรา 46, มาตรา 52-53, มาตรา 69

[48]จาก *รายงานการฝึกอบรมเรื่อง โทษจำคุกตามกฎหมายไทย* (น.3), ธานี วรภัทร์, 2556, กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทที่ 3

บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกในต่างประเทศ

เนื่องจากระบบกฎหมายไทยนั้นเป็นระบบกฎหมายซีวิลลอว์ การศึกษากระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษของผู้วิจัยนี้ใช้เพื่อศึกษาประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายเช่นเดียวกันกับประเทศไทย เพื่อได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงใช้และพัฒนากฎหมายของไทยให้ดีขึ้น ซึ่งประเทศที่มีกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษที่ดีและเหมาะสมที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษของไทยนั้นมีอยู่ 3 ประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

3.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนี้ใช้กฎหมายในระบบ Civil Law ที่เป็นต้นแบบที่หลายๆ ประเทศลอกเรียนแบบมาใช้ มีแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่เป็นแนวทาง ซึ่งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกระบวนการบังคับโทษอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน โดยโทษต่างๆ ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย

อย่างชัดเจนถึงกระบวนการบังคับโทษ การให้สิทธิการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษ และอำนาจของศาลเมื่อพิจารณาถึงข้อพิพาท โต้แย้งการบังคับโทษ โดยจะมีการจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษขึ้น การชี้ขาดบังคับโทษโดยเฉพาะโดยจะมีรายละเอียดดังนี้[49]

3.1.1 การบังคับโทษจำคุก

สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นคำพิพากษาของศาลที่ลงโทษจำคุกนั้นจะมีอิทธิพลต่อการบังคับโทษและการบริหารงานเรือนจำมาก ศาลจะใช้นโยบายการเลี่ยงโทษจำคุก โดยแปลงโทษจำคุกเป็นโทษชนิดอื่น เช่น พิพากษาให้ลงโทษ การลงโทษ โดยใช้โทษชนิดอื่นที่ใช้มาก คือ

---

[49]จาก ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15* (น. 65)

โทษปรับ ข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏในการที่ศาลนั้นพิพากษาลงโทษ กฎหมายที่เกี่ยวกับเรือนจำนั้นได้แก่[50]กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษเสรีภาพ ค.ศ. 1976 เพิ่มเติมล่าสุด ค.ศ. 2001 (Execution of Prison Sentences) ซึ่งมีเนื้อหาหลักๆ คือ การใช้กฎหมายเรือนจำ (Application) กฎหมายนี้ได้วางหลักเกณฑ์การรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งได้กล่าวถึงหลักพื้นฐาน เช่น ที่พักอาศัย อาหาร การเยี่ยม การติดต่อ การลา การทำงาน การฝึกวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง การปฏิบัติกิจทางศาสนา การบริหารด้านการรักษาพยาบาลและการให้ความช่วยเหลือด้านสังคมตลอดจนมาตรการแก้ไข ฟื้นฟูกระทำความผิด โดยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นไปตามหลักผู้ต้องขังเป็น “ประธานของการบังคับโทษ” มีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษจำคุก ที่มุ่งเน้นผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางความสำเร็จในการพัฒนาความเปลี่ยนแปลงของเขาในทุกมิติ คือ กำหนดภารกิจของการบังคับโทษจำคุกไว้ 5 ประการคือ

1) ผู้ต้องโทษสามารถที่จะดำรงชีวิตภายนอกเรือนจำได้
2) คุ้มครองต่อการกระทำผิดในอนาคต
3) ผู้ต้องโทษดำรงชีวิตไปตามปกติให้มากที่สุด
4) ผลร้ายทั้งหลายที่เกิดจากการสูญเสียเสรีภาพต่อตัวผู้ต้องโทษ
5) ช่วยผู้ต้องโทษให้กลับมาใช้ชีวิตอย่างอิสระ

อีกทั้งการบังคับโทษจะต้องมีกระบวนการ “สร้างความร่วมมือในการบังคับโทษกับผู้ต้องขังให้เกิดขึ้น”[51]

ผู้ต้องขังจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการบำบัดและเพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาโดยหลักการพื้นฐานของวัตถุประสงค์ในการควบคุมเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังกลับมากระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีกได้ และเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความปลอดภัยเป็นทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองสังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญาสถานะของผู้ต้องขังในเรือนจำจะมีส่วนร่วมในโครงการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง โดยจะได้รับการส่งเสริมให้กระทำด้วยความสมัครใจ ในการบังคับโทษจำคุกจะมีแผนบังคับโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมาย คือ การทำแผนบังคับโทษรายบุคคล ซึ่งแผนดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขทัศนคติและคุณภาพชีวิต

---

[50]จาก *กฎหมายบังคับโทษจำคุก* (น. 161), โดย ธานี วรภัทร์, 2558, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญชน

[51]จาก ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของการบังคับโทษจำคุก, โดย ธานี วรภัทร์, 2560, *วารสารกำลังใจ, 5*(4), 34

ของผู้ต้องขัง และเป็นไปตามหลักการแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล[52]จะสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของการถูกบังคับโทษจำคุกต้องการและการลงโทษตามนโยบายการบริหารจัดการคดีอาญา มีหลายการบังคับโทษภายใต้หลักทั่วไปของกฎหมายอาญา โดยจะเน้นที่การใช้โทษปรับ ซึ่งเป็นการลงโทษตามกฎหมาย ให้โอกาสบุคคลที่จะแก้ไขพฤตินิสัยให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมโดยการเลือกใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการป้องกันมาบังคับใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาได้แก่ การรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์ เป็นต้น หากความผิดนั้นลงโทษรอการลงโทษและหรือให้ผู้ต้องโทษจำคุกนั้นเข้ากระบวนการระบบการคุมประพฤติได้ ระยะเวลาการคุมประพฤติจะมีเงื่อนไขต่างๆ โดยศาลระบุในคำพิพากษาของผู้ต้องโทษแต่ละคน บุคคลที่ต้องคำพิพากษาจะต้องพิสูจน์จนให้ศาลเห็นว่าจะไม่กระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต มาตรการเลี่ยงโทษจำคุกนั้น ทำให้บุคคลนั้นไม่ต้องรับโทษจำคุก มีอาชีพอยู่กับครอบครัวและสังคมต่อไปได้ แต่ถ้าผู้ต้องโทษจำคุกนั้นได้กระทำความผิดซ้ำอีก หรือกระทำผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในระหว่างคุมประพฤติจะถูกศาลเพิกถอนการพักการลงโทษจำคุกและบุคคลนั้นจะต้องถูกนำตัวไปจำคุกต่อไป สถิติจำนวนคดีที่ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกตั้งแต่ ค.ศ. 1970-2003 ปรากฏดังนี้[53]

ตารางที่ 3.1 จำนวนสถิติคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003

ปี	จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก	รอการลงโทษ	ลงโทษจำคุก
1970	88,248	46,972	41,276
1971	94,135	51,385	42,750
1972	96,651	55,148	41,503
1973	96,589	57,842	38,747
1974	10,4726	63,863	40,863
1975	94,019	57,924	36,095

[52]จาก *การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก* (น. 121), โดย ธานี วรภัทร์, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

[53]จาก *แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล* (วิทยานิพนธ์), โดย อภิชาต ดำรงสันติสุข, 2556, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2556 โดย อภิชาต ดำรงสันติสุข ผู้แต่ง

ตารางที่ 3.1 จำนวนสถิติคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003 (ต่อ)

ปี	จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก	รอการลงโทษ	ลงโทษจำคุก
1976	98,233	61,801	36,432
1977	101,540	65,631	35,909
1978	105,506	67,889	37,617
1979	103,325	67,278	36,047
1980	104,850	68,878	35,972
1981	108,390	71,223	37,167
1982	115,726	75,182	40,544
1983	118,638	77,391	41,247
1984	116,595	77,031	39,564
1985	111,876	74,147	37,729
1986	108,472	74,075	34,397
1987	108,528	74,239	34,289
1988	108,214	74,305	33,909
1989	104,890	70,783	34,107
1990	102,454	69,705	32,749
1991	100,766	68,407	32,359
1992	103,187	70,936	32,251
1993	110,429	76,496	33,933
1994	114,749	79,172	35,577
1995	115,767	80,516	35,251
1996	121,326	84,452	36,874
1997	126,775	87,440	39,335
1998	130,022	88,271	41,751
1999	130,693	89,052	41,641
2000	125,305	84,552	40,753
2001	123,533	83,015	40,518

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.1 จำนวนสถิติคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ที่ต้องโทษจำคุกจริงและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003 (ต่อ)

ปี	จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก	รอการลงโทษ	ลงโทษจำคุก
2002	125,019	85,749	39,273
2003	127,511	88,043	39,468

ที่มา: ธานี วรภัทร์, 2553

การจำคุกที่มีกำหนดโทษสูงความผิดร้ายแรงระยะเวลานาน การจะพักการลงโทษจำคุกได้จะต้องมีการพิจารณามาก ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกต่ำกว่า 6 เดือน ปกติศาลสั่งพักการลงโทษจำคุกไว้ได้ทันที (สั่งรอการลงโทษ) เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อป้องกันเหตุอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ถ้าโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี ศาลจะใช้วิธีการเดียวกัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความปลอดภัย ศาลอาจจะสั่งควบคุมบุคคลนั้นไว้ก็ได้ การจำคุก 1-2 ปี การพักการลงโทษก็อาจทำได้ โดยจะต้องพิจารณาจากสภาพข้อหาและฐานความผิดตลอดทั้งพฤติการณ์ ความหนักเบา รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ด้วย ในการคุมประพฤติ เป็นมาตรการที่ได้นำมาใช้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกไปกระทำความผิดซ้ำอีก ส่วนการลงโทษจำคุกนั้น ถ้าได้กำหนดโทษตามคำพิพากษาจะไม่สามารถใช้วิธีการพักการลงโทษและการคุมประพฤติได้ หรือถูกเพิกถอน ได้แก่ ไปกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้นั้นจะต้องถูกนำเข้าไปสู่การจองจำในเรือนจำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกลับมารับโทษจำคุกหลักการทั่วไปในการลงโทษจำคุก ผู้ต้องขังคนใดจะต้องโทษจำคุกมาแล้ว 2 ใน 3 ส่วน เวลาที่เหลืออาจจะได้รับการพักการลงโทษ และมีการคุมประพฤติแทนได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องโทษผู้นั้นมีการพัฒนาการปรับพฤตินิสัยที่ดีขึ้น อยู่ในระดับที่จะสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ การปล่อยตัวผู้นั้นจะเป็นประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมด้วยในบางกรณีที่มีเหตุอันควรอภัย ผู้ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 50 เปอร์เซ็นต์ของกำหนดโทษ ก็สามารถพักการลงโทษได้ ซึ่งได้พิจารณาจากพฤติการณ์แล้ว ไม่ต้องเก็บผู้นั้นไว้ในเรือนจำอีก มีเหตุอันสมควรและเหมาะสมที่ควรจะปล่อยให้ได้รับอิสรภาพนอกจากนั้นยังมีกระบวนการอื่นที่สามารถนำมาใช้เพื่อฟื้นฟูและป้องกันสังคมนำมาใช้กับผู้ต้องโทษ ได้แก่ การเอาตัวผู้ต้องโทษที่มีอาการโรคจิตไปไว้ในโรงพยาบาลโรคจิตหรือสถานที่พักฟื้น สถานกัดขังพิเศษ เป็นต้น ซึ่งในปี ค.ศ. 2003 จำนวนคดี

ทั้งหมด 634,735 คดี คดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญาโทษที่ใช้มากเป็นโทษปรับ 80 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 507,086 คน ที่เหลือเป็นโทษที่ศาลพิพากษาจำคุกตามที่ได้ปรากฏตามกราฟกลมต่อไปนี้[54]

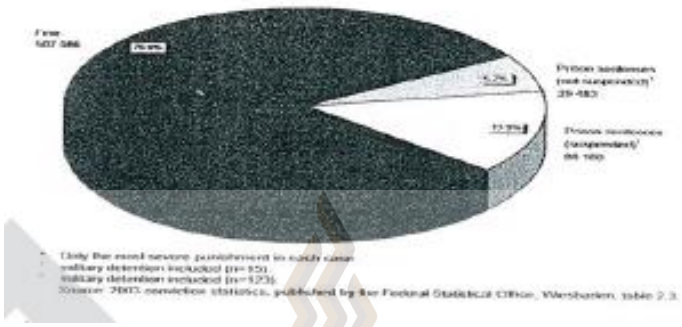

รูปที่ 3.1 แสดงคดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญา
ที่มา : ธานี วรภัทร์, 2553

พิจารณาจากกราฟข้างต้น 2 ใน 3 ส่วน จำนวน 127,649 ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ได้รับการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยในส่วนนี้ 13.9 เปอร์เซ็นต์ เท่ากับ 88,166 คน พิพากษาลงโทษคุมประพฤติพักการลงโทษก่อน ส่วน 6.2 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 39,483 คนพิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่ต้องพักการลงโทษ

กรณีผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้เยาว์ตามกฎหมายจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เด็กอายุ 14-17 ปี และเยาวชน อายุ 18-20 ปี กฎหมายอาญาได้กำหนดมาตรการลงโทษผู้เยาว์ไว้ ประการแรก ได้แก่ การให้การศึกษา และการกระทำเชิงคุณธรรม ประการที่สอง ได้แก่ การจำคุกผู้เยาว์แต่มีเงื่อนไขของการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤตินิสัยของผู้เยาว์เสียมากกว่าที่จะพิจารณาในเชิงลงโทษ และการดำเนินอาญาที่ผู้เยาว์กระทำความผิดจะต้องใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเยาวชนการให้การศึกษาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ เช่น การสั่งให้ผู้เยาว์นั้นต้องเข้ารับการอบรมบางหลักสูตร หรือเข้าร่วมกิจกรรมการสังคมในชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่วนการกระทำเชิงคุณธรรมนั้น ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขความประพฤติ การขอขมาผู้เสียหาย การปรับ หรือทำงานชดใช้ เป็นต้นส่วนมาตรการในการจำคุกผู้เยาว์นั้น จะกระทำได้ก็

---

[54]จาก *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (น.156-157), โดย ธานี วรภัทร์, 2553, กรุงเทพฯ: วิญญูชน

ต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วพบว่าการกระทำของผู้เยาว์นั้นเป็นความผิดร้ายแรง ตามปกติศาลมักได้พิพากษาลงโทษจำคุกผู้เยาว์แต่ให้ใช้มาตรการอย่างอื่นแทน เว้นแต่การกระทำของผู้เยาว์นั้นเป็นความผิดรุนแรงจริงๆ[55]

การคุมประพฤติ ในการคุมประพฤติจะนำมาใช้เมื่อมีกระบวนการรอการลงโทษ หรือพักการลงโทษหลังจากที่ได้จำคุกไปแล้ว หรือเมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษ สามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนอกเขตเรือนจำได้ อาจควบคุมที่สถานพยาบาล สถาบันต่างๆ หรืออาจเป็นที่อยู่อาศัยนั้นเอง ภายใต้เงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติ และผู้กระทำผิดจะถูกควบคุมความประพฤติโดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติการคุมประพฤตินั้นใช้ได้กับผู้ใหญ่รวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย กระบวนการคุมประพฤตินั้นจะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อระยะเวลาการคุมประพฤติครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดไว้ หรืออาจสิ้นสุดลงเมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติและต้องถูกนำมาลงโทษจำคุกอีกครั้ง มีข้อมูลในทางสถิติของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปี 2002 ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3.2 สถิติของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปี 2002

	Periods of Probation		Probation Under			
	Total	Percentage	Adult law		Juvenile law	
Total	161,211	100	125,278	78	35,933	22

ที่มา: ธานี วรภัทร์, 2553

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้คำนึงถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกที่มีระยะเวลาสั้นอย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน มาตรา 38 จึงได้บัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน และในวรรคสองกำหนดโทษจำคุกสูงสุดไว้เพียง 15 ปีกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ปรากฏโทษจำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 เพิ่มเติม ค.ศ.2001 ถึงปัจจุบัน[56]

---

[55]จาก ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54* (น.159)

[56]จาก *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (น. 375), โดย คณิต ณ นคร, 2547, กรุงเทพฯ: วิญญูชน

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

3.1.2 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษตามกฎหมาย

กฎหมายบังคับโทษในทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการกำหนดมาตราการหรือระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษไว้ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้ต้องโทษมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ได้แก่

1) การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษตามกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในเรื่องสิทธิในการเข้าถึงศาล ซึ่งได้บัญญัติอยู่ในมาตรา 19 วรรค 4[57]คือในกรณีที่ได้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นการบังคับโทษสามารถใช้สิทธิร้องขอต่อศาลได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1.1) การขออุทธรณ์คำสั่งในการบังคับโทษตามมาตรา 462 และมาตรา 462 a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.2) คำฟ้องต่อศาล ตามมาตรา 109 กฎหมายบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การแบ่งแยกการใช้สิทธิทางศาล จำแนกตามประเภทของกระบวนการบังคับโทษคือการร้องขออุทธรณ์คำสั่งศาลในเรื่องการบังคับโทษที่ยื่นต่อศาลกรณีแรกในกรณีกระบวนการบังคับโทษ ว่ามีอำนาจในการบังคับโทษนั้นหรือไม่ เช่น การที่ผู้ต้องโทษได้โต้เถียงว่าจะบังคับโทษแก่ตนไม่ได้ เพราะส่วนประกอบในการบังคับโทษนั้นยังไม่ครบถ้วนรวมถึงการแย้งคำสั่งลดวันต้องโทษหรือคำสั่งให้ยกเลิกการรอลงอาญา ซึ่งการทำเป็นคำฟ้องต่อศาลในกรณีที่สองจะนำมาใช้แก่กรณีที่มีข้อพิพาทอันเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการในการบังคับโทษภายหลังจากที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยตามที่ผู้ต้องโทษได้ใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว คำวินิจฉัยนั้นย่อมเป็นอันยุติลง ผู้ต้องโทษจะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาคำวินิจฉัยต่อไปได้แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องโทษยังมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยว่ากระบวนการบังคับโทษดังกล่าวนั้นเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้หรือไม่[58]ทั้งนี้ ผู้ต้องโทษจะต้องใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องโทษนั้นได้ดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลยุติธรรมในขั้นตอนแรกแล้วเท่านั้น[59]อย่างไรก็ตาม แม้จะมีผู้ต้องโทษแค่ไม่กี่คนที่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลนั้นได้ตัดสินให้เป็นตามคำร้องของผู้ต้องโทษ ซึ่งคำวินิจฉัยชี้ขาดจากศาลรัฐฑร

---

[57]จาก รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 วรรคสี่.

[58]จาก รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, มาตรา 93 วรรคหนึ่ง 4a และกฎหมายวิธีพิจารณาความรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ มาตรา 90 เป็นต้นไป

[59]จาก กฎหมายวิธีพิจารณาความรัฐธรรมนูญ มาตรา 90 วรรคสอง

รมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความรัฐธรรมนูญนั้นยังคงมีอำนาจต่อการบังคับโทษไม่ว่าในทางปฏิบัติหรือตามกฎหมาย

โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายที่ผู้ต้องโทษสามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลภายในประเทศของตนได้ หากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญยังไม่เป็นที่พอใจ ผู้ต้องโทษจะยื่นต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป โดยร้องว่าตนนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิอันเป็นไปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิอื่นๆ ที่ได้บัญญัติอยู่ในอนุสัญญาอันได้รับการยอมรับและรับรองจากประเทศสมาชิก[60]โดยขั้นตอนของการยื่นคำร้องจะเป็นไปอย่างเคร่งครัด คือ เมื่อผู้ต้องโทษได้ยื่นคำร้องเข้ามายังศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปแล้ว โดยขั้นตอนแรกต้องตรวจสอบว่าผู้ต้องโทษนั้นใช้สิทธิเรียกร้องตามสิทธิของตนที่มีอยู่ภายในประเทศทั้งหมดทุกกระบวนการแล้วหรือไม่[61] อย่างไรก็ตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ย่อมมีผลผูกพันต่อประเทศที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาดังกล่าวโดยประเทศภาคีสมาชิกมีหน้าที่ในการที่จะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว[62]

2) ผู้ต้องโทษร้องทุกข์ตามกฎหมายบังคับโทษทางอาญา มาตรา 108 โดยใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรการบังคับโทษนอกจากศาลแล้วยังมีช่องทางอื่นในการที่จะโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการบังคับโทษทางอาญาโดยช่องทางการใช้สิทธิเรียกร้องหรือการโต้แย้งดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการเรียกร้องเพื่อให้มีคำวินิจฉัยว่ามาตรการที่โต้แย้งหรือตกเป็นข้อพิพาทนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่ยังสามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือโต้แย้งไปเพื่อให้เกิดการตรวจสอบความเหมาะสมของการดำเนินงานต่างๆ ภายในหน่วยงานนั้นๆ ทั้งนี้ การตรวจสอบโดยวิธีการนี้จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องโทษสามารถทำให้หน่วยงานที่ตนได้ยื่นคำร้องขอให้มีการตรวจสอบไปนั้นเชื่อได้ว่าคำร้องของตนชอบด้วยกฎหมายและมีความสมเหตุสมผลกัน[63]หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้ว วิธีการที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด คือการที่ผู้ต้องขังได้เข้าร้องทุกข์ตามมาตรา 108 การร้องทุกข์ตามวิธีการดังกล่าวผู้ต้องโทษสามารถจะกระทำโดยอาจจะแสดงความคิดเห็น คำวิจารณ์ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นการกระทบสิทธิของตนจากมาตราการบังคับโทษจำคุก ต่อผู้บังคับบัญชาเรือนจำได้ โดยการเข้าร้องทุกข์เช่นว่านี้อาจกระทำด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้ให้สิทธิผู้ต้องโทษในการที่จะเข้าร้องทุกข์ใน

---

[60]จาก อนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรา 34 และมาตรา 35

[61]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น 54)

[62]จาก อนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรา 46

[63]จาก กฎหมายบังคับโทษทางอาญา มาตรา 108

เวลาใดก็ได้ แต่ผู้ต้องโทษสามารถที่จะเข้าร้องทุกข์ได้ในช่วงเวลาที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น โดยเป็นไปตามมาตรา 108 วรรคสอง แต่กำหนดช่วงเวลาดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่าอาทิตย์ละ 1 ครั้ง โดยกระทำในช่วงเวลาที่เหมาะสม และภายหลังจากที่ผู้ต้องโทษได้เข้าร้องทุกข์ดังกล่าวแล้วผู้ต้องโทษย่อมมีสิทธิได้รับการตอบกลับคำร้องทุกข์ของตนที่ได้เสนอเข้าไป แต่การตอบกลับเช่นนี้จะไม่ใช่เป็นไปตามลักษณะของคำวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และผลภายหลังจากที่ได้รับการตอบกลับของผู้ต้องโทษนั้นได้หมดสิ้นไปสำหรับการใช้สิทธิของผู้ต้องโทษในเรื่องเดิมซ้ำอีก และผู้ต้องโทษจะใช้สิทธิเข้าร้องทุกข์อันจะเป็นการขัดกับหลักการของมาตรา 108 วรรคหนึ่ง (2) ไม่ได้

การร้องทุกข์ตามวิธีการดังกล่าวถือเป็นการอุทธรณ์โต้แย้งการบังคับโทษรูปแบบหนึ่งที่ผู้ต้องโทษนิยมนำมาใช้กันมากและได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้ต้องโทษมีโอกาสประสบความสำเร็จหรือได้รับการตอบกลับคำร้องทุกข์ที่ผู้ต้องโทษพอใจส่วนการร้องทุกข์ที่ผู้ต้องโทษเข้าร้องทุกข์ด้วยวาจานับเป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์ทั้งกับผู้ต้องโทษและเจ้าพนักงานผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ด้วย เนื่องจากการร้องทุกข์วิธีการนี้เป็นการประหยัดเวลา และยังมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูงกว่าการเข้าร้องทุกข์โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากบทบัญญัติ มาตรา 108 วรรคสอง จะกำหนดให้ผู้ต้องโทษมีสิทธิในการเข้าร้องทุกข์ต่อผู้บังคับการเรือนจำดังที่ได้กล่าวไว้ บทบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษมีสิทธิเข้าชี้แจ้งแสดงความเห็นเป็นกรณีพิเศษต่อหน่วยงานที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ (หน่วยราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรม) ในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว เข้าทำการตรวจเยี่ยมเรือนจำที่ผู้ต้องโทษได้ถูกควบคุมอยู่ด้วยการร้องทุกข์หรือเข้าชี้แจ้งแสดงความเห็นเป็นกรณีพิเศษ ตามมาตรา 108 นี้ เมื่อผู้ต้องโทษได้รับการตอบกับมาแล้ว หากไม่เป็นที่พอใจผู้ต้องโทษก็จะมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำร้องทุกข์ของตนไปยังหน่วยงานที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ และยังมีสิทธิที่จะร้องเรียนไปยังองค์กรอื่นๆ ได้อีกด้วย[64]

3) การร้องเรียนตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามมาตรา 17 และในรัฐธรรมนูญแห่งรัฐบาวาเรีย มาตรา 115 กำหนดถึงการร้องเรียนไว้โดยใช้คำว่า “Petitionarecht” หมายถึงการร้องขอ หรือการร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รวมถึงการร้องเรียนไปยังผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐสภานั้นจะไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดแต่การร้องเรียนไปยังองค์กรผู้แทนราษฎรนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากจะทำให้เรื่องที่ร้องเรียนเข้ามานั้นได้รับการพิจารณาและมีการโต้แย้งกันเกิดขึ้น โดยรัฐสภาจะจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนา

---

[64]จาก ศาลสูงเมืองแฟรงเฟิร์ตVollzD 1987/4/5 13

กระบวนการบังคับโทษ ซึ่งสามารถแก้ปัญาได้ดีกว่ากระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งของศาลที่ผู้ต้องโทษนั้นได้ทำการยื่นคำร้องโต้แย้งเข้ามา โดยจะมีการวินิจฉัยของ Dippenback กล่าวไว้ว่าอัตราการประสบความสำเร็จของการร้องเรียนไปยังองค์กรราษฎรนี้ ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอันดับสองรองจากการเข้าร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่

4) การร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่ได้กำกับดูแล หรือการโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษโดยวิธีการเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลเรือนจำ เป็นกระบวนการที่ไม่มีระเบียบแบบแผนเคร่งครัด เพียงมีจุดประสงค์หลักให้หน่วยงานที่กำกับดูแลนั้นทำการตรวจสอบ และตักเตือนหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลในเรื่องที่ถูกร้องเรียนเข้ามา จึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลนี้มีวัตถุประสงค์โดยอ้อมให้หน่วยงานกำกับดูแลนั้นเข้าไปทำการตรวจสอบ หรือเปลี่ยนแปลงมาตรการต่างๆ ที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแลนั้น (การร้องทุกข์เชิงเนื้อหา) วิธีการนี้แม้หน่วยงานที่กำกับดูแลจะมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบธรรมของการกระทำของหน่วยงานในสังกัดทั้งในด้านกฎหมายและความเหมาะสมต่างๆ แต่ก็ยังไม่เป็นที่ประสบความสำเร็จมากนัก

5) การยื่นคำร้องขออภัยโทษซึ่งเป็นกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษจากการบังคับโทษด้วยวิธีการที่ค่อนข้างพิเศษ โดยมีความเห็นทางวิชาการส่วนมากได้กล่าวไว้ว่าคำตัดสินให้อภัยโทษนั้น ผู้ต้องขังนั้นไม่มีสิทธิที่จะโต้แย้งโดยนำไปฟ้องร้องต่อศาลหรือนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการได้ อย่างไรก็ตาม ในสหพันธ์สาธารณรัฐหรือในรัฐต่างๆ ได้มีการออกกฎหมายที่เป็นการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการยื่นคำร้องขออภัยโทษ และการตัดสินให้อภัยโทษไว้ แม้ว่าการอภัยโทษจะมีปรากฏอยู่ไม่มากนักแต่การตัดสินให้อภัยโทษนั้นย่อมส่งผลต่อสถานภาพของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าการใช้สิทธิเรียกร้องหรือโต้แย้งกระบวนการบังคับโทษโดยวิธีการอื่นๆ (เช่น การสละการลงโทษ การตัดสินให้รอการลงโทษที่เหลือ การพักการลงโทษ หรือการอนุญาตให้ลากลับบ้าน)

6) กระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโดยอ้อม โดยนอกจากที่ได้กล่าวมานั้น ในเรื่องของกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษ ยังควรกล่าวถึงกฎหมายบางมาตราที่ให้สิทธิบางประการแก่ผู้ต้องโทษในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจของเจ้าพนักงานเรือนจำในลักษณะต่างๆ โดยการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโทษกล่าวนี้เป็นการให้ผู้ต้องขังนั้นได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนถึงสถานการณ์ต่างๆ ในเรือนจำ อันถือเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้

ต้องโทษโดยอ้อม อย่างหนึ่ง การให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษโดยอ้อม ได้แก่ การให้สิทธิผู้ต้องโทษที่จะแสดงความคิดเห็นและได้รับแจ้งเกี่ยวกับแผนการควบคุมดูแลผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกกักขัง (มาตรา 6) การให้สิทธิผู้ต้องขังในการแสดงความประสงค์ของตน หรือคำแนะนำหรือการว่ากล่าวตักเตือน โดยจะเสนอไปยังสมาชิกคณะกรรมการที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ (มาตรา 164)[65]

7) การเข้าแจ้งความดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งนอกจากการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังโดยวิธีการต่างๆ แล้ว กฎหมายยังให้ผู้ต้องโทษนั้นได้มีโอกาสเข้าแจ้งความดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำในกรณีที่มีการกระทำที่เข้าข่ายองค์ประกอบความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยให้พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษอีกประการหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการเข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำนั้นมีน้อย และหากมีการเข้าแจ้งความดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำ คดีส่วนมากก็จะยุติลงโดยมีความเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นไม่มีการกระทำที่เข้าข่ายองค์ประกอบความผิดอาญา หรือเป็นกรณีที่ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องร้องได้เพียงพอ[66]

เมื่อได้พิจารณาเบื้องต้น นับได้ว่าการใช้สิทธิของผู้ต้องขังนั้นไม่ได้เป็นไปอย่างฟุ่มเฟือย แต่กลับพบว่าผู้ต้องโทษส่วนมากจะยอมรับในมาตราการบังคับโทษของเรือนจำได้ และแม้ว่าจะมีกฎหมายให้สิทธิผู้ต้องโทษในการที่จะได้รับคำปรึกษาทางกฎหมาย[67] โดยผู้ต้องโทษไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอันเป็นการช่วยเหลือผู้ต้องโทษที่ต้องการคำปรึกษาทางกฎหมาย แต่ก็ไม่ปรากฏว่าจำนวนผู้ต้องโทษที่ต้องการขอคำปรึกษาทางกฎหมายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอาจจะสรุปได้ว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษไม่อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิของผู้ต้องโทษได้ แต่เป็นไปได้ว่า การที่ผู้ต้องโทษนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาเจ้าพนักงานเรือนจำมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร้องทุกข์หรือการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองวิธีอื่นๆ เนื่องจากผู้ต้องโทษเกรงว่าจะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานเรือนจำด้วยกระบวนการที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งการปฏิบัติของเจ้าพนักงานเรือนจำนั้นก็ยังคงถือว่าชอบด้วยกฎหมาย

---

[65]จากรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 17

[66]จาก เอกสารประกอบการร่างกฎหมาย (น135-136).ใน Laubenthal, 2003. ย่อหน้าที่ 753

[67]มีการออกกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการได้รับคำปรึกษาทางกฎหมาย ลงวันที่ 18 มีนาคม 1980

3.1.3 ศาลบังคับโทษตามคำพิพากษา

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการจักตั้งแผนกคดีการบังคับโทษอาญาขึ้นในศาลยุติธรรม อันมีที่มาเนื่องจากมีการเรียกร้องในอดีตซึ่งเป็นข้อเรียกร้องที่ได้อ้างเหตุผลด้านนโยบายอาชญากรรมโดยจะมีการเรียกร้องไปยังรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ออกกฎหมาย จนในที่สุดฝ่ายนิติบัญญัติได้เห็นสมควรตามข้อเรียกร้อง จึงมีกี่จัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาขึ้นในศาลยุติธรรม โดยหลักเกณฑ์การจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษอาญา ได้ถูกรวบรวมและได้กำหนดไว้ครั้งแรกในกฎหมายปฏิรูปประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับที่ 2 ซึ่งกำหนดให้ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญา กล่าวโดยเฉพาะคือ ข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับโทษทางอาญาที่พิพาทกันว่า มีอำนาจดำเนินการบังคับโทษทางอาญารายใดได้หรือไม่ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม[68]

ในภายหลังต่อมาจึงได้มีการกำหนดรายละเอียดที่เพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการจัดระเบียบองค์กร ไว้ในกฎหมายประกอบประมวลกฎหมายอาญา[69] ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการขยายขอบเขตอำนาจของของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม ให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบข้อพิพาทที่เกี่ยวกับวิธีการบังคับโทษทางอาญาเพิ่มเติม ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมในเนื้อหาไว้เพิ่มเติม โดยถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรมซึ่งมีการอ้างให้นำมาตรา 426a และมาตรา 437 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 109 แห่งกฎหมายบังคับโทษทางอาญามาบังคับใช้ด้วย ซึ่งในปัจจุบันแผนกคดีบังคับโทษในศาลยุติธรรมนั้นได้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการตัดสินข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษทางอาญา วัตถุประสงค์แต่เดิมที่มีการก่อตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมนั้นคือฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องการให้มีแผนกชำนาญการพิเศษที่มีความรู้เฉพาะด้านอาชญาวิทยาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบังคับโทษมาตัดสินความ และนอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลนั้นสามารถทำการพิจารณาและรับฟังความคิดเห็นนอกสถานที่โดยเฉพาะในเรือนจำได้ ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องขังที่ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากมาตรการต่างๆ ใน เรือนจำ อย่างไรก็

---

[68]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น. 59)

[69]จาก EGStGBEinfuhrungsgesetzzumStrafgesetzbuch. กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1977

ตามในทางปฏิบัติคำพิพากษาของศาลในคดีการบังตับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับโทษอาญายังมีอัตราส่วนที่ค่อนข้างน้อย

1) อำนาจและเขตอำนาจของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมซึ่งมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 426a และ มาตรา 463 ซึ่งจะเป็นการใช้อำนาจเกี่ยวกับข้อพิพาท ในกรณีดังต่อไปนี้

1.1) รอลงอาญาโทษที่เหลือ และตามคำพิพากษาในภายหลัง

1.2) คำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่มีการรอลงอาญา การตักเตือน และคาดโทษเมื่อมีการบังคับโทษจำคุกแล้ว

1.3) คำสั่งเปลี่ยนแปลงวิธีการ ขั้นตอน หรือลำดับการบังคับโทษในภายหลัง

1.4) คำพิพากษาที่เกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องขังไปไว้ที่สถานควบคุมความประพฤติหรือ สถานบำบัดทางจิต รวมถึงคำสั่งที่อาจจะเพิ่มเติมในภายหลัง ให้นำข้อ (1) และข้อ (2) มาบังคับใช้โดยอนุโลม

1.5) มาตรการคุมความประพฤติในกรณีที่ศาลนั้นได้มีคำสั่งให้รอลงโทษ หรือรอการลงโทษที่เหลือ

1.6) การบังคับโทษทางอาญาตามคำพิพากษา และการบังคับโทษตามมาตรการปรับปรุงความประพฤติ

1.7) ข้อโต้แย้งอื่นในเนื้อหาการลงโทษ เช่น การเลื่อนการบังคับโทษ การนับระยะเวลาการบังคับโทษ ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการรับคำร้องไว้พิจารณาของศาล เป็นต้น[70]

ส่วนในเขตอำนาจการพิจารณาคดีของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมนั้น จะมีขอบเขตอำนาจในการตัดสินคดีเฉพาะที่อยู่ในเขตอำนาจหรือท้องที่เดียวกับเมืองที่ศาลนั้นตั้งอยู่ ซึ่งจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม โดยจะมีการวางระเบียบเกี่ยวกับเขตอำนาจและการจัดองค์กรของแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมไว้ ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมไว้ในศาลจังหวัดในทุกๆ เมื่อที่มีเรือนจำตั้งอยู่

2) องค์คณะผู้พิพากษาในแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม โดยจะมีจำนวนองค์คณะผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีในแผนกการบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

---

[70]จาก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 57, มาตรา 57a และมาตรา 56 a-g, มาตรา 59, มาตรา 59 a-c, มาตรา 109,มาตรา 138 วรรคสอง และกฎหมายบังคับโทษทางอาญา

2.1) องค์คณะเล็กที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาเพียงคนเดียว มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาทั้งด้านการกำหนดโทษ และมาตรการบังคับโทษต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 426a และ มาตรา 463 ภายหลังจากเมื่อมีการบังคับโทษจำคุกหรือยังคับมาตรการปรับปรุงความประพฤติตามประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 64 ไปแล้ว

2.2) องค์คณะใหญ่ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน โดยจะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะแต่คดีสำคัญ เช่น การรอลงอาญาโทษที่เหลือของโทษจำคุกตลอดชีวิต การพักการนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปกักขังไว้ที่สถานบำบัดทางจิต และการควบคุมตัวนักโทษหลังจากการพ้นโทษแล้วเพื่อป้องกันไม่ให้ไปก่อเหตุร้ายได้อีก[71]

เหตุผลที่มีการจำกัดอำนาจความรับผิดชอบขององค์คณะใหญ่ไว้แต่เฉพาะกรณีสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายปรับลดภาระหน่วยงานยุติธรรม ลงวันที่ 11 มกราคม ค.ศ.1993 เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะในช่วงเวลานั้นมีการรวมประเทศเยอรมนีตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน รัฐจึงต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมาจัดตั้งระบบศาลยุติธรรมให้กับอดีตเยอรมนีฝั่งตะวันออก[72]อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยว่า ขอบเขตอำนาจของแผนกคดีอาญาในศาลยุติธรรมก็ไม่ได้ครอบคลุมข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาทั้งหมด กล่าวคือ แม้แต่มาตรา 138 วรรค 2 แห่งกฎหมายบังคับโทษทางอาญา จะกำหนดให้กระบวนการบังคับโทษทางอาญานั้นให้หมายรวมถึงการบังคับมาตรการคุมประพฤติด้วย แต่อีกด้านหนึ่ง หากเป็นกรณีของการบังคับโทษในคดีเด็กละเยาวชน หรือ การบังคับมาตรการควบคุมเยาวชนไปไว้ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มาตรา 180 กฎหมายบังคับโทษอาญาได้กำหนดให้กระบวนการฟ้องร้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 เว้นแต่ กรณีที่เยาวชนนั้นได้ถูกบังคับให้ต้องโทษในเรือนจำสำหรับบุคคลทั่วไปที่ได้บรรลุนิติภาวะแล้ว กรณีเช่นนี้กฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 92 วรรค 2 ได้กำหนดให้อยู่ในขอบเขตอำนาจของแผนกคดีบังคับโทษอาญาในศาลยุติธรรม[73]นอกจากนี้ การบังคับคดีอาญาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการออกมาตรการในการควบคุมเยาวชนไปไว้ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กฎหมายยังแบ่งแยกระหว่างขั้นตอนการบังคับโทษ (ตามกฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 82 ถึงมาตรา 89)

---

[71]จาก กฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 78a วรรคหนึ่ง ประโยคหนึ่ง และมาตรา 78b วรรคหนึ่ง หมายเลขสอง

[72]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่* 1 (น. 61)

[73]จาก คำพิพากษาของศาลฎีกา มาตรา 29 (น.33), การเปรียบเทียบกับข้อสังเกตของผู้พิพากษาศาลแห่งฮาม์ม (1989,ย.495), เกี่ยวกับการโต้แย้งเรื่องการกักตัว

และวิธีหรือมาตรการที่ออกระหว่างการบังคับโทษ (ตามกฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 90 ถึงมาตรา 93a) ไว้เป็นการเฉพาะอีกด้วย โดยอำนาจในการออกมาตรการบังคับโทษทางอาญานั้นในคดีเด็กและเยาวชนอื่นนอกเหนือจากการกักขังจะเป็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ส่วนอำนาจในการตัดสินให้กักขังเด็กและเยาวชนนั้น เป็นอำนาจของผู้พิพากษาในศาลอาญาเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตเดียวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน[74] ในกรณียื่นคำร้องให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกมาตรการดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้องไปที่ศาลสูงสุดของรัฐแผนกคดีอาญา

3.1.4 กระบวนการคำตัดสินของการจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทางอาญาเยอรมนี ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินมาตราการทางกฎหมายสำหรับการตัดสินคดีบังคับโทษทางอาญาไว้โดยเฉพาะ โดยมีบัญญัติไว้ในมาตรา 449 ถึงมาตรา 463 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 451 จะเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีว่าเป็นหน้าที่ของศาลยุติธรรม เจ้าหน้าที่ของศาลยุติธรรมคือผู้ที่มีอำนาจของรัฐมาตรา 453 เป็นบทบัญญัติถึงกระบวนการที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติและการเตือน ซึ่งเป็นขั้นตอนภายหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว เช่น การเพิกถอนคำสั่ง เป็นต้นมาตรา 454 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการตัดสินในเรื่องการระงับโทษส่วนที่เหลือทางอาญากับการคุมประพฤติมาตรา 458 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการตีความกฎหมายและการคำนวณอัตราโทษ มาตรา 462 กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินคดีของศาล มาตรา 462 a กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม มาตรา 463 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจภายหลังที่มีความเหมาะสมในทางอาญา ศาลยุติธรรมจะมีอำนาจในการตันสินคดีความทุกประเภท ยกเว้นข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งตามมาตรา 453 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติอันเป็นขั้นตอนภายหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วซึ่งข้อยกเว้นนี้ได้ถูกกำหนดห้ามไว้ในมาตรา 462 a อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมไว้โดยละเอียด และเป็นหลักการทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณากำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมไว้โดยละเอียด และเป็นหลักการทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษทางอาญาโดยศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดี[75]

---

[74]จาก กฎหมายคดีอาญาของเด็กและเยาวชน มาตรา 92, มาตรา 90 วรรคสอง และมาตรา 85

[75]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทางอาญาเยอรมนี มาตรา 449-463

3.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

กระบวนการบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการจัดระบบการบริหารงานราชทัณฑ์ซึ่งมีลักษณะพิเศษยิ่งกว่าระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย คือ ในกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสหน่วยงานราชทัณฑ์ไม่ได้มีอำนาจเด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียวยังมีศาลเป็นหน่วยงานร่วมกันในการพิจารณา มีคำสั่งอนุมัติให้มีการลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ การจำคุกในระบบกึ่งเรือนจำ การควบคุมตัวโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ และยังมีอัยการซึ่งกฎหมายได้กำหนดบทบาทในการร้องขอและให้ความยินยอมหรือคัดค้านการให้มีการใช้วิธีการดังกล่าว รวมทั้งการอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยของศาล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะเดียวกับกระบวนวิธีพิจารณาในชั้นพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

ทั้งนี้ ประชาชนฝรั่งเศสได้ประกาศอย่างเป็นทางการถึงการยึดมั่นในสิทธิมนุษยชนและหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ตามที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสิทธิ ค.ศ. 1789 ซึ่งได้มีการยืนยันเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 โดยตามรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส (สาธารณรัฐที่ 5) หมวด 8 ว่าด้วยเรื่องอำนาจตุลาการ ในมาตรา 66 บัญญัติไว้ว่า“ห้ามมิให้กักขังบุคคลใดตามอำเภอใจอำนาจตุลาการเป็นผู้พิทักษ์เสรีภาพของบุคคลและรับรองให้มีการเคารพหลักการนี้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย”[76]

3.2.1 การบังคับโทษจำคุก

การแบ่งประเภทความผิดและโทษกับการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 การแบ่งประเภทความผิดตามความร้ายแรง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การแบ่งประเภทความผิดแบบทวิภาค (Bipartite Classification) ได้แก่

1.1) ความผิดธรรมดา

1.2) ความผิดฐานงดเว้น

1.3) ความผิดทั่วไป

1.4) ความผิดที่คำนึงถึงผล

1.5) ความผิดทางการเมือง

---

[76]จาก กฎหมายรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมาตรา 66

1.6) ความผิดซึ่งหน้า

1.7) ความผิดสำเร็จ

1.8) ความ108ผิดลหุโทษ

1.9) ความผิดกระทำ

1.10) ความผิดพิเศษ

1.11) ความผิดที่ไม่คำนึงถึงผล

1.12) ความผิดที่ไม่ใช่ทางการเมือง

1.13) ความผิดไม่ซึ่งหน้า

1.14) ความผิดต่อเนื่อง

2) การแบ่งประเภทความผิดแบบไตรภาค (Tripartite Classification) ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นแบ่งเป็นไตรภาค คือ

2.1) ความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les Crimes)

2.2) ความผิดมัชฌิมโทษ (Les Délits)

2.3) ความผิดลหุโทษ (Les Contraventions)

คุณลักษณะของการแบ่งประเภทความผิดในฝรั่งเศส นอกจากจะทำให้สามารถจัดกลุ่มประเภทความผิดตามความร้ายแรงของโทษอย่างเป็นระบบแล้ว ยังมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกับการดำเนินกระบวนวิธีพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล[77]

2.1) ความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les Crimes)

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 (Le Code Pénal) มาตรา 131-1 ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษดังต่อไปนี้

(1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต

(2) จำคุกหรือกักขัง 30 ปี

(3) จำคุกหรือกักขัง 20 ปี

(4) จำคุกหรือกักขัง 15 ปี

---

[77]จาก *เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการแบ่งประเภทความผิดและโทษกับการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศส* (น. 4-5), โดย อุทัย อาทิเวช, 2557, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

(5) ระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษที่ต่ำที่สุดกำหนดไว้ 10 ปี[78]

ตัวอย่างฐานความผิดอุกฤษฎ์โทษ

1) ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต[79]

2) ความผิดต่อมนุษยชาติ อัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต[80]

3) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น อัตราโทษจำคุก 30 ปี ถ้ามีพฤติการณ์แห่งคดีที่ทำให้โทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 221-2 วรรคแรก กล่าวคือ การฆาตกรรมที่กระทำก่อน ในขณะเดียวกัน หรือภายหลังการกระทำความผิดอุกฤษฎ์โทษอื่นต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต[81]

4) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่ต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ ได้แก่ การฆาตกรรมเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี บุพการีตามกฎหมายหรือตามความเป็นจริง หรือบิดามารดาบุญธรรม บุคคลผู้อ่อนแออันเนื่องมาจากอายุ โรค ความพิการ ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ ผู้มีครรภ์ ผู้พิพากษา ลูกขุน ทนายความ เจ้าพนักงาน ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ฯลฯ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต[82]

ความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les crimes) จะไม่มีโทษประหารชีวิต การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือการโอนตัวนักโทษ คดียาเสพติด

2.2) ความผิดมัชฌิมโทษ (Les délits)

ความผิดมัชฌิมโทษในกฎหมายฝรั่งเศสนั้นจะสะท้อนถึงการผสมผสานและความหลากหลายของแนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ ทั้งทฤษฎีข่มขู่ หรือยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) การฟื้นฟูแก้ไข (Rehabilitation) และการกลับคืนเข้าสู่สังคม (Reintegration) ของผู้กระทำความผิด ชื่อในภาษาฝรั่งเศสสำหรับโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษนั้นใช้ชื่อว่า “Les peinescorrectionnelles” (Reformativepunishmene) ซึ่งมีความหมายของการแก้ไขฟื้นฟูการกระทำความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคม ดังนั้นการกำหนดโทษที่ใช้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษนั้นจึงมีความหลากหลายและแทนกันได้ เพื่อให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับพฤติกรรมของผู้กระทำ

---

[78]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1

[79]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 211-1

[80]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 212-1

[81]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 221-1 และ มาตรา 221-2 วรรคแรก

[82]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 221-4

ความผิดซึ่งมีภูมิหลังที่แตกต่างกันนอกจากนี้ โทษที่ได้กำหนดไว้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษนั้นยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลด้วย ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 ได้บัญญัติถึงความรับผิดทางอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล (Des Personnesmorales) ไว้ชัดเจนในมาตรา 121-2 ว่า “นิติบุคคลทั้งหลายยกเว้นรัฐ จะต้องรับผิดทางอาญาตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายหรือกฎกระทรวง” นับได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับใหม่นั้นได้ขจัดปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายคือ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1810 ซึ่งไม่ได้บัญญัติเตรียมการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นนิติบุคคล[83]

ประเภทของโทษสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-3 ได้จัดลำดับประเภทของมัชฌิมโทษที่จะลงแก่บุคคลธรรมดาไว้ ดังนี้

1) โทษจำคุก
2) โทษปรับ
3) โทษปรับรายวัน
4) โทษการทำงานบริหารสาธารณะ
5) โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6
6) โทษเสริมตามมาตรา 131-10

การทำงานบริการเป็นการบังคับให้ผู้ต้องโทษนั้นทำงานโดยปราศจากค่าตอบแทนในระยะเวลาที่ได้กำหนดเอาไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อประโยชน์แก่นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หรือสมาคมที่ได้รับอนุญาต โทษดังกล่าวนั้นจะลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดได้ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดนั้นอยู่ต่อหน้าศาลและได้ยินยอมที่จะรับโทษดังกล่าวแทนที่โทษจำคุก การทำงานบริการสาธารณะนั้นจึงเป็นโทษทางเลือกที่ศาลนั้นสามารถใช้แทนที่โทษจำคุกได้ ส่วนการทำงานบริการสาธารณะตามกฎหมายไทยนั้น จะไม่ใช่โทษ แต่เป็นมาตรการบังคับกรณีไม่ชำระค่าปรับโทษกักขังกับการกักขังแทนค่าปรับ หลักความเสมอภาค และการบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด[84]

ลักษณะของโทษแต่ละประเภทได้แก่

1) โทษหลัก (Les Peinesprincipales) เป็นโทษดั้งเดิมอยู่สองประเภทคือ โทษจำคุกและโทษปรับตาม (1) และ (2)

---

[83]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 121-2.

[84]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-3, มาตรา 131-6 และมาตรา 131-10.

2) โทษทางเลือก (Les Peinesalternatives) หรือ โทษแทนที่ (Les Peines De Substitution) คือ โทษตาม (3) (4) และ (5)

3) โทษเสริม (Les Peinescomplémentaires) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-3[85]

การกำหนดชั้นโทษจำคุกสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-4 ได้กำหนดชั้นของโทษจำคุกไว้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษดังนี้

1) โทษจำคุก 10 ปี
2) โทษจำคุก 7 ปี
3) โทษจำคุก 5 ปี
4) โทษจำคุก 3 ปี
5) โทษจำคุก 2 ปี
6) โทษจำคุก 1 ปี
7) โทษจำคุก 6 เดือน
8) โทษจำคุก 2 เดือน[86]

ข้อสังเกตสำหรับการกำหนดโทษจำคุก โทษตามกฎหมายฝรั่งเศส ก็คือ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ ซึ่งจะแตกต่างไปจากการกำหนดโทษตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. 1810 จะแสดงให้เห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัตินั้นต้องการให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งประกอบการลงโทษ การกำหนดชั้นของโทษปรับสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ โดยทั่วไปนั้น การกำหนดชั้นของโทษปรับจะมีความสัมพันธ์เป็นสัดส่วนกับโทษจำคุก กล่าวคือ หากโทษจำคุกสูง โทษปรับก็จะสูงไปด้วย ถ้าหากโทษดังกล่าวนั้นได้กำหนดเอาไว้สำหรับความผิดที่อยู่ในหมวดเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งความสัมพันธ์ที่เป็นสัดส่วนระหว่างโทษจำคุกกับโทษปรับดังกล่าวอาจจะไม่สามารถนำมาเป็นตัวกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดบางฐานได้ หากปรากฏว่าความผิดเหล่านั้นต้องการเน้นให้โทษปรับเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันและปราบปราม

---

[85]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-3

[86]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-4

ตัวอย่างของความผิดที่ได้กำหนดโทษปรับไว้เป็นสัดส่วนกับโทษจำคุก

1) ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศซึ่งมิใช่การข่มขืนกระทำชำเรา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-27 ได้กำหนดโทษจำคุกไว้ 5 ปี และโทษปรับ 75,000 ยูโร

2) ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศซึ่งมิใช่การข่มขืนกระทำชำเราและได้กระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปี หรือกระทำต่อบุคคลที่อยู่ในภาวะอ่อนแออันเนื่องมาจากอายุ การเจ็บป่วย ความพิการ ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ หรืออยู่ในการตั้งครรภ์ ซึ่งได้ปรากฏชัดเจนหรืออยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำความผิด ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-29 ได้กำหนดโทษจำคุกไว้ 7 ปี และโทษปรับ 100,000 ยูโร[87]

คำพิพากษาศาลฎีกา 421/2546

ในการข่มขืนกระทำชำเราต่อลูกศิษย์จะอยู่ในความดูแลมาตรา 285 ตามประมวลกฎหมายอาญา จะไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะครูหรืออาจารย์ซึ่งมีหน้าที่สอนลูกศิษย์เท่านั้นและยังรวมถึงต้องคอยดูแลและปกป้องลูกศิษย์ในระหว่างมีหน้าที่ดังกล่าว โดยจำเลยในคดีนี้เป็นเพียงครูหรืออาจารย์สอนกวดวิชาเท่านั้นผู้เรียนได้จ่ายเงินแล้วจะไปเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ ดังนั้นจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นการกระทำของจำเลยจึงเป็นแค่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคแรก ซึ่งยอมความได้ตามมาตรา 281 เมื่อโจทย์ทั้งสองได้ถอนคำร้องทุกข์แล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในข้อหาข่มขืนกระทำชำเราต้องยกเลิกไป[88]

ตัวอย่างความผิดที่ได้กำหนดโทษปรับไว้เป็นสัดส่วนกับโทษจำคุก

1) ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศซึ่งมิใช่การข่มขืนกระทำชำเรา และมีเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-30 ได้ กำหนดโทษจำคุกไว้ 10 ปี และโทษปรับ 150,000 ยูโร

2) ความผิดฐานสับเปลี่ยนตัวเด็ก การปิดบังซ่อนเร้นกำเนิดที่แท้จริงของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 227-13 หรือความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นกระทำอัตวินิบาตกรรมตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 223-13 กำหนดโทษจำคุกไว้ 3 ปี และโทษปรับ 45,000 ยูโร

---

[87]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-27 และ มาตรา 222-29.

[88]จาก คำพิพากษาศาลฎีกา 421/2546

3) ความผิดฐานพรากเด็กผู้เยาว์ไปจากผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจ หรือที่พักอาศัยปกติของเด็กผู้เยาว์ดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 227-7 หรือความผิดฐานเปลือยหรือเปิดเผยร่างกายต่อหน้าธารกำนัล (L'exhibitionsexuelle) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-32 หรือการกระทำอันเป็นการข่มเหงหรือรังแกผู้อื่นเพื่อความสุขทางเพศของตน (Du Harcèlementsexuel) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-33 กำหนดโทษจำคุกไว้ 1 ปี และโทษปรับ 15,000 ยูโร

4) ความผิดฐานไม่แจ้งการย้ายภูมิลำเนาต่อเจ้าหนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 227-4 ได้กำหนดโทษจำคุกไว้ 6 เดือน และโทษปรับ 7,500 ยูโร[89]

ข้อยกเว้นหลักสัดส่วนโทษจำคุกกับโทษปรับ

1) ความผิดฐานแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี (Du Proxénétisme) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-5 ได้กำหนดโทษจำคุกไว้ 7 ปี และมีโทษปรับ 150,000 ยูโร

2) ความผิดฐานแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีที่กระทำต่อผู้เยาว์ หรือต่อบุคคลผู้อ่อนแออันเนื่องมาจากอายุ โรค ความพิการ ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ ผู้มีครรภ์ หรือต่อบุคคลหลายคน หรือต่อบุคคลที่ถูกจูงใจให้กระทำการค้าประเวณีนอกอาณาเขตดินแดนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสหรือบุคคลที่เดินทางเข้ามาในอาณาเขตดินแดนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือกระทำโดยบุพการีโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าตามความเป็นจริงหรือโดยการรับบุตรบุญธรรม ฯลฯ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-7 ซึ่งได้กำหนดโทษจำคุกไว้ 10 ปี และมีโทษปรับ 1,500,000 ยูโร

3) ความผิดฐานนำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดต้องห้าม ตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-36 กำหนดโทษจำคุกไว้สิบปี และมีโทษปรับ 7,500,000 ยูโร

4) ความผิดฐานกระทำการสนับสนุนไม่ว่าด้วยประการใดๆ สำหรับการให้เหตุผลที่เป็นเท็จถึงที่มาของทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-34 ถึง 222-37 (ความผิดเกี่ยวกับการค้า การจำหน่าย การนำเข้า การส่งออกยาเสพติด) หรือการให้ความช่วยเหลือแก่การโยกย้ายการปกปิดซ่อนเร้น หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้จากการกระทำความผิด ตามกฎหมายอาญา

---

[89]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-30, มาตรา 227-13, มาตรา 223-13, มาตรา 222-32, มาตรา 222-33 และมาตรา 227-4

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ฝรั่งเศส 222-38 กำหนดโทษจำคุกไว้ 10 ปี และกำหนดโทษปรับไว้ 750,000 ยูโร และโทษปรับอาจเพิ่มสูงขึ้นได้จนถึงครึ่งหนึ่งของมูลค่าของทรัพย์สินหรือรายได้ที่มาจากการฟอกทรัพย์สิน (Les opérations de blanchiment)[90]

โทษห้ามหรือการจำกัดสิทธิต่างๆ ของผู้กระทำความผิด เช่น

1) ใบขับขี่รถยนต์การพักใบอนุญาต

2) ห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภท

3) การยกเลิกและอนุญาตใบขับขี่ฉบับใหม่

4) ยานพาหนะหนึ่งการริบ

5) การห้ามยานพาหนะเคลื่อนที่

6) การห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

7) การริบอาวุธหนึ่งหรือหลายรายการซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของผู้ถูกลงโทษ

8) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์กับการห้ามร้องขอออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

9) การห้ามสั่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่นนอกเหนือจากเช็คที่อนุญาตให้ถอนเงินโดยผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นผู้จ่าย

10) สิ่งของที่มีไว้ความมุ่งหมายที่จะใช้ทำความผิด หรือได้มาจากความผิดห้ามริบสิ่งของดังกล่าว เป็นมัชฌิมโทษ

11) กิจกรรมทางวิชาชีพหรือประกอบการไม่มีการห้ามระยะเวลาความสะดวกใจใช้หรือความผิดอย่างไรจากการเลือกสหภาพรวมทั้งในกรณีที่เป็นความผิดมัชฌิมโทษเกี่ยวกับการพิมพ์[91]

โทษเสริมสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10 นั้นซึ่งเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาได้แก่

1) การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการถอนสิทธิ

---

[90]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 225-5, มาตรา 225-7, มาตรา 222-36 และมาตรา 222-34 ถึง 222-37.

[91]จาก อุทัย อาทิเวช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 77* (น. 28-30).

2) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ

3) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบวัตถุสิ่งของ

4) ปิดสถานประกอบการ

5) ให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาล หรือเผยแพร่ โดยสื่อหนังสือพิมพ์ หรือวิธีการสื่อสารวิทยุโทรทัศน์[92]

2.3) ความผิดลหุโทษ (Les Contraventions)

การกำหนดลำดับชั้นโทษสำหรับความผิดลหุโทษลักษณะพิเศษของความผิดลหุโทษนั้น ได้กำหนดขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมีวินัยของส่วนรวม หรือเพื่อสนับสนุนการปราบปรามที่รวดเร็วที่สุดและรักษาความมั่นคงของการบริหารราชการที่ดีของประเทศ ดังที่ Ortolan เคยกล่าวไว้ว่า ความผิดลหุโทษไม่ใช่เรื่องของการปราบปรามการละเมิดโดยตรงที่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นแต่เป็นเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยเกี่ยวกับความประพฤติประจำวันของผู้ใช้บริการสาธารณะหากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษสถานเบา และไม่นำไปสู่การตำหนิทางศีลธรรม หากผู้กระทำความผิดใส่ใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการที่วางไว้สำหรับการอยู่ร่วมกันของสังคม ก็จะไม่ต้องถูกลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเดิมฉบับปี ค.ศ. 1810 มาตรา 464 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1) โทษจำคุก

2) โทษปรับ

3) โทษริบทรัพย์สิน[93]

ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ค.ศ. 1993 ได้มีการยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา คงมีแต่โทษสองประเภทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14 คือ 1) โทษปรับและ 2) โทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิ ชั้นโทษผิดลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส กำหนดชั้นโทษไว้ 5 ระดับ คือ (1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 (2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 (3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 (4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 (5) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิด

---

[92]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10 เป็นโทษเสริมสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ

[93]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 มาตรา 464

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ซ้ำและเมื่อมีกฎได้กำหนดไว้ ให้เพิ่มอัตราโทษสูงสุดเป็น 3,000 ยูโร เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำในกรณีดังกล่าวเป็นความผิดมัชฌิมโทษ

มาตรา 131-15 ได้บัญญัติห้ามการลงโทษปรับพร้อมกับโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14 แต่ไม่ห้ามการลงโทษเสริม

มาตรา 131-14 สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 นั้น ศาลอาจลงโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิอีกด้วยดังต่อไปนี้

1) การพักใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่มิใช่อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดเช่นว่านี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในกรณีที่ความผิดลหุโทษซึ่งการพักใบอนุญาตขับขี่เป็นโทษเสริมนั้น ไม่ได้จำกัดห้ามการพักใบอนุญาตขับขี่เฉพาะการขับขี่ยานพาหนะที่มิใช่อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ

2) ห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะของผู้ต้องโทษคันหนึ่งหรือหลายคันเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

3) ริบอาวุธชิ้นหนึ่งชิ้นใดหรือหลายชิ้นซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้

4) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

5) การห้ามสั่งจ่ายเช็คมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่เป็นการสั่งจ่ายเช็คเพื่อถอนเงินในบัญชีจากธนาคาร หรือเป็นเช็คที่ได้รับการรับรองและใช้เป็นบัตรชำระเงิน

6) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตามความผิดการพิมพ์นั้นริบไม่ได้[94]

กฎกระทรวงลงโทษผิดลหุโทษ มาตรา 131-16 อาจจะลงโทษเสริมดังต่อไปนี้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

1) การพักใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะซึ่งมิใช่อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ เว้นแต่กฎกระทรวงไม่มีข้อจำกัดเช่นว่านั้น

2) ห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

---

[94]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-14, มาตรา 131-15,131-16 และ 131-17

3) ริบอาวุธอย่างหนึ่งอย่างใด

4) การถอนพร้อมออกใบอนุญาตใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

5) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด

6) ห้ามขับขี่ยานยนต์ทางบกบางประเภท

7) หน้าที่ที่จะต้องเข้ารับการอบรมเพื่อความสำนึกถึงความปลอดภัยบนทางหลวงจนสำเร็จหลักสูตรด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง[95]

ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาในฝรั่งเศสสามารถแบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และ ศาลฎีกาส่วนในศาลชั้นต้นนั้นแบ่งแยกออกเป็น 3 ประเภท ตามความรุนแรงของคดี

ศาลตำรวจ (Le Tribunal de Police) เป็นศาลที่พิจารณาคดีลหุโทษ (Contravention) คือ มีแต่โทษปรับเช่น คดีขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต คดีทำร้ายร่างกายเล็กน้อย ศาลที่ทำหน้าทีพิจารณาพิพากษาคือผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษานายเดียวเป็นองค์คณะ

ศาลมัชฌิมโทษ (Le Tribunal Correctionnel) เป็นศาลที่พิจารณาคดีความผิดมัชฌิมโทษ (Délits) คือ โทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือนถึง 10 ปี เช่นความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนาประมาทเป็นเหตุให้คนตาย เป็นต้น ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่คือผู้พิพากษาศาลชั้นต้นองค์คณะ 3 นาย คำพิพากษาอุทธรณ์ได้ที่ศาลอุทธรณ์

ศาลลูกขุน (La Cour D'assises) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Crimes) กล่าวคือโทษหนักที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปถึงโทษสูงสุด คือ จำคุกตลอดชีวิต ผู้พิพากษาประกอบด้วยสองส่วนคือ ผู้พิพากษาอาชีพตำแหน่งเทียบเท่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ 3 นาย อีกส่วนหนึ่งคือ คณะลูกขุน ซึ่งเป็นประชาชนธรรมดาอีก 9 หรือ 12 นาย ตามแล้วแต่จะเป็นการพิจารณาคดีชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์ คำพิพากษาของ La Cour D'assises สามารถอุทธรณ์ได้ไปยัง La Cour D'assises อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็น La Cour D'assises ชั้นอุทธรณ์ และเมื่ออุทธรณ์แล้วสามารถคัดค้านได้อีกโดยการฎีกาไปที่ศาลฎีกา

[95]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-16

การพิพากษาลงโทษจำเลย

การที่ศาลลูกขุนจะวินิจฉัยคดีในทางที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยได้นั้น จะต้องมีคะแนนเสียงขององค์คณะที่นั่งพิจารณารวมกันไม่น้อยกว่า 8 เสียง เหตุผล ก็เพื่อให้ความสำคัญกับเสียงส่วนใหญ่ของลูกขุน กล่าวคือ แม้ผู้พิพากษาอาชีพทั้งสามคนจะมีความเห็นในการวินิจฉัยในทางที่เป็นโทษแก่จำเลยก็ตาม ก็ต้องอาศัยจำนวนเสียงส่วนใหญ่ของคณะลูกขุนด้วย คือ จำนวน 5 เสียง (จาก 9 เสียง) บวกกับเสียงของผู้พิพากษาอาชีพที่เป็นองค์คณะครบทั้งองค์คณะ คือ จำนวน 3 เสียง รวมเป็น 8 เสียง จึงจะสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ในการไต่สวนคดีกับ
2) อำนาจสั่งขังผู้ถูกไต่สวนไว้ชั่วคราวในระหว่างการไต่สวน

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด (L'instruction Sur L'acte) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 81 วรรคแรก "ผู้พิพากษาไต่สวนดำเนินการสอบสวนทุกอย่างที่ผู้พิพากษาไต่สวนพิจารณาเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อการแสดงความจริงให้ปรากฏด้วยตนเอง เหมือนพนักงานสอบสวนของไทย หรือจะร้องขอให้ตำรวจฝ่ายคดี (La Police Judiciaire) หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยดำเนินการแทนก็ได้อำนาจไต่สวนมีตั้งแต่การสอบปากคำบุคคลซึ่งเป็นผู้ถูกไต่สวนและพยานบุคคล การเดินทางไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ การค้นที่พักอาศัยของผู้ต้องสงสัยหรือบุคคลที่อาจมีส่วนร่วมกับการกระทำความผิด การยึดวัตถุหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่นอกจากนี้ ผู้พิพากษาไต่สวนยังเป็นผู้ที่มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการสั่งอนุญาตให้มีการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษโดยการดักฟังและบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ (Les Écoutestéléphoniques) โดยมีคำสั่งอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรได้เป็นระยะเวลาครั้งละสี่เดือน และสามารถขยายระยะเวลาดังกล่าวได้อีกหนึ่งครั้ง คำสั่งอนุญาตนี้เป็นการกระทำในชั้นไต่สวน จึงไม่มีลักษณะของการพิจารณาคดี และไม่อาจอุทธรณ์ได้

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด (L'instruction Sur La Personne) การไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดนี้ ได้รับอิทธิพลทางทฤษฎีอาญาจากสำนักป้องกันสังคมใหม่ (L'École De La Défensesociale Nouvelle) ซึ่งมีนายมาร์ค อังเซล (Marc Ancel) เป็นผู้ที่ได้รับการขนานนามว่า เป็นบิดาแห่งทฤษฎีอาญาดังกล่าวแนวคิดและหลักการของทฤษฎีป้องกันสังคมใหม่ได้แพร่หลายในประเทศฝรั่งเศส และเริ่มมีอิทธิพลต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา ตามแนวคิดและหลักการของทฤษฎีนี้เห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องพิจารณาถึงความเป็นมาและพฤติกรรมของ

ผู้กระทำความผิดประกอบด้วย เพื่อให้การพิจารณาลงโทษมีความเหมาะสมกับการกระทำความผิดที่เขาได้กระทำลง ประเภทความผิดและวิธีพิจารณาพิเศษได้แก่

1) กฎหมายฟอกเงิน
2) กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ
3) กฎหมายคุ้มครองพยาน
4) กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว
5) กฎหมายเด็กและเยาวชน
6) กฎหมายยาเสพติด
7) กฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม
8) กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย[96]

3.2.2 ผู้พิพากษาบังคับโทษ

ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายอาญาบังคับโทษ เป็นหลักในกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษ ผู้พิพากษาบังคับโทษ เป็นผู้พิพากษาพิเศษประจำศาลชั้นต้น มีหน้าที่ติดตามการบังคับโทษแก่ผู้ต้องโทษในและนอกเรือนจำ ตำแหน่งนี้ตั้งในปี ค.ศ. 1958 หลักปัจเจกของการลงโทษ (L'individuacization De La Peine) ผู้พิพากษาบังคับโทษมีอำนาจในการรักษาหลักการรวมถึงส่วนการบังคับโทษเป็นสำคัญ โดยการปรับตัวและการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเพื่อให้นักโทษได้ออกมาสู่ภายนอกได้อีก ดังนั้น ในการบังคับโทษด้วยผู้พิพากษาจำเป็นต้องทำงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์ โดยอำนาจผู้พิพากษาจะแบ่งออกตามคุณสมบัติของสถานที่การบังคับโทษ ดังนี้ กรณีผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำหลังจากที่ผู้พิพากษาบังคับโทษได้พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการบังคับโทษแล้ว มีอำนาจดังต่อไปนี้

1) ลดโทษให้กับผู้ต้องขังที่แสดงความพยายามอย่างเต็มที่ในการปรับตัวให้เข้าสังคม
2) อนุญาตให้ผู้ต้องโทษออกนอกเรือนจำ

โดยในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการอภิปรายโต้แย้งกัน (Le Debatcontradictioire) ผู้พิพากษาบังคับโทษมีอำนาจอนุญาตให้ทัณฑสถานมีดำเนินการดังต่อไปนี้ หลังจากที่ได้พูดชี้แจงและโต้เถียงกันเรียบแล้วแล้ว[97]

---

[96]จาก อุทัย อาทิเวช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 77* (น. 40-48).

[97]จาก อุทัย อาทิเวช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3* (น 152-153)

(ก) การพักการลงโทษ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของการราชทัณฑ์ฝรั่งเศส ซึ่งผสมผสานหลักความจำเป็นในการลงโทษกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีป้องกันสังคมแบบใหม่ (La Defencesociale Nouvelle) ในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคม ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 729ได้กล่าวถึงการพักการลงโทษไว้ดังนี้“การพักการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องโทษได้กลับคืนเข้าสู่สังคมและเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ผู้ต้องโทษซึ่งต้องโทษจำกัดเสรีภาพมีสิทธิได้รับประโยชน์จากมาตรการพักการลงโทษได้ หากเขาได้แสดงความพยายามอย่างจริงจังในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยพิจารณาจากความตั้งใจในการฝึกหัดอาชีพ หรือความสม่ำเสมอในการเรียนการสอนหรือการฝึกหัดอาชีพ หรือการฝึกอบรม หรือการประกอบการงานชั่วคราว เพื่อความมุ่งหมายในการกลับคืนเข้าสู่สังคม หรือการมีส่วนร่วมสำคัญในชีวิตครอบครัว หรือการปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับอย่างเคร่งครัด หรือความพยายามในการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายภายใต้บังคับบทบัญญัติ มาตรา 132-23[98] แพ่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส การอนุญาตให้พักการลงโทษจะกระทำได้ต่อเมื่อระยะเวลาที่ผู้ต้องโทษได้รับโทษจำกัดเสรีภาพมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อยเท่ากับระยะเวลาของโทษที่เหลืออยู่ สำหรับผู้ต้องโทษซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 132-8, มาตรา 132-9 และ มาตรา 132-10[99] แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้น จะสามารถได้รับประโยชน์จากมาตรการของการพักการลงโทษได้ต่อเมื่อระยะเวลาที่ผู้ต้องโทษได้รับโทษจำกัดเสรีภาพมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อยเท่ากับสองเท่าของระยะเวลาของโทษที่เหลืออยู่สำหรับผู้ต้องโทษแต่ในกรณีดังกล่าวระยะเวลาที่ต้องโทษมาแล้วจะต้องไม่เกิน15 ปี สำหรับนักโทษที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตจะมีสิทธิได้รับการพักการลงโทษต่อเมื่อได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี”[100]

หลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับผู้ต้องโทษที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดซ้ำ จะพักการลงโทษได้ต่อเมื่อระยะเวลาที่ต้องขังมาแล้วอย่างน้อยเท่ากับระยะเวลาต้องโทษที่ยังเหลืออยู่ ส่วนผู้ต้องโทษซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำนั้นจะพักการลงโทษได้ต่อเมื่อระยะเวลาที่ต้องขังล่วงมาแล้วอย่างน้อยสองเท่าของระยะเวลาต้องโทษที่ยังเหลืออยู่การดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นมีความสัมพันธ์ของการทำงานระหว่างศาลกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตลอดทั้งกระบวนการ ตั้งแต่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น มีการสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณาคดี การพิพากษาคดี และการบังคับคดีอาญากับผู้ต้องโทษจนกระทั่งพ้นโทษ โดยที่การพิจารณา

---

[98]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 132-23

[99]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 132-8 ถึงมาตรา 132-10

[100]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 729

พิพากษาคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสไม่ได้พิจารณาแต่เฉพาะการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังได้ทำการพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา ซึ่งทำให้พนักงานอัยการและศาลได้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดและตัวบุคคลผู้กระทำความผิด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการร้องขอให้ลงโทษของพนักงานอัยการ และการพิจารณากำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยของศาล อันเป็นการสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมใหม่ (La defense sociale nouvelle / The new social defense) ของ Marc Ancel ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนเข้าสู่สังคมหลังจากพ้นโทษคำร้องขอพักการลงโทษที่ขึ้นสู่การพิจารณาของผู้พิพากษาบังคับโทษนั้น อาจเกิดจากการที่ผู้พิพากษาบังคับโทษหยิบยกคดีขึ้นพิจารณาเอง หรือคำขอของผู้ต้องโทษ หรือคำร้องของพนักงานอัยการแห่งสาธารณรัฐ และในการทำคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาบังคับโทษนั้น จะต้องมีความเห็นของผู้แทนจากสำนักบริหารราชทัณฑ์ประกอบ และจะต้องจัดให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายในองค์คณะที่ปรึกษา โดยผู้พิพากษาบังคับโทษจะฟังคำร้องของพนักงานอัยการและข้อสังเกตหรือคำโต้แย้งของผู้ต้องโทษหรือทนายความของผู้ต้องโทษ เมื่อผู้พิพากษาบังคับโทษได้วินิจฉัยคำร้องแล้ว ผู้ต้องโทษอัยการแห่งสาธารณรัฐ และอธิบดีอัยการ สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าวได้ ภายในกำหนด 10 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 722 วรรค 6) คำวินิจฉัยของผู้พิพากษาบังคับโทษที่อนุญาตให้พักการลงโทษมีผลบังคับทันที แม้จะมีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าว เว้นแต่คำอุทธรณ์ของพนักงานอัยการคัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวจะได้กระทำลงภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย จึงจะมีผลให้รอการบังคับตามคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาบังคับโทษไว้ก่อนจนกว่าศาลอุทธรณ์จะได้พิจารณาคำอุทธรณ์ของพนักงานอัยการ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 722 วรรค 8)[101]

(ข) การคุมตัวไว้ในสถานที่ภายนอกเรือนจำ ในระบบของบ้านกึ่งวิถี หรือกำหนดให้อยู่ภายใต้การควบคุมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้พิพากษาบังคับโทษมีอำนาจอนุญาตให้ผู้ต้องโทษออกนอกเรือนจำได้ภายใต้การติดตามของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่มีเหตุผลด้านความรุนแรงของปัญหาครอบครัว รวมทั้งอนุญาตให้รอการลงโทษหรือลดโทษได้คำพิพากษาหรือคำสั่งของผู้พิพากษาบังคับโทษสามารถอุทธรณ์ได้นับแต่วันที่ได้แจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ทราบแล้วแต่กรณี ในกรณีที่เป็นคำสั่งให้อุทธรณ์ภายในกำหนดยี่สิบสี่ชั่วโมง ในกรณีที่เป็นคำพิพากษาให้อุทธรณ์ภายในกำหนดสิบวัน และคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาบังคับโทษให้บังคับได้ทันที เว้นแต่จะมีการอุทธรณ์ของอัยการภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง[102]

---

[101]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 722 วรรคหกและวรรคแปด

[102]จาก อุทัย อาทิเวช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3* (น. 76)

(ค) กรณีผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำปิดผู้พิพากษาบังคับโทษมีอำนาจหน้าที่ในการติดตามดูแลการบังคับโทษซึ่งได้กระทำลงไปในสถานที่ภายนอกเรือนจำ ได้แก่ การเลื่อน หรือการรอลงโทษที่มีเงื่อนไขการปฏิบัติ หรือคุมประพฤติ การทำงานสาธารณประโยชน์ การรอการลงโทษโดยมีหน้าที่จะต้องทำงานสาธารณประโยชน์ การห้ามเข้าเขตกำหนด การติดตาม การคุมประพฤติ การพักการลงโทษโดยมีเงื่อนไขนอกจากนี้ยังมีหน้าที่จัดการลงโทษจำคุกที่ไม่เกินหนึ่งปีสำหรับผู้ต้องโทษที่ได้รับอิสรภาพใต้ระบบบ้านพักกึ่งวิถี การอยู่ภายใต้การควบคุมทางอิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดให้อยู่นอกเรือนจำ การรอลงโทษหรือการลดโทษ หรือการเปลี่ยนโทษจำคุกที่ไม่เกินหกเดือนให้เป็นการรอลงโทษที่มีหน้าที่ในการทำงานสาธารณประโยชน์ หรือการลงโทษปรับรายวัน สำหรับการปฏิบัติงานในสถานที่เปิดนี้ผู้พิพากษาบังคับโทษจะได้รับการสนับสนุนการทำงานจากสำนักงานเพื่อการคืนสู่สังคมและการคุมประพฤติ สำนักงานนี้มีหน้าที่ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการพิพากษาลงโทษและช่วยผู้ต้องโทษในการเตรียมสำนวนข้อมูลของการบริหารจัดการโทษที่จะเสนอต่อผู้พิพากษา บรรดาที่ปรึกษาด้านการคือสู่สังคมและการคุมประพฤติจะให้การสนับสนุนผู้ต้องโทษในการคืนสู่สังคม และตรวจตราดูว่าผู้ต้องโทษนั้นได้ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่นอกจากนี้ผู้พิพากษาบังคับโทษยังจะมีอำนาจในการควบคุมและจัดรูปแบบการบังคับโทษในสถานที่กักขังหรือเรือนจำอีกด้วย[103] และร่วมมือกับผู้พิพากษาในการไต่สวน ประธานศาลไต่สวน อัยการแห่งสาธารณรัฐ และอธิบดีอัยการในการตรวจเยี่ยมทัณฑ์สถาน ด้วยจะเห็นได้ว่า กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพักลงโทษนั้นมีลักษณะคล้ายกับกระบวนการในชั้นพิจารณาคดี บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกฝ่าย ไม่ว่าพนักงานอัยการ ผู้ต้องโทษ ผู้แทนจากราชทัณฑ์ มีบทบาทในกระบวนการพิจารณาและมีศาลเป็นผู้ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งสองฝ่าย นับว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศสนั้นมีลักษณะของการทำงานที่เป็นระบบบูรณาการขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นจนจบ แม้กระทั้งกระบวนการชั้นบังคับโทษซึ่งเป็นกระบวนการหลังพิพากษา พนักงานอัยการก็มีบทบาทการทำงานเคียงคู่ไปกับบทบาทศาล

3.2.3 เขตอำนาจของศาลในการบังคับโทษ

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีรัฐบัญญัติฉบับที่ 2004-204 ลงวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ.2004 หรือกฎหมายแปร์เบ็งII (LoiPerben II) ซึ่งตราออกกฎหมายมาเพื่อปรับกระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษให้เข้ากับวิวัฒนาการของการประกอบอาชญากรรม และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.

---

[103] จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 709-1

2005 กฎหมายดังกล่าวนี้ได้จัดรูปกระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษขึ้นใหม่โดยการตั้งเขตอำนาจศาลบังคับโทษ ดังนี้

1) ศาลบังคับโทษชั้นต้น ประกอบด้วยผู้พิพากษา และศาลบังคับโทษชั้นต้น ซึ่งมีอำนาจตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในการกำหนดรูปแบบหลักในการลงโทษที่ได้ตัดเสรีภาพหรือโทษจำกัดเสรีภาพบางประเภท โดยกำหนดทิศทางและควบคุมการบังคับโทษดังกล่าว[104] "อำนาจของศาลนั้นขึ้นอยู่กับอัตราโทษที่กำหนดไว้ ศาลบังคับโทษชั้นต้นนั้นมีอำนาจในการพิจารณาคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และโทษจำคุกที่เหลือตั้งแต่สามปีขึ้นไป"

2) ศาลบังคับโทษชั้น มีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาบังคับโทษชั้นต้น

3) คณะกรรมการบังคับโทษ ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาเป็นประธานมีอัยการแห่งสาธารณรัฐและหัวหน้าเรือนจำเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง มีหน้าที่ให้ความเห็นแก่ผู้พิพากษาเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับการใช้มาตรการแก่ผู้ต้องขัง ในระหว่างการบังคับโทษตามคำพิพากษา[105]

3.2.4 หลักการปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับตัวนักโทษแต่ละคน

การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน หมายถึง การที่ศาลหรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างไม่มีปัญหา ซึ่งโดยทั่วไป การคำนึงถึงลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิดอาญานั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง ช่วงแรก คือ ก่อนการพิพากษา โดยที่ศาลจะเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดโทษและระยะเวลาในการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับจำเลย โดยการพิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดที่จำเลยนั้นได้กระทำ เหตุบรรเทาโทษต่างๆ และลักษณะส่วนของจำเลย[106] ช่วงที่สอง ก็คือ ระหว่างการลงโทษ ระหว่างที่นักโทษต้องรับโทษอยู่ในเรือนจำ การปรับใช้แทนให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางเพื่อวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูและปรับปรุงแก้ไขให้จำเลยนั้นพร้อมที่จะกลับเข้าใช้ชีวิตในสังคมต่อไป ในอดีตเรามักจะตั้งสมมติฐานว่าบุคคลที่กระทำความผิดรูปแบบเดียวกันควรจะได้รับการโทษจำคุกเท่ากัน เพราะวัตถุประสงค์ของการลงโทษนั้นจะมุ่งเน้นแต่การลงโทษ

---

[104]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 712-1 วรรคแรก

[105]จาก รติบดี รชตะเมธากุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1* (น. 78)

[106]จาก ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 132-24

ผู้กระทำผิดให้สมกับการกระทำที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น ยับยั้งข่มขู่ไม่ให้ประชาชนกระทำความผิด รวมทั้งการกันผู้กระทำความผิดนั้นออกจากสังคมในระยะเวลาที่เหมาะสม ด้วยสมมติฐานเพียงเท่านี้ จึงมีการลงโทษนักโทษที่ได้กระทำความผิดแบบเดียวกันด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน เช่น การกำหนดระยะเวลาจำคุกที่เท่ากัน แต่ด้วยในปัจจุบันนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษได้เปลี่ยนไปในทิศทางของการมุ่งเน้นการฟื้นฟูแก้ไขตัวนักโทษ พร้อมทั้งการพยายามทำให้นักโทษนั้นได้กลับคืนสู่สังคม การลงโทษจำคุกนั้นจึงไม่ได้มีเพียงเพื่อการแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิดหรือเพียงเพื่อการกันผู้ร้ายออกจากสังคมเท่านั้น แต่การจำคุกนั้นยังหมายถึงการเปิดโอกาสให้นักโทษได้รับการฟื้นฟูจิตใจ และเตรียมพร้อมกลับเข้าสู่สังคมโดยที่ไม่ทำให้สังคมนั้นเดือดร้อนวัตถุประสงค์การลงโทษแบบดังกล่าวนั้น ได้รับการยอมรับในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่ได้กล่าวไว้ว่า “การลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพนั้นยอมรับได้ไม่ใช่เพียงเพื่อการป้องกันสังคมและเพื่อการลงโทษผู้ถูกศาลพิพากษา แต่ยังเป็นเพื่อการปรับปรุงแก้ไขบุคคลเหล่านั้นและเตรียมการให้พวกเขาสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม”[107] หลักการของตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่วางไว้นี้ ได้สะเทือนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ยอมรับนับถือในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นอย่างดี กล่าวคือ การป้องกันสังคม การลงโทษคนกระทำความผิด และการปรับปรุงแก้ไขและเตรียมการให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม[108] นอกจากนี้ ข้อตกลงระหว่างประเทศอันว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้ยืนยันหลักการดังกล่าวอีกว่า “งานราชทัณฑ์ คือ การบำบัดนักโทษซึ่งมีเป้าหมาย คือ การปรับปรุงแก้ไขนักโทษและการส่งคืนนักโทษสู่สังคม” ดังนั้น เพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูแกไขนักโทษดังกล่าว การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นช่วงการกำหนดโทษ โดยศาลที่มีอำนาจตัดสินคดี หรือช่วงการลงโทษในเรือนจำ จึงเป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้กันมาก กล่าวอีกนัยก็คือ สภาวะทางอัตตวิสัย (Subjective) ของตัวนักโทษแต่ละคนมีผลกับระยะเวลาจำคุก และการกำหนดมาตรการพิเศษต่างๆ ระหว่างจำคุก เพื่อการฟื้นฟูนักโทษ นักโทษที่ร่วมมือและมีการพัฒนาการที่ดีย่อมได้รับการส่งตัวคืนสู่สังคมได้เร็วกว่านักโทษทั่วไป

เมื่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษผู้กระทำความผิดได้โน้มเอียงไปในทางการฟื้นฟูแก้ไข และส่งเสริมการกลับเข้าสู่สังคมกระบวนการและระยะเวลาในการลงโทษจึงต้องเปลี่ยนไป จากเดิมที่ต้องลงโทษนักโทษเพื่อให้สมกับการกระทำที่ได้กระทำไว้เป็นความผิด ก็เปลี่ยนมาเป็นการพิจารณาถึง

---

[107]จาก คำวินิจฉัยตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส หมายเลข 93-334 DC ลงวันที่ 20 มกราคม 1994

[108]จาก การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน, โดย ปกป้อง ศรีสนิท, 2550, *บทบัณฑิตย์นิตยสารเนติบัณฑิตยสภา, 63*(2), 33-35

ลักษณะส่วนตัวของนักโทษและความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมในอนาคต ในส่วนนี้ “งานราชทัณฑ์” และ “ผู้พิพากษาปรับใช้โทษ”[109] เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการฟื้นฟูแก้ไขนักโทษในเรือนจำ โดยหลักแล้ว “ผู้พิพากษาปรับใช้โทษ” จะเป็นผู้พิจารณาออกคำสั่งให้ใช้วิธีการต่างๆ ให้เหมาะสมกับตัวนักโทษแต่ละคน ซึ่งมาตรการดังกล่าว ประกอบด้วยการลดระยะเวลาจำคุก, การขออนุญาตให้ออกนอกเรือนจำ, การหยุดหรือการแบ่งการลงโทษ, การจำคุกนอกเรือนจำ , การให้เสรีภาพบางส่วน , การควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และ การพักการลงโทษแบบมีเงื่อนไข

วิธีพิจารณาออกคำสั่งนั้นใช้ระบบศาล กล่าวคือ คำสั่งจะต้องใช้เหตุผลในการออกคำสั่งและคำสั่งอาจถูกอุทธรณ์ได้ที่ศาลอุทธรณ์ นอกจากนั้น ก่อนออกคำสั่ง ผู้พิพากษาจะต้องรับฟังความทุกฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายนักโทษรวมทั้งทนายความ ฝ่ายอัยการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์การใช้กระบวนการศาลในการออกคำสั่งเกี่ยวกับการพักการลงโทษโดยผลของรัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 2000 นั้น ให้ผลในเชิงบวก กล่าว คือ ในคดีพักการลงโทษนักโทษอุกฉกรรจ์ที่เคยอยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้น เมื่อมีการใช้กระบวนการศาลและการออกคำสั่งเกี่ยวกับการพักการลงโทษ โดยผลของรัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 2000 นั้น ให้ผลในเชิงบวกกล่าวคือ ในคดีพักการลงโทษนักโทษอุกฉกรรจ์ที่เคยอยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้น เมื่อมีการใช้กระบวนการศาลและการออกคำสั่งโดยองค์กรตุลาการ จำนวนคำสั่งพักการลงโทษเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ซึ่งทำให้ปริมาณนักโทษลดลงจากเรือนจำอย่างเห็นได้ชัด แต่ในส่วนของนักโทษปกติที่เคยอยู่ในอำนาจของ “ผู้พิพากษาปรับใช้โทษ” อยู่แล้ว แม้มีการใช้กระบวนการศาล โดยผลของรัฐบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ คำสั่งพักการลงโทษก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากแบบมีนัยสำคัญ นักโทษที่ได้รับการพักการลงโทษจะต้องอยู่ภายใต้มาตรการหลายอย่าง ซึ่งก็คือมาตรการแบบเดียวกับจำเลยที่ได้รับการรอการลงโทษนั่นเอง โดยหลักๆ คือ มาตรการควบคุม และมาตรการช่วยเหลือ ในส่วนมาตรการควบคุมผู้พิพากษาจะเลือกสั่งได้หลายมาตรการ เช่น การรายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ตามกำหนด แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงการเปลี่ยนที่อยู่หรือที่ทำงาน การห้ามขับยานพาหนะ การห้ามเข้าสถานที่บางแห่ง การห้ามพบปะสังสรรค์กับผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้เสียหาย การห้ามพกอาวุธ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่างที่สุ่มเสี่ยงกับการกระทำความผิด ในส่วนของมาตรการช่วยเหลือ เช่น การให้ไปฝึกอาชีพ การให้ไปรักษาพยาบาล รวมทั้งการเข้าอบรม

---

[109]จาก ผู้พิพากษาปรับใช้โทษ เป็นผู้พิพากษาของศาลจังหวัด ซึ่งได้ถูกเสนอชื่อโดย มีหน้าที่ในการปรับใช้โทษโดยจะกำหนดมาตราการต่างๆ ให้เหมาะสมกับนักโทษในเรือนจำรวมถึงการดูแลจำเลยที่ถูกลงโทษแล้วแต่ได้รับการอภัยโทษด้วย(คณะกรรมการตุลาการในประเทศไทย)

หน้าที่พลเมือง การเพิกถอนคำสั่งพักการลงโทษให้กระทำแบบเดียวกับการออกคำสั่งทั้งในเรื่องขององค์กรผู้มีอำนาจและวิธีพิจารณา โดยเหตุแห่งการเพิกถอนคำสั่งมีสามประการ คือ

1) ประการที่หนึ่ง นักโทษกระทำความผิดใหม่
2) นักโทษมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างชัดเจน
3) นักโทษไม่ปฏิบัติตามเงื่อนในการคุมประพฤติ

เมื่อนักโทษถูกเพิกถอนคำสั่ง ผู้พิพากษาหรือศาลที่เพิกถอนคำสั่งต้องกำหนดระยะเวลาจำคุกให้นักโทษ ซึ่งอาจเป็นโทษทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนที่เหลืออยู่ในขณะออกคำสั่งพักการลงโทษ แต่หากนักโทษไม่ถูกเพิกถอนคำสั่งพักการลงโทษจนครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤตินักโทษจะหลุดพ้นจากโทษจำคุกถาวรตั้งแต่วันที่มีคำสั่งพักการลงโทษ โดยสรุปแล้ว การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนนั้นได้ถูกนำมาใช้ในประเทศฝรั่งเศสอย่างกว้างขวาง แม้จะมีหลายวิธีแต่จุดมุ่งหมายล้วนแต่เป็นหนึ่งเดียว คือ การพยายามปรับปรุงแก้ไขให้นักโทษกลับคืนสู่สังคมอย่างไม่มีปัญหา องค์กรผู้ออกคำสั่งรวมทั้งวิธีพิจารณาในการออกคำสั่งนั้น ใช้ระบบศาลทั้งหมดเพื่อประกันความเป็นกลางและความโปร่งใสในการออกและเพิกถอนคำสั่งต่างๆ[110]

3.3 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรนั้นได้ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งเป็นอีกระบบหนึ่งที่แตกต่างจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีแนวคิดเป็นแนวทางกฎหมายในการบังคับโทษที่น่าสนใจหลายประการ ได้แก่[111]

3.3.1 กฎหมายบังคับโทษ

งานบังคับโทษมีภาระความรับผิดชอบสูง ไม่ใช่แต่เพียงการลงโทษแล้วส่งตัวผู้ต้องโทษกลับสู่สังคมเท่านั้น แต่รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษและสิทธิพลเมืองระหว่างระยะเวลาที่รับโทษ มีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดอย่างน้อยต้องไม่

---

[110]จาก ปกป้อง ศรีสนิท, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 108* (น. 49)

[111]จาก *การบังคับโทษจำคุก : ศึกษากรณีการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการในเรือนจำ* (วิทยานิพนธ์), โดย พันตำรวจตรีหญิง กนิษฐา รักษ์แก้ว, 2557, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2557 โดย พันตำรวจตรีหญิง กนิษฐา รักษ์แก้ว ผู้แต่ง

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของการคุมขัง อันเป็นการทำให้เรือนจำดำรงอยู่อย่างปกติ การบังคับโทษจำคุกในความเป็นมาตรฐานของหลักคิด แนวนโยบายแห่งรัฐ และการดำเนินการในปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง ดังนี้

1) รากฐานทางกฎหมายในการบังคับโทษในสหราชอาณาจักรและเวลส์ได้กล่าวถึงการกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางต่างๆ ไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952) รวมถึงระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยมีจุดหมายตามหลักพื้นฐานของกฎหมายซึ่งได้มีการขยายอำนาจการบริหารจัดการไว้ตามกฎหมายที่ได้รับอนุญาติ

2) ความรับผิดชอบและหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ตามข้อ 1 ของ Prison Rules of 1964 มีเป้าหมายในการอบรมฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดแรงกระตุ้นไปสู่ชีวิตที่ดีต่อไป

3) สิทธิผู้ต้องโทษและมาตรฐานการลงโทษ โดยการกล่าวของ European council ได้แนะนำหลักพื้นฐานของสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษรวมถึงการบริหารงานภายใน ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักรและเวลส์ในการบังคับโทษในเรือนจำเป็นการดำเนินการที่ใกล้เคียงกันต่างกันตรงความสัมพันธ์และการปรับตัว โดยเป็นกฎหมายพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง[112]

4) การจำแนกผู้ต้องโทษ ในปัจจุบันในสหราชอาณาจักรจะจำแนกผู้ต้องโทษในการรับตัวเข้าสู่เรือนจำออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ ประเภท A เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่มีอันตรายต่อความปลอดภัยมากที่สุดกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี ประเภท B เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยมากนักกับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนีประเภท C ประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถกำหนดให้อยู่ในทัณฑสถานเปิดได้ แต่มีความเป็นไปได้ที่อาจจะพยายามหลบหนี ประเภท D เป็นประเภทของเรือนจำที่กับผู้ต้องขังที่สามารถอยู่ทัณฑสถานเปิดปราศจากข้อจำกัดเท่าที่ทำได้

5) ห้องขัง ห้องขังที่ใช้จำคุกผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับรองมาตรฐาน โดยผู้ตรวจสอบในเรื่องของขนาด แสงสว่าง อุณหภูมิ การหมุนเวียนและถ่ายเทอากาศ ตามความเหมาะสมและเพียงพอต่อสุขภาพและการอนุญาตให้ผู้ต้องขังนั้นสามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานเรือนจำได้ทุกเวลา

6) การตรวจสอบสารเสพติดผู้ต้องขังและการทดสอบการเจ็บป่วย ทุกเรือนจำต้องมีแพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ประจำ เพื่อตรวจรักษา ดูแลสุขภาพ มีหน้าที่ดูแลอนามัยเดี่ยวกับการบริโภค การออกกำลังกาย และการแยกขัง เรือนจำจะต้องจัดห้องน้ำให้นักโทษ เพื่อใช้ทำความสะอาดร่างกาย และจะต้องได้รับน้ำอุ่นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โกนหนวดเคราได้ทุกวัน

---

[112]จาก *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ* (วิทยานิพนธ์), โดย มยุรี สุขประทีป, 2559, มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2559 โดย มยุรี สุขประทีป ผู้แต่ง

และตัดผม นอกจากนั้นจะต้องได้ออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง เว้นแต่วันที่ไม่อาจทำได้ให้ออกกำลังกายในร่มแทนการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เรือนจำจะอนุญาตให้เป็นไปตามที่นักโทษนับถือ

7) สิทธิการเยี่ยมผู้ต้องโทษและการติดต่อกับบุคคลภายนอกเรือนจำ โดยจะกำหนดเวลาเยี่ยมผู้ต้องโทษในแต่ละเรือนจำของเมืองแต่ละเมืองรวมถึงข้อแม้ต่างๆ เพื่อไม่ให้มีอิทธิพลหรือสิทธิในการติดต่อผู้ต้องโทษ ยกเว้นเป็นข้อแม้พิเศษสำหรับผู้ต้องโทษคนนั้นหรือการเยี่ยมผู้ต้องโทษก่อนที่จะถูกประหารชีวิตตามคำพิพากษาของศาลและผู้ต้องโทษมีสิทธิเขียนจดหมายอาททิตย์ละ 1 ฉบับส่งให้ญาติภายนอกเรือนจำได้

8) การจ้างงานและความก้าวหน้าในการฝึกอบรม การทำงานของนักโทษควรให้ทำตามความเหมาะสมของสภาพร่างกาย

9) วินัยและการลงโทษ มี 2 ระดับ คือ ระดับร้ายแรงและไม่ร้ายแรง การลงโทษทางวินัยจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยกระบวนการสอบสวนวินัยก่อน

10) การร้องทุกข์ ต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือคณะกรรมการตรวจสอบเรือนจำ โดยคำร้องทุกข์จะต้องถูกดำเนินการจัดส่งให้ผู้ที่มีหน้าที่วินิจฉัยในทันที

11) การช่วยเหลือผู้ต้องขังภายหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำมีการสร้างมาตรการในการเตรียมการเป็นพิเศษให้กับผู้ต้องขังในการที่จะปล่อยตัวจากเรือนจำ การเตรียมตัวก่อนปล่อยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ต้องขังอย่างเข้มข้น โดยผู้ต้องขังอาศัยอยู่ และเกี่ยวกับสถานที่ทำการงานภายในอนาคต[113]

3.3.2 การบังคับโทษจำคุก

ในสหราชอาณาจักร กิจการราชทัณฑ์ (Prison Service) สังกัดกระทรวงมหาดไทย (Home Office) ซึ่งในทุกประเทศส่วนใหญ่จะจัดหน่วยงานราชทัณฑ์รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และลักษณะงานราชทัณฑ์ของสหราชอาณาจักร ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการบริหารส่วนกลาง แต่บางส่วนก็ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งลักษณะงานออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ระบบเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งใช้กับผู้กระทำความผิดทั่วไปที่จัดตั้งขึ้นโดย The Criminal Justice Act of 1984 และกฎหมายหรือกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการราชทัณฑ์ มีระบบการบริหารราชทัณฑ์มีรูปแบบในการบริหารงานแบบคณะกรรมการ และมีคณะทำงานทำหน้าที่ตรวจสอบหลายขั้นตอนเพื่อให้การ

---

[113]จาก มยุรี สุขประทีป, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 112* (น. 89)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นในเรื่องของความปลอดภัยในการควบคุมมีการนำเทคโนโลยีตลอดจนอุปกรณ์ป้องกันการหลบหนีต่างๆ มาช่วยทำให้การปฏิบัติงานสะดวกและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความพร้อมในด้านของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนรากฐานทางกฎหมายในการบังคับโทษจำคุก เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบแนวทางใน พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 ข้อบังคับ (Prison Rules of) หลักการเกี่ยวกับอนุญาตให้ตามเนื้อหาสาระแล้วเช่นปรับปรุงและพัฒนาอย่างอิสระ ไม่แทรกแซงใดๆ มีเหตุผลบนพื้นฐานของกฎหมายสามารถอธิบายระบบทัณฑวิทยาได้ชัดเจน แบ่งประเภทของเรือนจำและทัณฑสถานออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) เรือนจำกลาง ใช้เป็นสถานที่คุมขังผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะยาวทั้งยังใช้แบ่งประเภทของเรือนจำกลาง เพื่อดำเนินการควบคุมผู้กระทำความผิดตามลักษณะโทษและความร้ายแรงอีกด้วย

2) เรือนจำเพื่อการอบรมและฝึกอาชีพประจำเขต การแบ่งเรือนจำออกเป็น Regional Training Prisonsก็เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังจากเรือนจำท้องถิ่นไปรับการฝึกอบรมแก้ไข ฟื้นฟูตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล หรือโดยการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังซึ่งถูกส่งตัวมาควบคุมในเรือนจำประเภทนี้มักมีกำหนดโทษตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปแต่ไม่เกินสี่ปี

3) เรือนจำเปิด เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงระดับต่ำ สถานที่ตั้งปกติมักจะอยู่แถบบริเวณชานเมือง การคมนาคมสะดวก ผู้ต้องขังประเภทนี้ได้รับการคัดเลือกมาจากเรือนจำเปิดเป็นนักโทษที่มีความประพฤติดีและเหมาะสมเพื่อฝึกหัดให้รู้จักการควบคุมตนเองให้รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกวิชาชีพด้านการเกษตร

4) เรือนจำหญิง ใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังที่เป็นหญิงและยังมีการอบรมและฝึกวิชาชีพด้วย เรือนจำหญิงมีการใช้ทั้งระบบเปิดและปิด โดยพิจารณาจากความประพฤติและความเหมาะสมของผู้ต้องขังเอง

5) เรือนจำเพื่อการอบรมแก้ไข ฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด เรือนจำชนิดนี้มุ่งหวังในการใช้มาตรการแก้ไขผู้กระทำผิดซึ่งเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีผู้ต้องขังที่ถูกส่งกลับมายังเรือนจำชนิดนี้ กระทำความผิดซ้ำอัตราโทษตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 4 ปี และอายุอยู่ระหว่างหนุ่ม การแก้ไขจะมีการดำเนินการทั้งในด้านการฝึกวิชาชีพให้การศึกษาและอบรมทางศีลธรรมจรรยาเป็นส่วนใหญ่[114]

การบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักรได้ให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมากโดยต้องการปกป้องสังคม จึงกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดหาแนวทางแก้ไขเพื่อลดการเกิด

---

[114]จาก กัญวดา นิยมผล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 23* (น.77-78)

อาชญากรรม โดยการนำตัวผู้ต้องโทษออกจากสังคมชั่วคราวและหาแนวทางฟื้นฟูปรับปรุงความประพฤติสร้างจิตสำนึกของผู้กระทำความผิดไม่ให้กลับมาทำความผิดอีกเป็นความรับผิดชอบของราชทัณฑ์ ตามกฎของเรือนจำต่อไปดังนี้ คือ

1) เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงทัศนคติของผู้ต้องโทษให้เหมือนกับคนปกติและให้การเยียวยา

2) วิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเฉพาะของ Anglo American และวิเคราะห์การกำหนดและไม่กำหนดระยะเวลาการจำคุกทั้งหมด มีแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในการเบี่ยงเบนโทษจำคุกและนำสิทธิต่างๆ ในเรื่องของมนุษยธรรม เมตตา กรุณา อย่างมีขอบเขตมาใช้ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงมหาดไทย

3) มีภารกิจที่รองรับการดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลให้เป็นไปอย่างมีสิทธิมนุษยชนและเป็นที่เชื่อถือได้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีมาตรการป้องกันและการหลบหนีจากเรือนจำ

การดำเนินการต่างๆ นี้มีเป้าหมายเพื่ออบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์นอกจากนี้ในประเทศอังกฤษได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องขังออกกฎหมายแก้ไข ฟื้นฟู The Rehabilitation of Offenders Act 1974[115]

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

[115]จาก ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 52* (น. 71)

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
*ประเทศไทย <u>หมายเหตุ</u> - ในประเทศไทยมีหน่วยงานราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษ ส่วนศาล และอัยการนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น - ศาล และอัยการในกระบวนการบางลักษณะนั้นที่ให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกคำสั่ง เป็นเพียงการเข้าชื่อร่วมในการให้ความเห็นชอบแก่การออกคำสั่งอันเป็นการดำเนินการให้ถูกต้องเท่านั้น	-ออกหมายสั่งปล่อย[116] - การอภัยโทษ[117](ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ2563 มาตรา 18) <u>หมายเหตุ</u> - ศาลนั้นมีบทบาทน้อยมากหลังจากที่ได้พิจารณาพิพากษาตัดสินคดีจนคดีถึงที่สุดแล้วในการ พักการลงโทษกรมราชทัณฑ์จะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่บังคับการลงโทษเป็นหน่วยงานหลักศาลเป็นแค่องค์กรร่วมเท่านั้นในการพิจารณาตัดสิน	-การอภัยโทษ(ตาม พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ 2563 มาตรา 18) -การลดวันต้องโทษ(การลดวันต้องโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดนั้นจะต้องมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของกรมราชทัณฑ์ กรมตำรวจ กรมประชาสงเคราะห์ จิตแพทย์จากกรมการแพทย์ และผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุดโดยพิจารณาอนุมัติ)	- การพักการลงโทษ[118](โดยเรื่องการพักการลงโทษ ในประเทศไทยจะมีกระบวนการบังคับโทษทางอาญาส่วนใหญ่มีลักษณะให้อำนาจ กระบวนการยุติธรรมโดยมีองค์กรเพียงหนึ่งเดียวก็คือ ราชทัณฑ์และเมื่อจำเลยนั้นถูกพิพากษาให้ลงโทษแล้ว กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่บังคับการลงโทษ ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีศาลทำหน้าที่หลักในการบังคับ

[116]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477, มาตรา 71-76

[117]จาก พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563, มาตรา 18

[118]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 52(7)- มาตรา 53

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
- กระบวนการในการบังคับโทษของไทยนั้น หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกแล้ว จะมีการส่งตัวจำเลยเข้าสู่เรือนจำ ทัณฑสถาน เพื่อควบคุมตัวไว้ภายในระยะเวลาที่ศาลได้มีคำพิพากษาไว้ ซึ่งกระบวนการนี้ จะเป็นอำนาจของหน้าที่ของหน่วยงานราชทัณฑ์โดยเฉพาะ ซึ่งศาลนั้นจะมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง รับรู้ถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ การใช้หรือการออกคำสั่งใดๆ แม้จะเป็นการกระทำหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่อันมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิ			โทษโดยราชทัณฑ์จะเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ความดูแลของศาลนั่นเอง) - การลดวันต้องโทษ[119] -การปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนด <u>หมายเหตุ</u> - กระบวนการบังคับโทษทางอาญาของไทยส่วนใหญ่นั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการโดยมีเพียงหนึ่งเดียวก็คือ ราชทัณฑ์ -การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และ การปล่อยตัวนั้น เป็นไปตาม

[119]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 52(5),(6)-มาตรา 53.

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
เสรีภาพของผู้ต้องขังทั้งหมดนี้ หน่วยงานราชทัณฑ์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับและจะมีเพียงบางกระบวนการเท่านั้นที่จะกำหนดให้ต้องมีองค์กรอื่นเข้าร่วมในการพิจารณา			กฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 หมวดที่ 4 การลดโทษและการปล่อยตัว ข้อ26-34 และหมวดที่ 6 การพักโทษ ข้อ 40-52
*สาธารณรัฐฝรั่งเศส <u>หมายเหตุ</u> - ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นมีศาลเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษซึ่งจะมีอัยการเป็นหน่วยงานที่ควบคู่ในการบังคับโทษ โดยราชทัณฑ์นั้นจะเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้	- การลดวันต้องโทษ - การพักการลงโทษ (การพักการลงโทษจะผสมผสานกับหลักความจำเป็นในการลงโทษกับการประยุกต์ใช้กับทฤษฎีป้องกันสังคมแบบใหม่ในการฟื้นฟูแก้ไขผู้ที่กระทำ	- กฎหมายนั้นได้กำหนดบทบาทในการร้องขอ/ให้ความยินยอม/คัดค้าน/รวมทั้ง การอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ	- อยู่ใต้ความดูแลของศาล - มีศาลและอัยการเข้ามาร่วมดูแล - ไม่มีสิทธิขาดเพียงหน่วยงานเดียว - การพักการลงโทษ (เป็นแนวคิดของการราชทัณฑ์ ซึ่งจะผสมผสานกับหลัก

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
ความดูแลของศาลและราชทัณฑ์จะไม่มีสิทธิ์เด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียวจะมีศาลและอัยการ เข้ามาร่วมดูแลด้วย - ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดให้มีผู้พิพากษาบังคับโทษเป็นหลักในกระบวนการยุติธรรม - ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาฝรั่งเศสนั้นจะไม่ได้พิจารณาแต่เฉพาะการกระทำความผิดเท่านั้นแต่ยังทำการพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาด้วย	ความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 729) - การจำคุกในระบบกึ่งเรือนจำ - การควบคุมตัวโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ - การเพิกถอนคำสั่งพักการลงโทษ - พิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้ง หรือข้อพิพาทการบังคับโทษ	<u>หมายเหตุ</u> - มีบทบาทการทำงานควบคู่ไปกับบทบาทของศาล	ความจำเป็นในการลงโทษกับการประยุกต์)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
*สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี <u>หมายเหตุ</u> -ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นมีศาลเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษ ซึ่งจะมีอัยการเป็นหน่วยงานที่ควบคู่ในการบังคับโทษ โดยราชทัณฑ์นั้นจะเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ความดูแลของศาลและราชทัณฑ์จะไม่มีสิทธิ์เด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียวจะมีเช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส -ได้มีการบัญญัติขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแผนกคดีการบังคับโทษในทางอาญาในศาลยุติธรรม โดยจะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 426a และมาตรา 437 แห่ง	-พักการลงโทษ -พิจารณาข้อพิพาท- ข้อโต้แย้งอันเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ (โดยจะมีการจัดตั้งแผนกคดีบังคับโทษทางอาญาจะอยู่ในศาลยุติธรรมทุกศาล เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ) - การอนุญาต/ออกคำสั่งที่มีผลต่อผู้ต้องขัง - การพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทอันเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษทางอาญา	- ทำงานควบคู่ไปกับศาลเช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส	-อยู่ใต้ความดูแลของศาล -มีศาลและอัยการเข้ามาร่วมดูแล -ไม่มีสิทธิเด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียว <u>หมายเหตุ</u> -เช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมาตรา 109 แห่งกฎหมายบังคับโทษทางอาญามาบังคับใช้ *สหราชอาณาจักร <u>หมายเหตุ</u> -สหราชอาณาจักรจะใช้ระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งเป็นอีกระบบหนึ่งที่แตกต่างจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี -รากฐานทางกฎหมายในการบังคับโทษจำคุกในสหราชอาณาจักรในสหราชอาณาจักรและเวลส์จะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่างๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952)	-การบังคับโทษจำคุกของ สหราชอาณาจักรได้ให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก โดยคำพิพากษาต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร กำหนดวิธีการฟื้นฟูปรับปรุงพฤตินิสัยผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำ -รัฐบาลได้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์กร		-ระบบราชทัณฑ์ของสหราชอาณาจักรประสงค์ที่จะดูแลผู้ต้องขังเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาโดยใช้หลักมนุษยธรรมโดยมีการจำแนกลักษณะของเรือนจำตามความมั่นคงและความปลอดภัย เพศและอายุ <u>หมายเหตุ</u> -เดิมกิจการราชทัณฑ์ของอังกฤษเป็นกรมราชทัณฑ์แห่งสมเด็จพระราชินี มีอธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุด ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ซึ่งในทุกประเทศส่วนใหญ่จะจัดหน่วยงานราชทัณฑ์รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการ

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
และระเบียบข้อบังคับส่วนหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายไปเป็นตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญากฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามบทบัญญัติของหมายที่อนุญาตให้ทำได้ตาม Prison Act of 1952 และ Prison Rules of 1964	ภายใต้รัฐบาล และมีคณะกรรมการบริหารมีอำนาจจัดการบริหารเรือนจำเรียกว่า “Chief Exective” เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมือง		ยุติธรรมสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และลักษณะงานราชทัณฑ์ของสหราชอาณาจักรส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการบริหารส่วนกลาง แต่บางส่วนก็ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารเรือนจำและทัณฑสถานซึ่งใช้กับผู้กระทำความผิดทั่วไปที่จัดตั้งขึ้นโดย The Criminal Justice Act of 1984 และกฎหมายหรือกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการราชทัณฑ์ มีระบบการบริหารราชทัณฑ์มีรูปแบบในการบริหารงานแบบคณะกรรมการ และมีคณะทำงานทำหน้าที่ตรวจสอบหลายขั้นตอนเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้น

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางที่ 3.3 ตารางการเปรียบเทียบบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก (ต่อ)

ประเทศ	ศาล	อัยการ	กรมราชทัณฑ์
			ในเรื่องของความปลอดภัยในการควบคุมมีการนำเทคโนโลยีตลอดจนอุปกรณ์ป้องกันการหลบหนีต่างๆ

ที่มา : ผู้วิจัย, 2565

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น มีศาลเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษซึ่งจะมีอัยการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคู่ไปกับศาลในการบังคับโทษ โดยราชทัณฑ์และศาลเป็นหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงยุติธรรมไม่มีอำนาจเด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียวในการบังคับโทษ และสหราชอาณาจักร เดิมกิจการราชทัณฑ์ของสหราชอาณาจักรนั้นเป็นกรมราชทัณฑ์แห่งสมเด็จพระราชินีมีอธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุด ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยโดยรัฐบาลได้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์กรภายใต้ของรัฐบาล และมีคณะกรรมการบริหารมีอำนาจจัดการบริหารเรือนจำเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมือง โดยสหราชอาณาจักรนั้นมีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่มากกว่าศาลแต่ราชทัณฑ์ยังให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมากในการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแก่อาชญากร โดยกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้ที่ได้กระทำความผิด ส่วนประเทศไทยนั้น มีหน่วยงานราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษ ส่วนศาล และอัยการเป็นส่วนหนึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษซึ่งจะมีกระบวนการบางลักษณะที่ให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกคำสั่ง เป็นเพียงการเข้าชื่อร่วมในการให้ความเห็นชอบแก่การออกคำสั่งอันเป็นการดำเนินการให้ถูกต้องเท่านั้น

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บทที่ 4

วิเคราะห์ขอบเขตอำนาจของศาลในกระบวนการบังคับโทษ

สิทธิของผู้ต้องโทษนั้นได้หลักการมาจากหลักของสิทธิมนุษยชนและการรับรองตามหลักการสากล ซึ่งเป็นหลักบังคับที่ไม่มีสภาพแน่นอนแปรผันไปตามสภาพของพฤติการณ์ในแต่ละกรณีนอกจากนั้นสิทธิมนุษยชนที่กล่าวถึงนั้นมีหลักการจากสิทธิของมนุษย์ (The Rights of Man) และ Bill of Rights ที่บังคับใช้ในสหราชอาณาจักร ซึ่งหลักการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแนวความคิดทางการเมืองหลายประเทศนิยมและใช้อ้างอิงเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในการปกครองทางการเมืองอยู่เสมอ[120] ส่วนสิทธิผู้ต้องขังเป็นการขยายความจากหลักการของสิทธิมนุษยชน และสิทธิของมนุษย์ทั้งภาษาและความหมายที่เลือกใช้มีการตั้งข้อสงสัยว่าสิทธิของผู้ต้องขังนั้นไม่ใช่เป็นสิทธิของผู้กระทำความผิด แต่เกิดจากการที่ผู้ต้องขังถูกปฏิบัติ ด้วยวิธีที่ไร้มนุษยธรรม หากพิจารณาเปรียบเทียบระบบการลงโทษบางประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ที่กระทำความผิดในคดีอาญาต้องเสียสิทธิบางประการที่มนุษยชนพึงจะได้รับเป็นปกติ

ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามถูกต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลทั้งสถานะผู้ต้องขังหรือนักโทษเด็ดขาด ควรได้รับสิทธิในฐานะมนุษย์หรือประชากรของประเทศอยู่ แต่ถูกจำกัดหรืองดเว้นสิทธิบางประการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับโทษตามกฎหมายเพราะไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้การเป็นผู้ต้องขังหรือนักโทษ ต้องถูกเพิกถอนสิทธิของการเป็นมนุษย์หรือประชากรของประเทศแต่สำหรับบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ นอกจากดูแลความสงบเรียบร้อยและบริหารงานภายในรวมถึงการป้องกันรักษาความปลอดภัยและควบคุมการหลบหนีของผู้ต้องขังให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดดังนั้นจากการศึกษาหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้วพบว่ารัฐแม้จะมีอำนาจในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม แต่การใช้อำนาจเหล่านั้นต้องกระทำภายใต้หลักการของสิทธิมนุษยชนด้วย กล่าวคือ รัฐต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเป็นธรรมรวมถึงต้องคำนึงและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังเสมือนประชากรคนหนึ่งของสังคม เพราะว่าการใช้มาตรการในการจับกุมผู้ต้องขังต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ต้องขัง และถูกจำกัด

---

[120]จาก *Danger and Stigma: Punishment The Morality of Criminal Justice* (p. 165), By Nigel Walker, 1980, Oxford: Basil Blackwell

ริดรอนสิทธิบางประการของประชากรอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการใดตั้งแต่ที่เริ่มดำเนินคดีกับผู้ต้องขัง จนถึงขั้นที่ถูกลงโทษคุมขังดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิ และต้องกระทำด้วยความยุติธรรมตามหลักการสิทธิมนุษยชน และสิทธิของมนุษย์[121]

4.1 ขอบเขตอำนาจในกระบวนการยุติธรรมของศาลไทย

การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายของประเทศไทย ตั้งแต่เกิดเหตุกระทำความผิดและเริ่มต้นดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำจะมีการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีหน้าที่ในการดำเนินการร่วมกับศาลเพื่อตรวจสอบและคานอำนาจในการปฏิบัติงานซึ่งกันและกันให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการ หากจะพิจารณาถึงกฎหมายที่กำหนดวิธีการดำเนินคดีอาญา จะเริ่มต้นจากการที่พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุ หรือได้รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้เสียหายจะต้องดำเนินการสอบสวน และจับกุมตัวผู้กระทำความผิดสรุปสำนวนคดี และส่งให้พนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาถึงมูลความผิดและฐานความผิดของคดีดังกล่าว หากพนักงานอัยการเห็นว่ามีมูลความผิดและสำนวนที่พนักงานสอบสวนได้จัดทำนั้นถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย จะมีคำสั่งฟ้องและยื่นฟ้องต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้ทุกคดีที่ฟ้องผ่านพนักงานอัยการต้องผ่านการพิจารณาผิดและความถูกต้องชอบธรรมเสียก่อน[122] ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาจะผ่านการตรวจสอบและคานอำนาจซึ่งกันและกัน ระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ตามหลักการตรวจสอบ หรือแม้กระทั่งผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงก่อนที่ศาลจะดำเนินการใดๆ ศาลจะทำการไต่สวนมูลความผิดที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้อง เพื่อพิจารณาความถูกต้องก่อนที่จะประทับรับฟ้องของผู้เสียหายและพิจารณาดำเนินคดีอาญาต่อไป

หลังจากที่พิจารณาคดีอาญาเสร็จสิ้นจนมีคำพิพากษาแล้ว และศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ซึ่งการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทย หน้าที่หลักจะให้อำนาจหน้าที่นั้นเป็นของกรมราชทัณฑ์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ อาจจะเข้ามามีบทบาทในบางส่วนแต่อยู่ในสัดส่วนที่น้อยหากเทียบกับบทบาทหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบาทหน้าที่และขั้นตอนการปฏิบัติงานในชั้นบังคับโทษของต่างประเทศ เช่นสหพันธ์สาธารณรัฐ

---

[121]จาก หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีของอาญาใหม่ปัจจุบัน และทศวรรษ (2540-2550), โดย ณรงค์ ใจหาญ, 2540, *บทบัณฑิตย์ นิตยสารเนติบัณฑิตยสภา, 53*(2), 64

[122]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

เยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่างๆ เหล่านี้สามารถควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจได้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญา ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ นอกจากจะเป็นไปในรูปแบบของการตรวจสอบภายในหน่วยงานแล้ว จะต้องมีกฎหมายกำหนดตรวจสอบในการใช้อำนาจจากภายนอกด้วย และยังจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบเจ้าพนักงานและศาลในการใช้อำนาจได้อีกด้วยซึ่งการตรวจสอบในการใช้อำนาจจากภายนอกนั้น เป็นการถ่วงดุลและคานอำนาจระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมส่วนการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้นั้น เป็นการเปิดเผยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าพนักงานและศาลได้ เพื่อให้ประชาชนนั้นสามารถเข้าถึงในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจากภายนอกได้[123] หากได้พิจารณาส่วนกระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษนั้นแล้วจะมีการเปรียบเทียบในส่วนของ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจเรือนจำ การพิจารณาอภัยโทษ และการออกหมายปล่อย หมายขัง หมายจำคุก ให้แก่ผู้ต้องขังในกระบวนการยุติธรรม[124]

1) คณะกรรมการตรวจเรือนจำ[125]

ในการตรวจพิจารณากิจการของเรือนจำและให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานเรือนจำนั้น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด 8 มาตรา 71- มาตรา 73 และมาตรา 75 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจำนวนไม่เกิน 5 นาย ซึ่งแต่งตั้งจาก ข้าราชการตุลาการสังกัดกระทรวงยุติธรรม เจ้าพนักงานอัยการ และข้าราชการสังกัดอื่นๆ ร่วมด้วย[126]

2) กรรมการพิจารณาอภัยโทษ

พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2564 มาตรา 18 ซึ่งได้กำหนดให้ต้องมีผู้พิพากษา ตุลาการ และพนักงานอัยการประจำท้องถิ่นฝ่ายละ 1 คน รวม 3 คนมาเป็นคณะกรรมการ

---

[123]จาก *ความเป็นประชาธิปไตยในกระบวนการยุติธรรม: หนังสือที่ระลึกวันระพี 31* (น. 70), โดย คณิต ณ นคร, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[124]จาก *บทบาทของอัยการจังหวัดในคณะกรรมการพักการลงโทษ* (น.53), โดย พงศ์อนันต์ การุณยวนิช, อุลิตยาต้วงปั้น, อุทัย อาทิเวช, อดิศร ไชยคุปต์, ศรัณย์ ถิรพัฒน์ และคมวิทย์ ภัทรไชยวัฒน์, 2547, หลักสูตรการฝึกอบรมนักบริหารงานยุติธรรม หลักสูตรอัยการจังหวัด รุ่นที่ 24 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ, สำนักงานอัยการสูงสุด, กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ, สำนักงานอัยการสูงสุด

[125]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด 8 , มาตรา 71- มาตรา 73 และมาตรา 75

[126]จาก *ตารางเปรียบเทียบข้อแตกต่างและมาตราเพิ่มเติมของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2579* (น.1-2), โดย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เรือนจำจังหวัดปทุมธานี, 2560, สืบค้นจาก http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER20/DRAWER012/GENERAL/DATA0000/00000013.PDF

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ทำหน้าที่คอยตรวจสอบผู้ที่จะได้รับการพิจารณาอภัยโทษพร้อมส่งรายชื่อให้แก่ศาลประจำท้องถิ่นเพื่อให้ออกหมายสั่งปล่อยหรือลดโทษแก่ผู้ที่ได้อภัยโทษ[127]

3) การออกหมายปล่อย หมายขัง หมายจำคุก

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 75 ศาลเป็นผู้ออกหมายปล่อยผู้ต้องคำพิพากษาเมื่อผู้นั้นจำคุกครบกำหนดแล้ว หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือโทษจำคุกนั้นหมดเหตุโดยสาเหตุอื่น ส่วนกระบวนการอันเกี่ยวกับการบังคับโทษเรื่องอื่นๆ นั้น เช่นการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ ศาลไม่ได้เข้าไปมีบทบาทร่วมด้วยแต่เป็นโทษของกรมราชทัณฑ์[128] ได้แก่

3.1) การพักการลงโทษ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52(7) และ มาตรา 53[129]และกฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก หรือ การพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ข้อ 40-52[130] ซึ่งในการพิจารณาพิพากษานั้นศาลเป็นผู้กำหนดโทษพิพากษาแก่ผู้ต้องโทษเท่านั้นส่วนราชทัณฑ์จะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยในการพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขังโดยจะให้ผู้บัญชาการเรือนจำเสนอรายชื่อนักโทษเด็ดขาดที่สมควรพักการลงโทษให้อธิบดีเพื่อพิจารณาอนุมัติให้พักการลงโทษได้

3.2) การลดวันต้องโทษ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52(5)(6), มาตรา 53[131]และกฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก หรือ การพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ข้อ26, ข้อ27, ข้อ29, ข้อ31-34[132]และการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 ข้อ 16[133]ในการลดวันต้องโทษนั้นราชทัณฑ์จะเป็นผู้พิจารณาลดวันต้องโทษปล่อยตัวนักโทษโดยจะให้คณะกรรมการการทำงาน

---

[127]จาก พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2564, มาตรา 18

[128]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 75

[129]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52(7) และ มาตรา 53

[130]จาก กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก หรือ การพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ข้อ 40-52

[131]จาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52(5)(6), มาตรา 53

[132]จาก กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก หรือ การพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ข้อ26, ข้อ27, ข้อ29, ข้อ 31-34

[133]จาก การดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 ข้อ 16

ของราชทัณฑ์ หรือคณะกรรมการราชทัณฑ์เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยในการลดวันต้องโทษโดยจะทำการตรวจสอบรายชื่อนักโทษเด็ดขาดที่สมควรได้รับการลดวันต้องโทษ และคณะกรรมการจะทำการเสนอชื่อไปให้อธิบดีเห็นชอบและคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเพื่อให้ลดโทษจำคุกแก่นักโทษเด็ดขาดที่ได้เสนอชื่อไปเพื่อให้ปล่อยตัว และเมื่อนักโทษเด็ดขาดนั้นได้ถูกปล่อยตัวไปผู้บัญชาการเรือนจำจะออกหนังสือให้แก่นักโทษในการปล่อยตัวเพื่อที่จะไปรายงานตัวตามสถานที่ของแต่ละที่ที่ผู้ต้องโทษนั้นอาศัยอยู่ ข้อ 33 ซึ่งการลดวันต้องโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาด นั้นจะต้องมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของประชาสงเคราะห์ จิตแพทย์จากกรมการแพทย์ และผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด โดยพิจารณาอนุมัติตามเสียงส่วนมาก

จากการที่ได้วิจัยกระบวนการบังคับโทษในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า มีการจัดตั้งเป็นแผนกคดีบังคับโทษทางอาญาขึ้นในศาลยุติธรรมโดยแผนกคดีบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรมนี้ มีหน้าที่โดยเฉพาะเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับโทษ และการพิจารณาข้อพิพาท โดยการกำหนดขอบเขตหน้าที่กฎหมายเอาไว้

กระบวนการบังคับโทษในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นก็มีลักษณะที่เหมือนกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยกระบวนการในชั้นบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะมีประเภทที่เหมือนกระบวนการพิจารณา ซึ่งจะไม่ใช่กระบวนการที่เป็นเรื่องของหน่วยงานราชทัณฑ์อย่างเดียวแต่จะมีองค์กรอื่นหลายฝ่ายที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในชั้นบังคับโทษ ซึ่งจะมีศาลเป็นผู้มีอำนาจในกระบวนการบังคับโทษ โดยผู้พิพากษาจะทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการบังคับโทษและมีพนักงานอัยการและหัวหน้าเรือนจำเป็นกรรมการ มีหน้าที่คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับการใช้มาตรการต่างๆ แก่ผู้ต้องโทษในระหว่างกระบวนการบังคับโทษตามคำพิพากษา

กระบวนการบังคับโทษในสหราชอาณาจักร มีแนวคิดเพื่อที่จะลดปริมาณของการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีอาญา โดยสหราชอาณาจักรจะเน้นการป้องกันมากการการที่จะคิดแก้ไข ซึ่งในส่วนของการลงโทษจะมีการกำหนดโทษจากศาลตามคำพิพากษา มีการนำกระบวนการลงโทษทางเลือกมาใช้และในการการบังคับโทษจำคุกของประเทศอังกฤษนั้นให้ยังความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก โดยคำพิพากษาต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร กำหนดวิธีการฟื้นฟูปรับปรุงนิสัยของผู้กระทำความผิด เพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำ

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

เนื่องจากกระบวนการบังคับโทษนั้นเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา และเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีของสังคม นอกจากนี้ การบังคับโทษถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษอย่างมาก จึงควรให้มีองค์กรอื่น โดยเฉพาะศาลได้เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการบังคับโทษของไทยมากยิ่งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดในระหว่างการบังคับโทษ เช่นเดียวกับกระบวนการบังคับโทษในต่างประเทศ

4.2 การใช้อำนาจตรวจสอบของศาลในกระบวนการบังคับโทษ

เนื่องจากในประเทศไทยนั้นใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งยึดถือหลักนิติธรรมเป็นสำคัญอันจะเป็นหลักการที่ขาดไม่ได้สำหรับการปกครองในประชาธิปไตยจะมีความเสมอภาคและเสรีภาพเป็นหลักในสังคมเป็นอำนาจของบุคคลและรัฐ หรือศาล โดยฝ่ายตุลาการหรือศาลที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล จะคอยตรวจสอบฝ่ายบริหารในการใช้อำนาจ[134]ซึ่งอำนาจตุลาการเป็นอำนาจ 1 ใน 3 ของอำนาจอธิปไตย ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นการควบคุมตรวจสอบบังคับใช้อำนาจกฎหมายของฝ่ายบริหาร อาจมีผลกระทบต่อเสรีภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ อาจกระทำเป็นเอกสารคำสั่งเหตุผลในคดีให้สิทธิแก่คู่ความเป็นต้น

ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560แห่งราชอาณาจักรไทย ไม่ได้บัญญัติอำนาจการตรวจสอบโดยศาลโดยตรง ไทยเองอำนาจเช่นเดียวกันโดยอำนาจของศาลยุติธรรมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารนั้นจะให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งนี้ ศาลได้ความคุ้มครองตั้งแต่แรก ก็กระทำเองอำนาจนั้นโดยศาลยุติธรรมเสียก่อน กล่าวคือ ศาลยุติธรรมจะทำการไต่สวนประเภท เช่น หมายค้น หมายจับ หมายขัง ฝ่ายปกครองมีอำนาจเพียงปฏิบัติตามหมายเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายมีผลกระทบต่อเสรีภาพโดยตรง ซึ่งในเรื่องนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 25, มาตรา 28[135] อย่างไรก็ตาม หลักการในกฎหมายไทยนั้นมิได้กำหนดให้ศาลยุติธรรมนั้นใช้ควบคลุมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งอำนาจศาลในกรณีที่การพิจารณาจำคุกจำเลยเท่านั้น ส่วนภายหลังจากที่จำเลยนั้นถูกส่งตัวเข้าจำคุกตามคำพิพากษาแล้วนั้น อำนาจหน้าที่จะถูกส่งไปยังกรมราชทัณฑ์เป็นผู้มีอำนาจจัดการกระบวนการบังคับโทษจำคุกแก่จำเลยทั้งหมด คำสั่งการกำหนดมาตรการการ

---

[134]จาก ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 14* (น. 134)

[135]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 25, มาตรา 28

ลงโทษ ตลอดจนสิทธิของผู้กระทำความผิด การให้สิทธิผู้กระทำความผิดยื่นเรื่องข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งสิทธิการบังคับโทษ ซึ่งจะตกอยู่ในอำนาจของหน่วยงานของราชทัณฑ์จะมีเจ้าพนักงานราชทัณฑ์เป็นผู้มีอำนาจโดยการออกคำสั่งเกี่ยวกับการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยปราศจากการตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรภายนอกทำให้การตรวจสอบนั้นเป็นไม่โดยไม่โปร่งใสและเป็นทำแก่ผู้กระทำความผิด

ซึ่งการบังคับโทษของประเทศไทยจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการรับผิดชอบในการบังคับโทษ โดยราชทัณฑ์ ถึงแม้ว่าหน่วยงานราชทัณฑ์นั้นจะมีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบภายในก็ตาม ถือเป็นการตรวจสอบที่ไม่โปร่งใส เพราะเป็นการตรวจสอบกันเองโดยไม่มีองค์กรภายนอกตรวจสอบจะแสดงให้เห็นว่าประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ของรัฐไม่มีความเท่ากันจนทำให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องการดำเนินคดีอาญา ซึ่งต้องทำให้ประโยชน์ทั้งสองด้านนั้นเกิดความเสมอกัน[136] โดยจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขกระบวนการบังคับโทษในปัจจุบันให้ดีขึ้นจะมีการแต่งตั้งผู้แทนจากองค์กรต่างๆ เข้ามาพิจารณาร่วมกัน เพื่อความเป็นธรรมและโปร่งใสจากการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่ายในการเข้ามาตรวจสอบ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบและพิจารณาการบังคับโทษของไทยยังมีความเหลื่อมล้ำไม่เป็นไปตามกฎหมายอยู่

ซึ่งการบังคับโทษของไทยเป็นการให้อำนาจการดำเนินกระบวนการยุติธรรม โดยอาศัยบุคคลหรือองค์กรเพียงอย่างเดียว ย่อมทำให้ผู้ใช้อำนาจนั้นมีอำนาจอย่างมากมาย เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบหรือถ่วงอำนาจกันจากหน่วยงานอื่น ส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรมซึ่งผู้กระทำความผิดมีสิทธิ์ได้รับการดูแลจากรัฐ ในฐานะเป็นคนไทยคนหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและที่จะให้กระบวนการยุติธรรมนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะต้องมีระบบดูแลตรวจสอบ เพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมได้ใช้อำนาจที่ไม่ชอบกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องการบังคับโทษขึ้นใหม่โดยให้มีหน่วยงานภายนอกมาเป็นผู้มีหน้าที่ในการบังคับโทษ ไม่ใช่ให้กรมราชทัณฑ์เพียงอย่างเดียวเหมือนในปัจจุบัน เนื่องจากทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกัน เพื่อไม่ให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดใช้อำนาจเกินไป และยังได้เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดนั้นสามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย[137]

---

[136]จาก คณิต ณ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6* (น. 225)

[137]จาก คณิต ณ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6* (น.45)

หากได้พิจารณาตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมณี แผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่มีอำนาจโดยตรงที่เกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษจะเป็นไปตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นกระบวนการอีกขั้นตอนหนึ่งภายหลังจากที่ศาลยุติธรรมได้มีคำพิพากษาของศาลแล้ว โดยจะมีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรของศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทำให้ผู้ต้องขังนั้นได้รับการบังคับโทษอย่างเป็นธรรม ตามกระบวนการของศาลที่ได้กำหนดไว้ และหากผู้ต้องโทษนั้นมีข้อสงสัยในการบังคับโทษของศาล แผนกคดีการบังคับโทษก็จะเป็นฝ่ายพิจารณาและผู้ต้องโทษยังมีสิทธิที่จะขออุทธรณ์คำวินิจฉัยได้

ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นและราชทัณฑ์ไม่ได้มีอำนาจเพียงองค์กรเดียวในการตัดสิน โดยศาลมีหน้าที่หลักในการดำเนินการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษา และยังมีหน่วยงานอัยการเข้ามาตรวจสอบและดูแลการบังคับโทษว่ามีผลกระทบต่อสิทธิของผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ จนทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด

ในกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับโทษของสหราชอาณาจักรกิจการราชทัณฑ์ นั้นมีอธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุด ขึ้นตรงต่อสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐบาลได้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์กรภายใต้รัฐบาล และมีคณะกรรมการบริหารมีอำนาจจัดการบริหารเรือนจำ ระบบราชทัณฑ์ของสหราชอาณาจักรประสงค์ที่จะดูแลผู้ต้องขังเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาโดยใช้หลักมนุษยธรรม โดยมีการจำแนกลักษณะของเรือนจำตามความมั่นคงและความปลอดภัย เพศและอายุ ซึ่งในการบังคับโทษจำคุกในสหราชอาณาจักรจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่างๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และระเบียบข้อบังคับอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเป็นไปตามหลักพื้นฐานของกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำตาม ซึ่งการบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักรจะให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก โดยคำพิพากษาจะต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากร กำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร กำหนดวิธีการฟื้นฟูปรับปรุงพฤตินิสัยผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำ

จะเห็นได้ว่า กระบวนการบังคับโทษทั้งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมณี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรมีการกำกับดูแลจากศาลอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการบังคับ

โทษโดยตรงแก่ผู้ต้องขัง โดยกรมราชทัณฑ์จะคอยดูแลผู้ต้องโทษภายใต้อำนาจของศาลอีกชั้นหนึ่งเท่านั้น ซึ่งการดำเนินกระบวนการบังคับโทษแก่ผู้ต้องขังทั้งในสาธารณรัฐเยอรมณี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ในทางปฏิบัติเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ โดยมีศาลเข้ามาร่วมในการใช้อำนาจตัดสิน และการออกคำสั่งอื่นๆ เกี่ยวกับการบังคับโทษทั้งหมด และยังมรหน้าที่เสมือนเป็นเครื่องมือในการคานอำนาจและตรวจสอบการใช้อำนาจของกรมราชทัณฑ์ โดยจะมีสิทธิแก่ผู้ต้องโทษในการเสนอข้อโต้แย้งซึ่งเกิดจากการโต้แย้งสิทธิในระหว่างถูกต้องโทษ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการบังคับโทษนั้นไม่ใช่หน้าที่ของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ แต่เป็นผู้พิพากษาบังคับโทษเท่านั้น จึงทำให้การใช้อำนาจราชทัณฑ์ได้รับการตรวจสอบและมีการถ่วงอำนาจกันระหว่างองค์กร

ผู้วิจัยเห็นว่า การบังคับโทษเป็นกระบวนการที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษนั้นโดยตรงซึ่งควรได้รับการดูแลจากศาลและยังตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรอื่นและประชาชนทั่วไปได้ ในการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งประเทศไทยเป็นอำนาจเฉพาะโดยตรงของราชทัณฑ์ซึ่งศาลมีหน้าที่น้อยกว่าราชทัณฑ์หลังจากที่ได้พิพากษาตัดสินคดีจนคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว ถึงแม้ราชทัณฑ์จะมีการตรวจสอบภายในโดยตรวจสอบกันเองก็เป็นแค่การตรวจสอบระหว่างราชทัณฑ์องค์กรเดียวเท่านั้น ไม่ได้เป็นการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก ซึ่งควรมีการแก้ไขให้ศาลได้เข้ามามีความสำคัญในการบังคับโทษของไทยด้วย

ทั้งนี้ การให้ศาลเข้าไปมีหน้าที่ร่วมกับองค์กรอื่นในชั้นบังคับโทษ ซึ่งในการออกคำสั่งพิจารณาคำร้องต่างๆ เกี่ยวกับการบังคับโทษ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าภายในขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้อำนาจไว้ ไม่ได้เป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเอาไว้ เพราะการที่ศาลมีหน้าที่ในชั้นบังคับโทษนั้นเปรียบเสมือนเป็นการใช้อำนาถ่วงดุลกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การทำหน้าที่นั้นเกิดความเท่ากันระหว่างการใช้อำนาจรัฐกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยจะมีศาลเป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อละคอยดูแลคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษ ไม่ให้อำนาจหน้าที่ทั้งหมดอยู่ที่องค์กรเดียว ซึ่งจะเป็นไปตามประชาธิปไตยของกระบวนการของประเทศ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 10 ส่วนที่ 1 ได้กำหนดถึงอำนาจของศาลและยังให้ศาลนั้นได้มีอำนาจโดยอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่างๆ ยังได้มีการกำหนดถึงการรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองชาวไทย ถ้ามีการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญกำหนดรับรองไว้

สามารถใช้สิทธิทางศาลได้[138] และยังมีการกำหนดถึงการใช้อำนาจโดยหน่วยงานรัฐตามรัฐธรรมนูญไว้อีกด้วย เพราะฉะนั้นการที่ศาลมีอำนาจหน้าที่ร่วมกันกับกรมราชทัณฑ์ในชั้นบังคับโทษ โดยเป็นการทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นการกระทำเกินขอบเขตอำนาจศาล

4.3 การใช้สิทธิทางศาลในกระบวนการบังคับโทษ

โดยประเทศไทยเมื่อผู้ต้องขังในเรือนจำถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการคุมขังโดยไม่ชอบจากเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ต้องโทษนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นได้ ซึ่งข้อกำหนดนี้ประเทศไทยได้มีการรับรองไว้ในมาตรา 25 วรรคสาม และวรรคสี่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560[139]และ มาตรา 90 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา[140] เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษในการถูกละเมิดสิทธิจากการถูกคุมขังโดยไม่ชอบ

มาตราการคุ้มครองผู้กระทำความผิดโดยไม่ชอบ มาจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาจากหลัก Habeas Corpus ของอังกฤษ[141] ซึ่งการถูกควบคุมโดมไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา 90 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้พิจารณาจากตัวบุคคลที่ถูกควบคุมเป็นการสูญเสียเสรีภาพในร่างกายหรือเสรีภาพอื่นๆ ของตัวบุคคลนั้น ซึ่งรวมถึงการจำกัดเสรีภาพร่างกายของตัวบุคคลโดยไม่มีจุดหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี โดยวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองจากการถูกควบคุมโดยไม่ชอบจะต้องมีการร้องขอจากบุคคลที่กฎหมายได้ระบุไว้การที่กฎหมายให้อำนาจอก่พนักงานอัยการที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวได้นั้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพนักงานอัยการในฐานะผู้รักษากฎหมายในการอำนวยความยุติธรรมและความเป็นภาววิสัยของพนักงานอัยการตามมาตรา 90 จะเห็นว่าการไต่สวนกรณีนี้เป็นหน้าที่ของศาลแต่ในฐานะผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เร่งให้ศาลนั้นทำการไต่สวนผู้ร้องจึงมีสิทธิที่จะเร่งในเรื่องพยานหลักฐานได้ ซึ่งผู้ที่ก่อให้เกิด

---

[138]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวด 10 ส่วนที่ 1

[139]จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 25 วรรค 3 และ วรรค 4

[140]จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 90

[141]จาก หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2504 (น. 449), โดย ธานินท์ กรัยวิเชียร, 2505, บทบัณฑิตย์ เล่มที่ 20; จากอิทธิพลของกฎหมายอังกฤษในระบบกฎหมายไทย, โดย ธานินท์กรัยวิเชียร, 2517, *วารสารกฎหมาย, 1*(2), 1-25

การควบคุมหรือขังและจำคุกนั้นก็มีสิทธิที่จะโต้แย้งได้อย่างเต็มที่ได้เช่นกันหากเป็นที่พอใจของศยลว่าการควบคุมนั้นผิดกฎหมายหรือการจำคุกผิดไปจากคำพิพากษาศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้นได้[142]

หากได้พิจารณาตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมณี ตามที่ได้กล่าวมาโดยละเอียดมาแล้วในบทที่ 3ในการให้ผู้ต้องโทษได้มีโอกาสร้องเรียน หรือใช้สิทธิในการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายจากการคุมขังโดยไม่ชอบโดยกฎหมายไม่ว่าเป็นการยื่นคำร้องหรือคำฟ้องต่อศาล ซึ่งการใช้สิทธิเรียกร้องหรือโต้แย้งการบังคับโทษขององค์กรที่ทำหน้าที่ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้กระบวนการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด การเข้าร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการเรือนจำ การร้องเรียนไปยังองค์กรผู้แทนราษฎร วิธีการเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลเพื่อทำการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงกรับวนการต่างๆ โดยหน่วยงานกำกับดูแลนั้นโดยจะเสนอไปยังสมาชิกคณะกรรมการที่ได้กำกับดูแลเรือนจำ การเข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานเรือนจำ เป็นต้น

4.4 หลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจำคุก

สำหรับหลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจำคุก จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงการบริหารจัดการเรือนจำ เมื่อรับผู้ถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงเข้าสู่เรือนจำ เพื่อบังคับโทษจำคุกให้เป็นไปตามคำพิพากษา เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาแล้ว ขณะเดียวกันในกระบวนการหรือหลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1) รัฐจะต้องลองให้มีการดำเนินชีวิตของผู้ต้องโทษในเรือนจำมีความคล้ายคลึงกับการดำเนินชีวิตของบุคคลภายนอกเรือนจำโดยการทำรือนจำมีสภาพความเป็นอยู่ให้คล้ายกับภายนอกให้มากที่สุด

2) การเลี่ยงผลเสียการบังคับโทษเป็นมาตราการในการลงโทษซึ่งเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์

3) พยายามที่จะเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้เจอกับสิ่งที่ทำลายคุณสมบัติของคนๆ นั้น

---

[142]จาก ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ส่วนที่ 2 การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

4) การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับเป็นหลัก ในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้น

5) การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนดซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานในส่วนราชทัณฑ์ที่จะพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนด หากเห็นว่าความเหมาะสมในอันที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมของผู้นั้นจะเสื่อมทรามลงไป หากจำคุกอยู่ในเรือนจำต่อไปและการปล่อยตัวผู้นั้นออกมาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม

6) การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษ โดยการพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่ได้กระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง เป็นต้น

7) หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึก สร้างความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่จะต้องโทษให้ได้

จากหลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจำคุกซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่จะต้องบริหารจัดการเรือนจำให้มีบรรยากาศ การดำเนินชีวิตที่ไม่แตกต่างกับคนทั่วไป ตั้งแต่การรับเข้าสู่เรือนจำที่จะต้องมีการจำแนกคุณลักษณะของผู้ต้องขัง เพื่อให้การแก้ไข ฟื้นฟู หรือบำบัดระหว่างได้รับโทษจำคุกเป็นไปอย่างถูกต้อง หรือมีมาตรการที่ทำให้ผู้ต้องขังนั้นสามารถกลับสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้ อีกทั้งจะต้องไม่มีพฤติกรรมการกระทำผิดนั้นซ้ำขึ้นอีก จากการศึกษาหลักเกณฑ์การบังคับโทษของประเทศไทย ซึ่งเป็นกระบวนการของกรมราชทัณฑ์นั้น พบว่า กรมราชทัณฑ์ในฐานะที่จะต้องบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ในกรณีที่ศาลนั้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยเจ้าพนักงานเรือนจำจะดำเนินการการกับจำเลยตามคำพิพากษาของศาล โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การควบคุมตัวไว้ไม่ให้หนีและลงโทษหรือแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องโทษให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีกรมราชทัณฑ์ดำเนินการมาตรการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่

1) การรับตัวผู้ต้องขัง
2) การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำ
3) การปล่อยตัวผู้ต้องขัง[143]

ดังนั้น ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ได้กล่าวถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแบบต่อเนื่องหลังจากที่ได้รับตัวผู้ต้องโทษไว้ในเรือนจำไปจนถึงการถูกปล่อยตัว ซึ่งอาจพิจารณา

---

[143]จาก กัญวดา นิยมผล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 23* (น. 98-99)

ตามหลักเกณฑ์ของการบังคับโทษที่ได้นำเสนอไว้ในเบื้องต้น พบว่าหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 นั้น ยังไม่เป็นไปได้อย่างครบถ้วน ซึ่งอาจส่งผลให้การบังคับโทษจำคุกนั้นไม่สามารถจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัจจุบันประเทศไทยมีปริมาณผู้ต้องขังเป็นจำนวนมากซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ ทั้งการการควบคุมดูแลและพัฒนาการพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ซึ่งนำไปสู่ความแออัด งบประมาณ ประเด็นนี้อาจส่งผลที่กรมราชทัณฑ์ไม่สามารถบริหารจัดการได้ ในขณะที่ความใกล้เคียง ต่างประเทศ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โทษ การบริหารงาน ศาลจะใช้นโยบายการเลี่ยงโทษจำคุก โดยกำหนดเงื่อนไขในคำพิพากษาให้แปลงโทษจำคุกเป็นโทษชนิดอื่น เช่น พิพากษาให้ลงโทษ การลงโทษโทษโดยโทษชนิดอื่นที่ใช้มาก คือ โทษปรับหรือมาตรการเลี่ยงโทษจำคุกของประเทศญี่ปุ่น ที่กำหนดให้หารใช้โทษจำคุกนั้นจะต้องใช้เท่าที่จำเป็นโดยจะต้องใช้กับผู้กระทำความผิดบางคนเท่านั้น ถือเป็นการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ

นอกจากนี้ หลักเกณฑ์การจำแนกผู้ต้องขัง ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญอย่างมากที่จะจำแนกผู้ต้องขัง เพื่อจะใช้มาตรการแก้ไข ฟื้นฟูหรือบำบัด ในระหว่างที่ผู้ต้องขังนั้นถูกบังคับโทษ จากการวิจัย พบว่าประเทศไทยจะกำหนดการแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องขัง ตามมาตรา 42 “โดยการให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนานิสัยของผู้ต้องโทษด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสม โดยให้ผู้ต้องโทษได้รับการศึกษา ฝึกวิชาชีพ อบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเกานิสัยให้ผู้ต้องโทษนั้นมีจิตใจที่ดี รวมถึงต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับญาติหรือองค์กรเอกชนที่มีหน้าที่ช่วยแก้ไขและฟื้นฟูนิสัยของผู้ต้องโทษ ซึ่งการรับรู้ถึงข่าวสารในความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกเรือนจำ”[144]ประเทศไทยมีความพยายามที่จะดำเนินงานจัดระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นระบบต้องการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล แต่จะเห็นได้ว่า การให้ความร่วมมือของชุมชนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเมื่อผู้กระทำความผิดนั้นปล่อยจากโทษก็จะต้องกลับเข้าไปสู่ชุมชน จึงควรให้ความสำคัญต่อองค์กรภายนอกหรือชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วย

ซึ่งจากการวิจัยกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นได้มีการจักตั้งแผนกคดีการบังคับโทษอาญาขึ้นในศาลยุติธรรมโดยจะมีการเรียกร้องไปยังรัฐสภาซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติจัดตั้งแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาขึ้นในศาลยุติธรรม ลงโทษจะใช้นโยบายการเลี่ยงโทษจำคุก โดยกำหนดเงื่อนไขในคำพิพากษาให้แปลงโทษจำคุกเป็นโทษชนิดอื่น เช่น พิพากษาให้ลงโทษ โดยโทษชนิดอื่นที่ใช้กันมาก คือโทษปรับ ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการบำบัดเพื่อให้

[144]จากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, มาตรา 42

ผู้ต้องขังนั้นได้รับการแก้ไขฟื้นฟูและสามารถกลับเข้าสู่สังคมอย่างผู้ที่มีความรับผิดชอบและไม่สามารถจะกระทำความผิดนั้นซ้ำได้อีก สถานะของผู้ต้องขังในเรือนจำจะมีส่วนร่วมในโครงการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง โดยจะได้รับการส่งเสริมให้กระทำด้วยความสมัครใจ ในการบังคับโทษจำคุกจะมีแผนบังคับโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมาย คือ การทำแผนบังคับโทษรายบุคคล ซึ่งแผนดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขทัศนคติและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และเป็นไปตามหลักการแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล

จากการวิจัยกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสพบว่าการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายฝรั่งเศสมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำของศาลและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการกระทำความผิดเกิดขึ้นมีการสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณาคดีรวมถึงการพิพากษา และการบังคับคดีอาญากับผู้ต้องโทษจนกระทั่งพ้นโทษ โดยการพิจารณาคดีในสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะไม่พิจารณาแต่เฉพาะการกระทำความผิดเท่านั้น จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้นด้วยเป็นการพิจารณาโดยจะนำเอามาเป็นส่วนประกอบในการพิพากษาทำให้พนักงานอัยการและศาลได้รู้ถึงรายละเอียดของการกระทำความผิดรวมถึงตัวบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นประโยชน์ในการร้องขอให้ลงโทษจากพนักงานอัยการและการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องถูกลงโทษตามคำพิจารณาพิพากษาของศาล โดยจะเป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นสามารถกับเข้าสู่สังคมได้หลังจากการพ้นโทษ

ซึ่งการวิจัยสหราชอาณาจักรนั้นในการบังคับโทษตามกฎหมายจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่างๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์และระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมีจุดหมายเป็นไปตามหลักพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม โดยจะขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำตาม ซึ่งการบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักร นั้นได้ให้ความสำคัญกับคำพิพากษามาก โดยคำพิพากษาจะต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร การปรับปรุงนิสัยของผู้กระทำความผิด เพื่อไม่ให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกรวมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดให้มีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ตนนั้นได้กระทำ

จากการวิจัยเบื้องต้น พบว่าหลักเกณฑ์ของการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทยนั้นยังมีปัญหาในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษซึ่งอาจจะส่งผลให้การบังคับโทษจำคุกนั้นเป็นไปอย่างไม่มี

ประสิทธิภาพที่อาจจะกระทบต่อผู้ต้องโทษที่อาจมีการกระทำผิดนั้นซ้ำขึ้นอีก ประกอบกับปัญหาความแออัดของผู้ต้องโทษในเรือนจำเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการอบรมแก้ปัญหาผู้ต้องโทษให้ได้กลับเข้าสู่สังคมอย่างปกติโดยไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โดยทั่วไปผู้ต้องโทษจะอยู่สภาพที่ผิดธรรมชาติ ซึ่งได้เปรียบเทียบการดำรงชีวิตของสังคมภายนอก ผู้ต้องขังในเรือนจำมักจะปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสร้างกฎเกณฑ์ความประพฤติของกลุ่มเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าหน้าที่ แต่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่นั้นมักจะยอมรับอำนาจการบังคับบัญชาและยอมรับชะตากรรม แม้ว่าความคับแค้นใจจากความเป็นอยู่ภายในเรือนจำและจากการปกครองของเจ้าหน้าที่เรือนจำอย่างมาก ความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ดังกล่าวนั้นได้พัฒนาจนเป็นลักษณะที่เรียกว่า Prisonization การมีความเชื่อที่ต่อต้านเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะมีเพิ่มสูงมากขึ้นเมื่อใช้ระยะเวลาอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานานๆ และความรู้สึกของผู้ต้องขังจะลดลงเมื่อใกล้วันได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากความตึงเครียดและความกดดันของผู้ต้องขังในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายในเรือนจำ กฎข้อบังคับ และการปฏิบัติของเจ้าพนักงานของเรือนจำ เพื่อการควบคุมดังกล่าวนั้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังนั้นเป็นไปในทางที่ไม่ดีนัก เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติและใช้คำพูดในลักษณะข่มขู่ ไม่สุภาพ บางครั้งใช้คำหยาบคาย การปกครองจะมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจและปกาศิต ส่วนผู้ต้องขังนั้นมักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในบางครั้งผู้ต้องขังจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ต้องขังด้วยกัน และอาจได้รับการปฏิบัติโดยไม่ชอบด้วยประการต่างๆ เช่น การกระทำทารุณจากผู้ต้องโทษที่มีอำนาจ ดังนั้นการจำกัดเสรีภาพน่าจะเป็นวิธีการลงโทษที่รุนแรงมากพอแล้ว โดยผู้ต้องโทษจะถูกแยกออกจากสังคมปกตินั้นเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเคลื่อนไหวรวมถึงเสรีภาพการติดต่อสื่อสารภายนอก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมายของผู้ต้องโทษทำให้ต้องมีการรู้ชัดถึงการคุ้มครองรักษาสิทธิของผู้ต้องโทษในการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการเสียสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษที่ถูกลงโทษนั้นเป็นแค่การถูกแยกออกจากสังคมปกติเท่านั้น

จากการศึกษากระบวนการบังคับโทษของประเทศไทยนั้นพบว่า ภายหลังจากที่ศาลนั้นได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกจำเลยนั้นแล้ว จะมีการส่งตัวจำเลยนั้นเข้าสู่เรือนจำ ทัณฑสถาน เพื่อควบคุมตัวไว้ภายในระยะเวลาตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาไว้ ซึ่งกระบวนการนี้ จะเป็นอำนาจ

หน้าที่ของหน่วยงานราชทัณฑ์โดยเฉพาะ ซึ่งศาลจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง รับรู้ถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ การใช้อำนาจกระทำการใดๆ หรือการออกคำสั่งใดๆ แม้จะเป็นการกระทำหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่อันมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้ต้อง ทั้งหมดนี้ หน่วยงานราชทัณฑ์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับ และจะมีเพียงบางกระบวนการเท่านั้นที่ได้กำหนดให้ต้องมีองค์กรอื่นนั้นเข้าร่วมในการพิจารณา เช่น

การพักการลงโทษหรือการปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนดตามกฎหมายของประเทศไทย นักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพักการลงโทษนั้นจะต้องผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและเจ้าหน้าที่เรือนจำอีกสองคนที่ผู้บัญชาการเรือนจำได้แต่งตั้งเป็นกรรมการ เมื่อได้รับการคัดเลือกแล้วให้เสนอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพักการลงโทษ ซึ่งจะประกอบไปด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมนั้นได้มอบหมาย อธิบดีกรมคุมประพฤติ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้แทนกรมสุขภาพจิต ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ

การลดวันต้องโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาด จะต้องมีคณะกรรมการซึ่งจะประกอบด้วยผู้แทนของกรมราชทัณฑ์ กรมตำรวจ กรมประชาสงเคราะห์ จิตแพทย์จากกรมการแพทย์ และผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด โดยจะพิจารณาอนุมัติตามเสียงส่วนมาก

จะเห็นได้ว่า กระบวนการบังคับโทษทางอาญาของประเทศไทยส่วนใหญ่นั้น มีลักษณะเป็นการให้อำนาจในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม โดยองค์กรเพียงหนึ่งเดียวซึ่งย่อมทำให้องค์กรผู้ใช้อำนาจมีอำนาจอย่างล้นเหลือ เพราะไม่มีการตรวจสอบหรือคานอำนาจจากองค์กรอื่น และส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรม และแม้จะมีกระบวนการบางลักษณะที่ให้อำนาจหน่วยงานอื่นๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการออกคำสั่ง แต่ก็เป็นเพียงการเข้าชื่อร่วมในการให้ความเห็นชอบแก่การออกคำสั่งอันเป็นการดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจใดๆ แก่ผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการในการใช้อำนาจโดยอิสระเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมของผู้ต้องขัง อันจะพึงตามหลักสากลตลอดจนสิทธิตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งผู้ต้องขังนั้นก็มีสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองจากรัฐในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยคนหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ โดยกระบวนการบังคับโทษในทางอาญาในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นอำนาจเป็ดเสร็จของราชทัณฑ์เพียงองค์กรเดียว ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ากระบวนการบังคับโทษนั้นเป็นกระบวนการที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังนั้นโดยตรง จึงควรได้รับการสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิดจากองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือและยังสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจทั้งจากหน่วยงานอื่นและจากประชาชนทั่วไปได้ด้วย การใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะเป็นที่ยอมรับ ซึ่งกระบวนการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลในประเทศไทยจะเป็นอำนาจเฉพาะโดยตรงของราชทัณฑ์ซึ่งศาลนั้นมีบทบาทน้อยมาก ภายหลังจากที่ได้พิพากษานั้นได้ตัดสินคดีจนกระทั่งคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว และแม้ว่ากรมราชทัณฑ์นั้นจะมีหน่วยตรวจสอบภายในก็เป็นเพียงการตรวจสอบระหว่างเจ้าพนักงานหน่วยงานเดียวกันด้วยกันเองเท่านั้น ดังที่ผู้วิจัยนั้นได้กล่าวไว้ในข้างต้นไม่ใช่เป็นการตรวจสอบภายนอกเท่านั้น

จากการที่ได้ศึกษากระบวนการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างละเอียดถึงกระบวนการบังคับโทษและมาตรการต่างๆ ในการให้สิทธิผู้ต้องขังรวมถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง ตลอดจนมีการบัญญัติถึงอำนาจของศาลในการพิจารณาข้อพิพาท หรือข้อโต้แย้งอันเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ โดยมีการจัดตั้งแผนกคดีบังคับโทษในทางอาญาประจำอยู่ในศาลยุติธรรมของทุกศาลเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ โดยเฉพาะ เช่น การอนุญาต การออกคำสั่งที่มีผลต่อผู้ต้องขัง การพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทอันเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษในทางอาญา

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมักจะมีการจัดระบบการบริหารงานราชทัณฑ์โดยมีองค์กรศาลเป็นผู้ที่อำนาจในการพิจารณา โดยมีคำสั่งอนุมัติให้มีการลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ การจำคุกในระบบกึ่งเรือนจำ การควบคุมตัวโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และนอกจากนี้มีองค์กรศาลทำหน้าที่แล้ว กระบวนการบังคับโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนี้ยังได้กำหนดให้มีองค์กรอื่นซึ่งก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าศาลทำหน้าที่ควบคู่ไปด้วยอันได้แก่องค์กรอัยการ ซึ่งกฎหมายนั้นได้กำหนดบทบาทให้พนักงานอัยการจะต้องทำหน้าที่ในการให้ความยินยอมหรือคัดค้านคำร้อง คำขอตลอดจนการอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยของศาลอันเกี่ยวกับกระบวนการการบังคับโทษในทางอาญาด้วยเสทอ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า กระบวนการในชั้นบังคับโทษทางอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นมีขั้นตอนการดำเนินกระบวนการ และมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าในชั้นพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ซึ่งจะมีทั้งผู้

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

พิพากษาและพนักงานอัยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีบทบาทหน้าที่หลักในการชี้ขาดเรื่องทั้งปวงในกระบวนการบังคับโทษทางอาญาที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อตัวผู้ต้องขังเอง

ส่วนสหราชอาณาจักรนั้นในทางกฎหมายการบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักรจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่างๆ จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์และระเบียบข้อบังคับซึ่งมีจุดมุ่งหมายเป็นไปตามหลักพื้นฐานของกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำตาม ซึ่งกิจการราชทัณฑ์นั้น มีอธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุด ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐบาลได้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์กรภายใต้รัฐบาล และมีคณะกรรมการบริหารมีอำนาจจัดการบริหารเรือนจำ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมือง และในการบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักรนั้นได้ให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก โดยคำพิพากษาต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร กำหนดวิธีการปรับนิสัยผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้น เพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำ

ซึ่งในกระบวนการบังคับโทษทางอาญาของไทยนั้นก็ยังขาดความเป็นรูปแบบที่ได้มาตรฐานโดยเฉพาะรูปแบบของคณะกรรมการที่มีอำนาจในการตรวจสอบและการพิจารณากระบวนการบังคับโทษตามคำพิพากษาของไทย จะเห็นได้ว่ามีความไม่เหมาะสมไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร และไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ในกรณีที่ผู้ต้องขังนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ เช่นในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะมีช่องทางต่างๆ ในการให้สิทธิผู้ต้องขังยื่นคำร้องเรียนหรือข้อโต้แย้งใดๆ ที่ตนนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่นั้นไปยังหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ได้ออกคำสั่ง หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล หรือหน่วยงานภายนอกที่สามารถเข้ามาทำการตรวจสอบได้ รวมถึงยื่นคำร้องหรือคำฟ้องต่อศาลในแผนกคดีบังคับโทษทางอาญาในศาลยุติธรรม ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้นั้นจะทำให้หน่วยงานราชทัณฑ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ต้องขัง อีกทั้งยังทำให้เกิดความสมดุลกันในเรื่องการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐกับประโยชน์ส่วนบุคคลก็คือสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบอำนาจของราชทัณฑ์ รวมถึงรับเรื่องราวร้องเรียนข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งอันเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังได้นั้นโดยตรง การแก้ปัญหาการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่จากองค์กรยุติธรรม

5.2.2 ผู้ต้องขังควรมีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลโดยสามารถใช้สิทธิทางศาลร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรง

5.2.3 มีหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ตลอดจนพิจารณาข้อพิพาทหรือโต้แย้งที่ผู้ต้องขังกล่าวอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในระหว่างถูกควบคุมหรือขังโดยเจ้าพนักงานเรือนจำรวมถึงการออกคำสั่งอันจะมีผลเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง

5.2.4 ให้มีหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่นอย่างเช่น ศาล เข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมการตรวจสอบกรมราชทัณฑ์และการบังคับโทษ เพื่อความโปร่งใส่และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง ทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล และให้ความความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษ

5.2.5 ควรมีการแก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยจะต้องบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของศาลในการเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการบังคับโทษผู้ต้องขังร่วมกับราชทัณฑ์ไม่ใช่ให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวมาเป็นผู้บังคับโทษจำคุกแก่ผู้ต้องขัง โดยการที่เพิ่มอำนาจหน้าที่ของศาลนั้นเข้ามาในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการปรับปรุงกระบวนการบังคับโทษทางอาญาใหม่ โดยนำกระบวนการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาปรับใช้ โดยจะปรับเป็นรูปแบบการดำเนินกระบวนการยุติธรรมให้มีความเข้ากันกับการทำงานในแต่ละองค์กร ซึ่งได้แก่ ศาล อัยการ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตลอดทั้งกระบวนการ โดยเฉพาะการให้ผู้พิพากษาทำงานร่วมกันกับเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ไม่ใช่ให้อำนาจแก่กรมราชทัณฑ์ฝ่ายเดียวทำให้เกิดการตรวจสอบและทำให้เกิดการคานอำนาจกันเนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยเรายังให้อำนาจหน้าที่ในกระบวนการบังคับโทษแก่กรมราชทัณฑ์มากกว่าศาลเพื่อไม่ให้กรมราชทัณฑ์นั้นมีอำนาจมากเกินไปจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษนั้นได้ใช้สิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและห้ามกระทำที่ไม่ชอบของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ซึ่งเป็นการยกฐานะของผู้ต้องโทษ โดยให้ศาลเข้ามามีอำนาจในการดำเนินการบังคับโทษร่วมกันกับกรมราชทัณฑ์เช่นเดียวกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อเป็นการให้กระบวนการบังคับโทษของไทยเป็นไปอย่าสมบูรณ์ ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่หน่วยงานรัฐและประชาชนรวมถึงผู้ถูกคุมขังด้วย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บรรณานุกรม

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เรือนจำจังหวัดปทุมธานี. (2560). *ตารางเปรียบเทียบข้อแตกต่างและมาตราเพิ่มเติมของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2579*. สืบค้นจาก http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER20/DRAWER012/GENERAL /DATA0000/00000013.PDF

กรมราชทัณฑ์. (2564). *รายงานสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564*. สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-10-01&report=

กระทรงยุติธรรม. (2556). *กระบวนการและการบริหารงานยุติธรรมไทย*. สืบค้นจาก http://www.moj.go.th/upload/mini110_informaiton/uploadfiles/25400_9270.pdf

กัญวดา นิยมผล. (2560). *บทบาทของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิต แลนเกรฟ และประธาน วัฒนวาณิชย์. (2529). *รายงานการวิจัยเรื่อง สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพ: พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย).

คณิต ณ นคร. (2547). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ณ นคร. (ม.ป.ป.). *ความเป็นประชาธิปไตยในกระบวนการยุติธรรม: หนังสือที่ระลึกวันระพี 31*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณรงค์ ใจหาญ. (2540). หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีของอาญาใหม่ปัจจุบัน และทศวรรษ (2540-2550). *บทบัณฑิตย์ นิตยสารเนติบัณฑิตยสภา, 53*(2), 64.

ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ. (2548). *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง: กรณีศึกษาสิทธิในการดำดงชีวิต* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ทวีศักดิ์ รอดโพคา. (2544). *สิทธิ เสรีภาพของนักโทษเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บรรณานุกรม (ต่อ)

ธานินท์ กรัยวิเชียร. (2505). หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2504. *บทบัณฑิตย์ เล่มที่ 20* (น. 449).

ธานินท์ กรัยวิเชียร. (2517). อิทธิพลของกฎหมายอังกฤษในระบบกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมาย, 1*(2), 1-25.

ธานี วรภัทร์. (2552). *กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก* (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

ธานี วรภัทร์. (2553). *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ธานี วรภัทร์. (2554). *วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤติกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ธานี วรภัทร์. (2555). *การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธานี วรภัทร์. (2556). *รายงานการฝึกอบรมเรื่อง โทษจำคุกตามกฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ธานี วรภัทร์. (2558). *กฎหมายบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ธานี วรภัทร์. (2560). ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของการบังคับโทษจำคุก. *วารสารกำลังใจ, 5*(4), 34.

ปกป้อง ศรีสนิท. (2550). การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน. *บทบัณฑิตย์ นิตยสารเนติบัณฑิตยสภา, 63*(2),33-35.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. *วารสารนิติศาสตร์, 9*(2), 151-152.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2531). *บทบาทของกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมอาชญากรรม : รวมบทความในโอกาสครอบรอบ 60 ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์*. กรุงเทพฯ: พี. เค. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชาญวิทยา*. กรุงเทพฯ: ประกายพรึก.

ประเสริฐ เมฆมณี. (2526). *คำอธิบายเปรียบเทียบพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 เรียงตามมาตรากับกฎกระทรวง และมาตรฐานทั่วไปในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

พงศ์อนันต์ การุณยวนิช, อุลิตยา ต้วงปั้น, อุทัย อาทิเวช, อดิศร ไชยคุปต์, ศรัณย์ ถิรพัฒน์ และคมวิทย์ ภัทรไชยวัฒน์. (2547). *บทบาทของอัยการจังหวัดในคณะกรรมการพักการลงโทษ*. หลักสูตรการฝึกอบรมนักบริหารงานยุติธรรม หลักสูตรอัยการจังหวัด รุ่นที่ 24 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ, สำนักงานอัยการสูงสุด (น. 53). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ, สำนักงานอัยการสูงสุด.

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บรรณานุกรม (ต่อ)

พันตำรวจตรีหญิง กนิษฐา รักษ์แก้ว. (2557). *การบังคับโทษจำคุก: ศึกษากรณีการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการในเรือนจำ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2553). *การตรวจสอบและควบคุมฝ่ายบริหารโดยองค์กรตุลาการ*. สืบค้นจาก http://search02.admincourt.go.th/cgi-bin/getdoc2?article/26100.pdf

มยุรี สุขประทีป. (2559). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีสิทธิในการสื่อสารของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2551). *กฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รติบดี รชตะเมธากุล. (2556). *บทบาทของผู้พิพากษาในการพักการลงโทษ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา. (2546). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 421/2546*. สืบค้นจาก https://www.smartdeka.com/each_deka/คำพิพากษาศาลฎีกาที่421_2546

ระพีพรรณ วรรณกลัด. (2554). *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีการร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2551). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมรัตน์ เข็มศิริ. (2553). *กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

สำนักทัณฑวิทยา กลุ่มงานวิชาการด้านการงานราชทัณฑ์. (ม.ป.พ). *ระบบงานราชทัณฑ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักทัณฑวิทยา.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2524). *ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *หลักกฎหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

อภิชาต ดำรงสันติสุข. (2556). *แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

บรรณานุกรม (ต่อ)

อุทัย อาทิเวช. (2554). *การรวบรวมความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นดิ้ง.

อุทัย อาทิเวช. (2557). *เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการแบ่งประเภทความผิดและโทษกับการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Alpert, G. P. (1980). *Legal rights of prisoners*. Beverly Hills: Sage.

Bartollas, C. (2002). *Invitation to Corrections*. Boston: USA. Allyn & Bacon.

Command of Her Majesty. (2004). *Cutting Crime, Delivering Justice*. [A Strategic Plan for Criminal Justice 2004-08]. UK.: Stationery office.

Freckmann, A.and Wegerich, T. (1999). *The German Legal System*. London: Sweet & Maxwell.

Garner, B. A. (2004). *Black's Law Dictionary*. USA.: Tomson.

Petersilia, J. (2003). *When Prisoners Come Home: Parole and Prisoner Reentry*. New York: Oxford University Press, Inc.

Walker, N. (1980). *Danger and Stigma: Punishment The Morality of Criminal Justice*. Oxford: Basil Blackwell.

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	การย์สิริ อิ่มโอษฐ์ธนากร
วัน เดือน ปีเกิด	28 มีนาคม 2534
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต, 2557 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, 2564
ที่อยู่ปัจจุบัน	79/181 หมู่บ้านเจ้าพระยาราชพฤกษ์ ม.10 ซ.1 ถ.บางกรวย-ไทรน้อย ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี
ที่ทำงานปัจจุบัน	กสิกร บิซิเนส-เทคโนโลยี กรุ๊ป เลขที่ 46/6 อาคาร KBTG ถ.ป๊อปปูล่า ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University